

TÜRKÇE ÖĞRENELİM 4

Let's Learn Turkish

ΑΡΕΤΗ
ΚΕΛΣΟΥ

Video ve ses
Kasetleri
CD ROM
Glossary

engin

Dr. Mehmet
HENGİRMEN

İÇİNDEKİLER

Ders 1	6
Uçan Dairenin Düştüğü Yer	6
1A Noel Baba	8
1B Hüzünlü Günler	9
Dilbilgisi	10
Ulaş	10
Bağlama Ulaçları	10
Durum Ulaçları	11
Alıştırmalar	12

Ders 2	14
Doğanın Gerçek Sahipleri	14
2A Mezaradaki Yaşam	16
Dilbilgisi	18
Zaman Ulaçları	18
Sebep Ulaçları	19
Alıştırmalar	20

Ders 3	22
Helen Zaman Tünelinde	22
3A Tanışma Heyecanı	24
3B Kahverengi At	24
3C Zaman mı Para mı?	25
3D Doktorda	25
Dilbilgisi	26
Ulaçlı Bileşik Eylemler	26
Tezlik Eylemi	26
Alıştırmalar	28
Tekrar Oyunu	30
Beni Unutma	31

Ders 4	32
Yeni Bir Çağ Açan Kent	32
4A Olimpos'ta	34
4B Dertleşme	35
Dilbilgisi	36
Sürerlik Eylemi	36
Ekler	37

Alıştırmalar	38

Ders 5	40
Kalede Bir Ceset	40
5A Sönmeyen Ateş	42
5B Eski Günler	43
Dilbilgisi	44
Çekim Ekleri	44
Alıştırmalar	46

Ders 6	48
General Yumni'nin Peşinde	48
6A İki Milyon Yıllık Kent	50
6B Japon Konuk	50
Zamanı Kullanmak	51
Dilbilgisi	52
Türkçenin Yapısı ve Ekler	52
Yapım Ekleri	52
Alıştırmalar	54
Tekrar Oyunu	56
Değirmenci, Oğlu ve Eşegi	57

Ders 7	58
Yeni Bir Dünya	58
7A Alış Veriş	60
7B İmar Planı	60
7C Kaçış	61
Dilbilgisi	62
-lık (-lik,-luk,-lük) Eki	62
Alıştırmalar	64

Ders 8	66
Barış Özlemi	66
8A General Yumni Marmaris'te	68
8B Kalpazanlar İş Başında	69
8C Fıkra-Evlilik	69
Dilbilgisi	70
Addan Ad Yapan Ekler	70

Alıştırmalar	72

Ders 9.....74

İstanbul Boğazında Akşam	74
9A Pazarlık	76
9B Soygün	77
Dilbilgisi	78
Addan Ad Yapan Ekler	78
Alıştırmalar	80
Tekrar Oyunu	82
Şiir-İstanbul'u Dinliyorum	83

Ders 10.....84

Dünyalılar ve Uzaylılar	84
10A Elif'in Yersiz Üzüntüsü	86
10B Çorba	86
10C Değişen Dünya	87
Dilbilgisi	88
Addan Ad Yapan Ekler	88
Alıştırmalar	90

Ders 11 92

Dalgalar	92
11A Pîrî Reis Haritası	94

Dilbilgisi	96
Eylemden Ad Yapan Ekler	96
Alıştırmalar	98

Ders 12.....100

Geri Dönüş	100
12A İlk Adım	102
12B Bilgi, Zekâ, Akıl	103
Dilbilgisi	104
Eylemden Ad Yapan Ekler	104
Alıştırmalar	106

Ders 13.....108

Bodrum	108
13A Dülger Balığının Ölümü	110
Dilbilgisi	112
Alıştırmalar	114

Ders 14.....116

Bir Kızılderili Mektubu	116
Tekrar Oyunu	118
Dilbilgisi (Genel Tekrar)	120

Ders 1

Uçan Dairenin Düştüğü Yer

Dalyan'da sokaklar cıvılcıvılcıv insanlarla doluydu. Dünyanın her tarafından tatil için gelen turistler, denize düşen uçan daireyi konuşuyorlardı. Ayşe, kameraman arkadaşıyla iskelede biraz gezindi. Uçan dairenin düştüğü yeri gören balıkçıyla bir an önce görüşmek istiyordu. Birkaç balıkçıyla konuştu. Herkes heyecanla değişik bir şeyler anlatıyordu. Uçan dairenin denize düşüşünü gören pek çok kimse vardı. Ama herkes uçan daireden bir uzaylının sağ olarak kurtulduğundan ve bir balıkçının teknesini alıp kaçtığından söz ediyordu. Ayşe, teknesi alınan bu balıkçıyla görüşmek istiyordu. Ona, balıkçının evde hasta yattığını söylediler. Ayşe hemen balıkçının evine gitti. Balıkçı, olayın ilk şokunu atlattı, biraz kendine gelmişti. Ayşe, ondan başından geçen olayları ayrıntılı bir şekilde anlatmasını ve uçan dairenin düştüğü yeri göstermesini rica etti. Balıkçının ailesi buna razı olmadı. Ama balıkçı, kendini iyi hissettiğini ve Ayşe'ye yardımcı olabileceğini söyledi.

Iskelede motorlu bir tekneye bindiler. Ayşe, balıkçının yanına oturdu. Röportaj için ön hazırlıklarını yaptı ve kameramana "Böyle iyi mi?" diye sordu. Kameraman, Ayşe'nin biraz sağa yaklaşmasını istedi. Ayşe yerine iyice yerleşti, eline mikrofonu aldı ve konuşmaya başladı.

Ayşe : Şu anda size güzel beldemiz, Dalyan'dan sesleniyorum sevgili seyirciler. Motorumuz uçan dairenin düştüğü yer olan İztuzu'na doğru ilerliyor.

Yanımda, uçan daireden çıkan uzaylının yumrukladığı ve kayığını aldığı balıkçı var. Evet, sizi tanıyabilir miyiz?

Balıkçı : Adım İsmet Baran. Aslen Dalyanlıyım. Yirmi yıldır burada balıkçılık yapıyorum.

Ayşe : Yaşadığınız olayı bize anlatır mısınız?

Balıkçı : Sabah erkenden bir arkadaşımla balığa çıkmıştık. Tam İztuzu'na geldiğimizde birdenbire gökyüzünden uçan daireye benzeyen bir cisim denize düştü. Sulara batarak yavaş yavaş kayboldu. Biraz sonra denizden bir adam çıktı. Bize saldırıp teknemizi aldı ve gözden kayboldu. Hemen polise haber verdik. Şu anda polisler oradalar.

Ayşe : Evet sevgili seyirciler, uçan dairenin düştüğü İztuzu'na doğru ilerliyoruz. Biraz sonra size İztuzu'yla ilgili görüntüler ve röportajları sunacağız.

Balıkçı : Dalyan'a ilk defa mı geliyorsunuz Ayşe Hanım?

Ayşe : Evet ilk defa geliyorum. Dalyan çok güzel bir yer.

Uzaylılar nereye düşeceklerini iyi biliyorlar. Aa... Balıklara bakın.

Balıkçı : Burada balık boldur Ayşe Hanım. Dalyan'da ortalama yılda üç yüz ton balık üretilir. Köyceğiz Gölüyle Akdeniz'i birbirine bağlayan bu kanallarda, üç bin yıldır balıkçılık yapılmaktadır.

Ayşe : Bu ne?

Balıkçı : Burası Dalyan'a giriş kapısıdır. Balıklar denize kaçmasın diye, bütün kanalların ağzı, ağlarla kapatılmıştır.

Ayşe : Zavallı balıklar, onların yerinde olmak istemezdim.

1A Noel Baba

Her yıl milyonlarca insan yeni bir yıla girerken sabahlara kadar eğlenir ve Noel Baba'dan söz ederler. Ama pek az insan Noel Baba adıyla anılan St. Nico-

las'ın Anadolu'da doğup büyüdüğünü ve burada yaşayıp öldüğünü bilir. Çocukları çok seven ve her yıl onlara hediyeler getiren Noel Baba, M.S. IV. yüzyılın başlarında Likya'nın önemli bir kıyı kenti olan Patara'da doğmuştur.

Patara, Letoon ve Likya'nın başkenti olan Xantos, birbirlerine çok yakın antik kentlerdir. Patara, Akdeniz'deki antik kentler içinde uçsuz bucaksız kumsalıyla ünlüdür. St. Nicolas, yaşadığı dönemde özellikle balıkçıları ve çocukları korumuştur. Bu nedenle St. Nicolas'ı temsil eden heykelde Noel Baba'nın yanında çocuklar ve omzunda sürekli hediye dağıttığı ünlü torbası vardır.

St. Nicolas, Patara'ya çok yakın bir antik kent olan Myra'da piskoposluk yapmıştır. Herkes tarafından çok sevilen ve sayılan St. Nicolas ölünce onun için bir lâhit yapılmış ve cenazesi bu lâhdin içerisine konulmuştur. St. Nikolas'ın görev yaptığı ve mezarının bulunduğu bu kiliseyi, günümüzde de binlerce insan ziyaret etmekte ve her yıl burada ayinler düzenlemektedir.

Enver, Dilek, Budi ve İrem de Noel Baba Kilisesini ziyaret ediyorlar.

Dilek : Hristiyanlar için bu kilise çok önemlidir.

Budi : Neden önemlidir?

Dilek : Çünkü, Aziz Noel Baba bu kilisede bir süre görev yapmış. Daha sonra da burada ölmüştür. Ziyaretçilerin çok olması nedeniyle kilise, daha sonraki dönemlerde genişletilmiştir.

İrem : Noel Baba etkinliklerini burada mı düzenliyorlar?

Enver : Evet, her yıl 6 Aralıkta Hristiyanlar gelip burada Noel Baba etkinliklerine katılıyorlar.

1B Hüzünlü Günler

Köksal, sabableyin kalkınca annesini hâlsiz ve üzüntülü görür. Onun hasta olmasından şüphe eder.

Köksal : Günaydın anneciğim.

Ayla : Günaydın oğlum. Ne içersin? Süt mü, çay mı?

Köksal : Bu sabah süt içeyim anne. Sağol anne.

Ayla : Buyur, afiyet olsun.

Köksal : Anne, bu sabah iyi görünmüyorsun, gece uyuyamadın mı?

Ayla : Bugün iyi değilim. Dün gece, göğsümde, sol göğsümde bir şey geldi elime.

Köksal : Nasıl bir şey? Ur gibi bir şey mi?

Ayla : Bilmiyorum, olabilir. Bir sertlik hissettim.

Köksal : Hemen bugün bir doktora gidiyoruz anne, tamam mı?

Ayla : Burcu rahatsızlığımı duymasın oğlum olur mu?

Köksal : Tamam anne, merak etme. Bugün ben doktordan randevu alırım, sonra seninle birlikte gideriz, tamam mı anneciğim? Sen üzme kendini.

Dilbilgisi

Ulaç

Eylemden türeyen ve belirteç görevi yapan sözcüklere **ulaç** denir. Ulaçlar ortaçlardan daha çok kullanılırlar. Bu nedenle daha önceki derslerde gördüğümüz ulaçları kısaca yeniden gözden geçirmekte yarar vardır. Ulaçlar anlamları yönünden dört bölüme ayrılırlar.

- *Bağlama ulaçları*
- *Durum ulaçları*
- *Zaman ulaçları*
- *Sebep ulaçları*

Bağlama Ulaçları

Bağlama ulaçları genellikle bir cümlede geçen iki eylemi birbirine bağlar. Bağlama ulaçları, çoğu zaman **ve** bağlacının yerine kullanılır:

-p (-ıp, -ip, -up, -üp)

- Ayşe, balıkçıyla görüştü **ve** röportaj yaptı. —> Ayşe balıkçıyla **görüşüp** röportaj yaptı.
Ayşe, bavulunu hazırladı **ve** Dalyan'a gitti. —> Ayşe bavulunu **hazırlayıp** Dalyan'a gitti.
Balıkçı tekneye bindi **ve** gördüklerini anlattı. —> Balıkçı tekneye **binip** gördüklerini anlattı.

Bağlama ulacının olumsuz -ma (-me) ekiyle yapılı:

Ayşe, eve **gitmeyip** Dalyan'a gitti.

Balıkçı yatakta daha çok **yatmayıp** Ayşe'yle tekneye gitti.

Durum Ulaçları

Eylemin belirttiği işin durumunu gösterir. Durum ulaçlarının birçok çeşidi vardır:

-a...-a (-e -a)

Küçük çocuk **ağlaya ağlaya** eve gitti.
Sarhoş adam **düşe kalka** denize doğru gidiyordu.
Çocuklar **güle oynaya** düğüne gittiler..

-arak (-erek)

Uçan daire denize **düşerek** mavi sulara kayboldu.
Gazeteciler, Dalyan'a **gelerek** olayları incelediler.
Ayşe, balıkçıyla röportaj **yaparak** uçan daire hakkında bilgi aldı.

-ken

Kahvaltı **yaparken** çay içerim.
Araba **kullanırken** radyo dinlerim.
İnsanlar **yaşarken** sağlıklarının değerini bilmelidir.

-madan (-meden)

Noel Baba Kilisesini **görmeden** eve gitmek istemiyorum.
Çok **düşünmeden** karar vermek doğru değildir.
Doktora **gitmeden** önce ben bir randevu alacağım.

-dığı hâlde

Bu ek, durum ve karşılık veren ulaçlar yapar:

Hasan, çok **çalıştığı hâlde** bir türlü zengin olamadı.
Balıkçı, hasta **olduğu hâlde** Ayşe'ye yardımcı oldu.
Murat akıllı bir çocuk **olduğu hâlde** sınavı başaramadı.

Alıştırılmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Uçan daire nereye düşüyor? .....
2. Balıkçının teknesini kim alıyor? .....
3. Dalyan'da ne zamandan beri balıkçılık yapılmaktadır? .....
4. St. Nicolas kimdir, nerede doğmuştur? .....
5. St. Nicolas nerede piskoposluk yapmıştır? .....
6. Noel Baba etkinlikleri nerede ve ne zaman yapılıyor? .....
7. Ayla Hanımın rahatsızlığı nedir? .....
8. Ayla Hanım, rahatsızlığını kimin duymasını istemiyor? .....

2. Lütfen soru cümlesine çeviriniz.

Mehmet, **düşünmeden** karar veriyor. —> Mehmet, **düşünmeden** karar veriyor mu?

1. Ahmet, yemek **erken** kitap okuyor. ....
2. Fatih, çok **çalışarak** sınavı kazanacak. ....
3. Ayla Hanım, hasta **olduğu hâlde** çalışıyor. ....
4. Serpil, emekli **olarak** rahat etti. ....
5. Murat, eve **giderken** meyve aldı. ....
6. Halil, taksiye **binip** işe gitti. ....
7. Esen, eve **gitmeden** bana uğrayacak. ....
8. Yener, Hülya ile **evlenerek** balayına çıkacak. ....

3. Lütfen cümleleri birleştiriniz.

Ayşe çok yoruldu. } Ayşe çok yorgun **olduğu hâlde** Dalyan'a gitti.
Dalyan'a gitti.

Ayla Hanım hastaydı. } .....
Kimseye bir şey söylemedi.

Halil derslere çok çalıştı. } .....
Sınavı başaramadı.

Serpil hasta değil. } .....
Bugün işe gitmiyor.

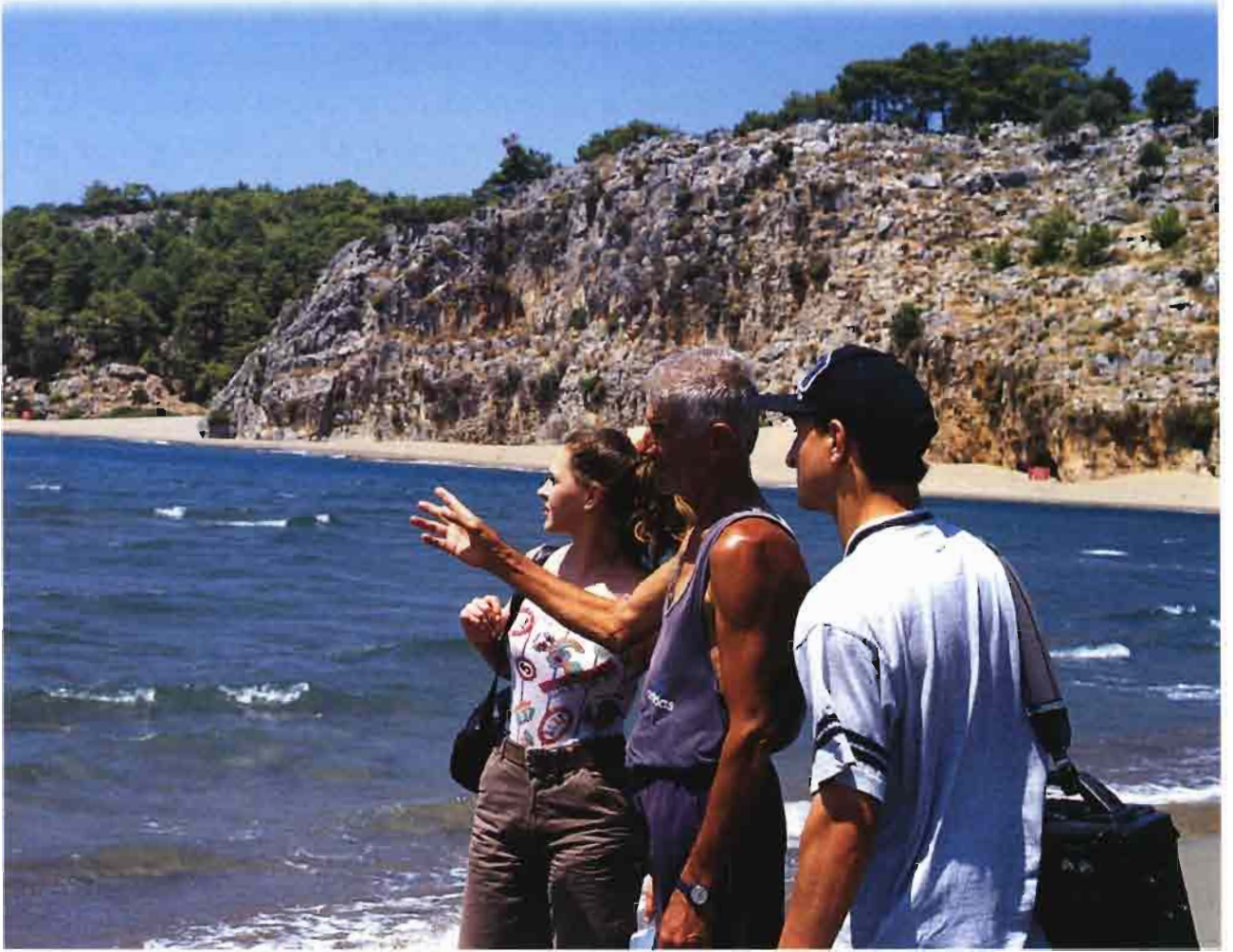

4. Lütfen cevap veriniz.

Kimler Noel Baba kilisesine **gelerek** ayin yapıyorlar? —> Hristiyanlar Noel Baba kilisesine **gelerek** ayin yapıyorlar.

1. Kim balıkçıyı **yumruklayıp** tekneyi aldı? .....
2. Balıkçının evine **gidip** kim röportaj yaptı? .....
3. Ayşe ile balıkçı tekneye **binerek** nereye gittiler? .....
4. Ayşe uçağa **binerek** nereye gitti? .....
5. Balıkçı **iyileşmeden** niçin yataktan çıkıyor? .....
6. St. Nicolas piskoposluk **yaparken** nerede yaşıyor? .....
7. Köksal kahvaltı **yaparken** kiminle konuşuyor? .....
8. Balıkçı, hasta **olduğu hâlde** nereye gidiyor? .....

Ders 2

Doğanın Gerçek Sahipleri

Uçan daire, İztuzu sahiline yakın bir yere düşer. İztuzu sahili, Dalyan'a ortalama yedi kilometre uzaklıktadır. İztuzu sahili, kilometrelerce uzunluğunda ince bir kumsaldan oluşur. Bu kumsalda 50 milyon yıldan beri *Caretta* adını verdiğimiz deniz kaplumbağaları yaşar. Deniz kaplumbağaları İztuzu sahiline yumurtalarını bırakarak çoğalmaya ve nesillerini devam ettirmeye çalışırlar. Yumurtalardan çıkan yavrular, içgüdüsel bir hareketle hızla denize doğru koşar ve kendilerini Akdeniz'in

berrak sularına bırakırlar.

Milyonlarca yıldan beri burada yaşayan deniz kaplumbağalarının rahatsız olmaması için Dalyan ve çevresi koruma altına alınmıştır. Bu nedenle Dalyan küçük bir balıkçı kasabası olarak kalmış, doğal güzellik önemli ölçüde korunmuştur. Ancak, İztuzu yakınlarına düşen uçan daire Dalyan'a büyük bir canlılık getirir. Binlerce insan, uçan dairenin düştüğü yeri görebilmek için İztuzu'na gelir.

Gerek kutsal kitaplara, gerekse bilim adamlarına göre yaşam sularda başlamıştır. İnsanlar denizdeki ve karadaki hayvanlardan çok daha sonraları, dünya sahnesine çıkmıştır. Yani doğanın ilk sahipleri denizlerde ve karalarda yaşayan hayvanlardır.

İnsanlar, özellikle ateşli silâhların keşfinden sonra doğaya çok zarar vermiş ve dünyamızı önemli bir felâketin eşiğine getirmiştir. Ancak, son zamanlarda gelişen çevre bilinci ve bazı aydın insanların doğayı koruma isteği, bizlere dünyanın geleceği konusunda yeni umutlar vermektedir. Acaba çevre bilinci bizleri yeni savaşlardan ve nükleer tehlikelerden koruyabilecek mi? Bunu bilmiyoruz. Bildiğimiz tek şey, bazı insanların savaşı sevdiği ve bir yok etme makinası gibi çalıştığıdır. Dileğimiz, akıllıların ve iyilerin, kötülerden daha güçlü olması, doğaya ve kendi geleceğimize sahip çıkmasıdır.

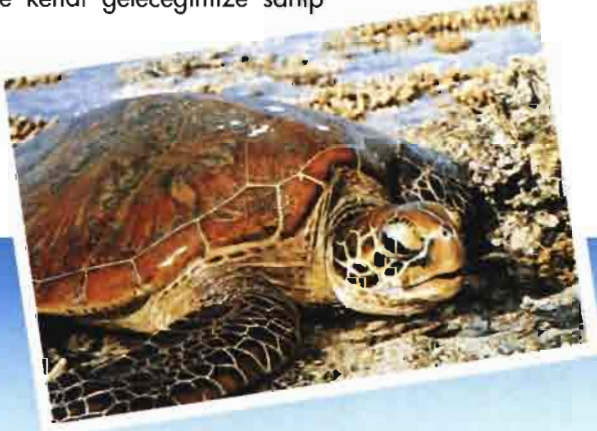
Ayşe, balıkçıyla birlikte İztuzu'na gider ve uçan dairenin düştüğü yeri inceler.

Balıkçı : Burası İztuzu sahili. Uçan dairenin düştüğü yer şurası. Bu sahillerde caretalar yaşıyor. O nedenle burası koruma altına alınmıştır.

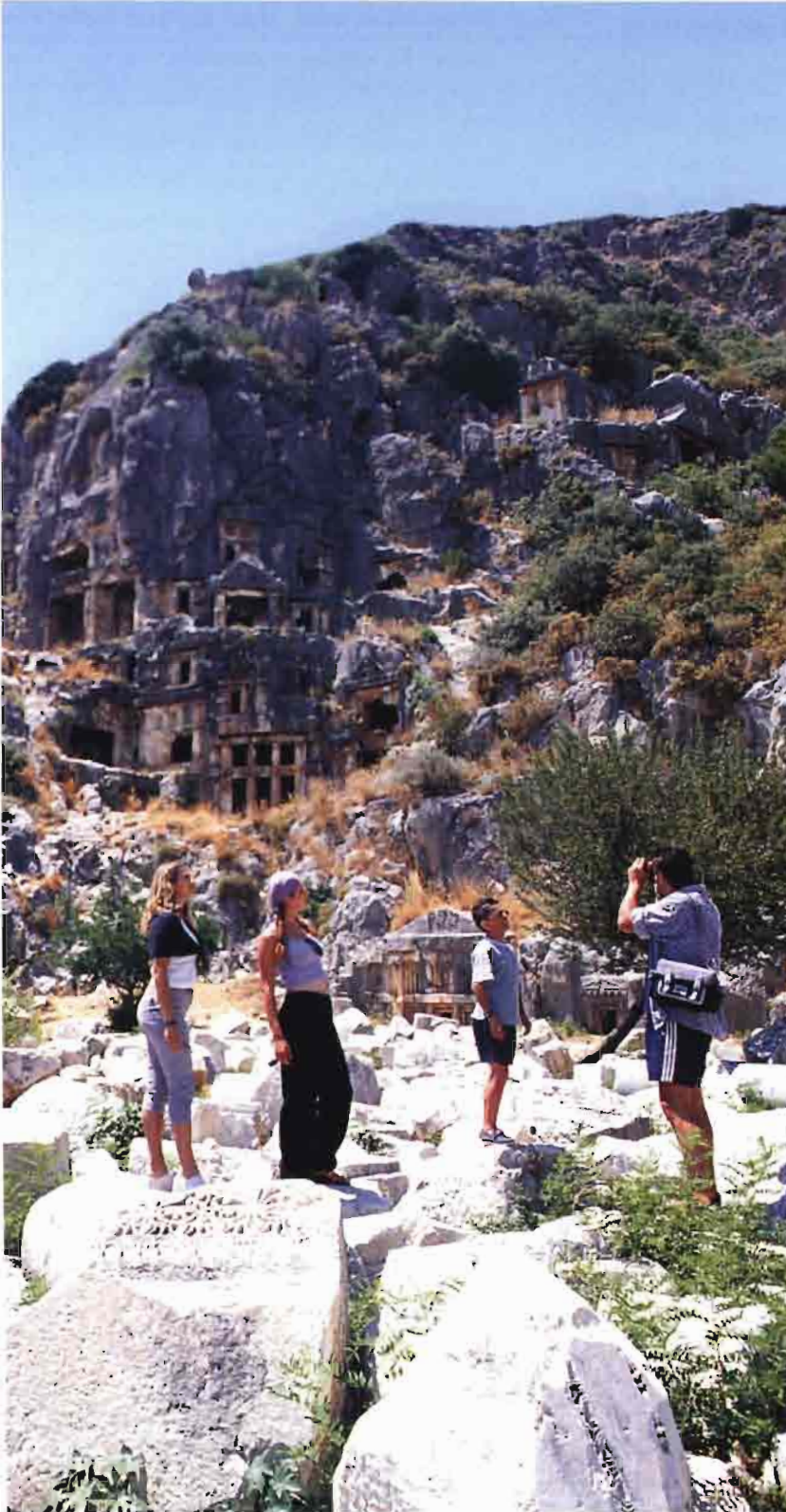
Ayşe : Demek koruma altına alınan bölge burası. Hayatımda ilk kez bu kadar güzel bir kumsal görüyorum. Keşke burada denize girebilsem.

Balıkçı : Her gün sabahleyin Marmaris'ten birçok tekne buraya gelir. Yolcular, Dalyan'ı ve Kaunos'u gezip burada denize girerler. İşte uçan dairenin düştüğü yer... Sahile çok yakın. Bugün dalgıçlar gelip uçan daireyi arayacaklar.

Ayşe : Herkesin burayı gelip görmesi lâzım. Bu kumsal bir doğa harikası...

2A Mezardaki Yaşam

Mezarın güzeli olur mu? Ama Likyalılar mezarı bile güzel yapıyorlar. Myra'daki kaya mezarlarını apartman katları gibi üst üste yapmışlar. Hepsi de güzel manzaralı. Bu Likya mezarlarının hemen bitişiğinde, yüksek dağların eteğine kurulmuş büyük bir tiyatro var. Tiyatronun duvarlarına da kaya mezarları yapılmış. Yani ölüler de, diriler de tiyatrodan yararlanıyorlar.

İnsanlar, yüzyıllardan beri ölümden sonra bir yaşam olduğuna inanıyorlar. Mısır'daki piramitler, Likya bölgesinde bulunan bu sayısız kaya mezarları, bu inanç sebebiyle yapılmış. Ölen insanların yaşarken en çok sevdikleri eşyalar mezarlara konulmuş ve ölülerin bunları kullanacaklarına inanılmış. Bu inanç en çok mezar avcılarının işine yaramış. Mezarları açarak bütün eşyaları çalmışlar. Bu tip mezar hırsızlıklarını önleyebilmek için Mısırlılar, piramitlerde pek çok koruyucu önlemler almışlar. Ancak, Likya mezarlarında hiçbir koruyucu önlem alınmadığı için hepsi soyulmuştur. Günümüze kadar ölülerin kemikleri bile kalmamıştır.

Antik tiyatrolar, antik kentler, yıllarca önce buralarda binlerce insanın yaşadığına ve mezarlar da bu insanların öldüklerine tanıklık ediyorlar.

Noel Baba kilisesi ile Myra arasındaki uzaklık yalnızca dört-beş kilometredir. Budi, İrem, Enver ve Dilek Noel Baba kilisesinden ayrılarak Myra'ya geliyorlar. Kaya mezarlarını inceliyorlar. Daha sonra da antik tiyatroyu geziyorlar.

Enver : Burada kaya mezarları üst üste oyulmuş.

Dilek : Evet, bence işçilikleri birinci sınıf.

Enver : Görünüşe bakılırsa Myra zengin bir kentmiş.

Dilek : Doğru. Likyalıların kurduğu zengin bir kent. Ama daha sonra Romalılar tarafından ele geçirilmiş.

Enver : Siz burayı gezinceye kadar, ben biraz fotoğraf çekerim.

Dilek : Biz tiyatroya gidelim mi?

İrem : Tamam olur.

Budi : Enver ben seninle geleyim mi?

Enver : Elbette, sen de benimle gel.

Dilek : Biz tiyatroya gidiyoruz.

Enver : Tamam, siz tiyatroya gidin.

İrem : Bu gördüğümüz tiyatrolardan biraz farklı galiba?

Dilek : Bu Helen tarzı bir tiyatro. Bak, dikkat edersen oturma yerleri yamaca yaslanmış.

Enver : İnsanlar oturdukları yerlerden hem bu güzel manzarayı izliyorlar, hem de oyunu seyrediyorlarmış. Bir şey okumuştum; o dönemde kurulan kentlerin sınırları kurban kanıyla çiziliyormuş, doğru mu?

Dilek : Doğru. Yeni bir kentteki yapılaşma, doğanın az da olsa tahrip olmasına neden oluyor. İnsanlar kurban keserek doğadan özür dilerlirmiş.

İrem : O dönemde yaşayanlar doğaya daha fazla önem veriyorlarmış. Budi, hadi gelsene, gidiyoruz.

Ders 2

Dilbilgisi

Zaman Ulaçları

Zaman ulaçları eylemin belirttiği işin yapıldığı zamanı gösterir.

-dığında (-dığı zaman)

Bu işi **bitirdiğinizde** hemen paranızı ödeyeceğim.

Stadyumda yarış **başladığında**, herkes heyecandan ayağa kalktı.

İnsanlar ateşli silâhları **keşfettiği zaman**, hayvanların soyu azalmaya başladı.

-dıktan sonra

Kaplumbağalar yumurtadan **çıktıktan sonra**, hızla denize doğru koşarlar.

İnsanlar **öldükten sonra** eşya kullanmazlar.

Antik tiyatroyu **gezdikten sonra** otele döndük.

-dikça (-dikçe, -dukça, -dükçe)

Antik kentleri **gezdikçe** eski uygarlıklar hakkında bilgi ediniyoruz.

İnsanlar **yaşadıkça** pek çok şey öğreniyorlar.

Seni **tanıdıkça** daha da çok sevdim.

Evreni **tanıdıkça** ne kadar çok şey bilmediğimizi anlıyoruz.

-alı (-eli)

Geziye çıktık **çıkalı** tam beş kilo verdim.
Buraya geldim **geleli** bir kez bile sinemaya gidemedim.
Seni gördüm **görelili** seviyorum.

-ınca (-ince, -unca, -ünce)

Eskiden insanlar **ölünce**, onları eşyalarıyla birlikte mezara gömerlerdi.
Ormanlar **azalınca**, bütün dünyada kuraklık başladı.
Denizler **kirlenince**, balıkların pek çoğu öldü.

-ıncaya kadar

On sekiz yaşına **gelinceye kadar** evlenemezsin.
Bugün paramız **bitinceye kadar** eğleneceğiz.
Ölünceye kadar kitap okumak istiyorum.

-r...-maz (-r...-mez)

Bu ek genellikle eylemin belirttiği işin kısa sürede, aceleyle yapıldığını belirtir.

Kaplumbağalar yumurtadan **çıkarak çıkmaz** denize koşarlar.
Mektubu **yazar yazmaz** hemen sana yollarım.
Adam içeri **girer girmez** birden bağırmaya başladı.
Yaz **gelir gelmez** hemen tatile çıkacağım.
Hasan **uyanır uyanmaz** hemen elbiselerini giydi.
Üniversiteyi **bitirir bitirmez** iyi bir işte çalışacağım.

Sebeplere Ulaçları

*Eylemin belirttiği işin, hangi nedenden dolayı olduğunu gösteren ulaçlara **sebeplere ulaçları** denir.*

-dığından

Burada kaplumbağalar **yaşadığından**, burası koruma altına alındı.
Çok **yorulduğumdan** daha fazla çalışamayacağım.
Vaktim **olmadığından** yarın size gelemeyeceğim.

Alıştırılmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Kaplumbağalar ne zamandan beri İztuzu'nda yaşamaktadırlar? .....
2. Dalyan niçin koruma altına alınmıştır? .....
3. Yaşam ilk önce nerede başlamıştır? .....
4. Doğanın gerçek sahipleri kimlerdir? .....
5. Myra'da kaya mezarları nasıl yapılmıştır? .....
6. Mezarlara ölülerin eşyaları niçin konmuştur? .....
7. Noel Baba kilisesi Myra'ya ne kadar uzaklıktadır? .....
8. Antik kentlerin sınırları niçin kurban kanıyla çizildi? .....

2. Lütfen iki cümleyi ulaçlarla birleştiriniz.

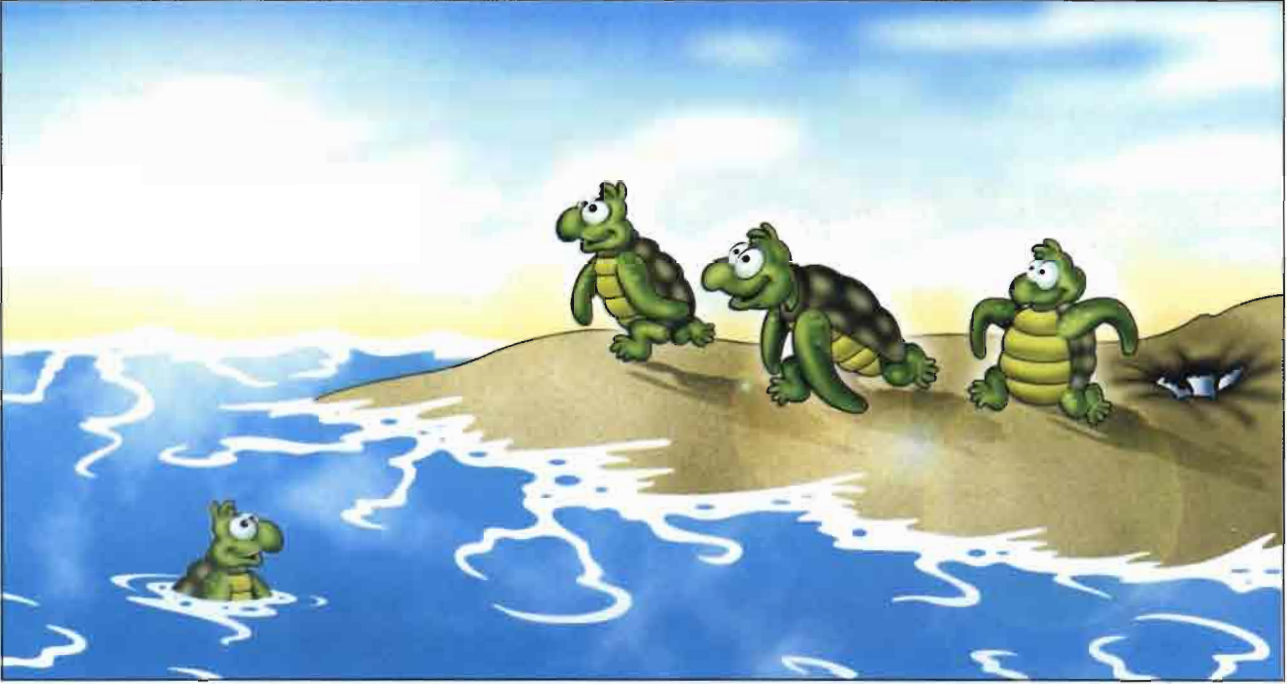
İnsanlar doğar.	}	İnsanlar doğar doğmaz nefes almaya başlarlar.
Nefes almaya başlarlar.		
Ayşe Dalyan'a gider.	}	.....
Balıkçıyı arar.		
Kaplumbağalar denize dalar.	}	.....
Oradan uzaklaşırlar.		
Babam eve geldi.	}	.....
Yemek masasına oturdu.		

3. Lütfen zaman ulaçlarıyla cümle kurunuz.

üniversite + bitmek + çalışmak + bir iş → Üniversiteyi **bitirince** bir işte çalışacağım.

1. büyümek + ben + mühendis + olmak .....
2. İnsan + öğrenmek + çok şey + yaşlanmak .....
3. mektup + posta + yazmak + vermek .....
4. sabah + uyanmak + yapmak + kahvaltı .....
5. akşam + yatmak + önce + okumak + kitap .....
6. tanımak + seni + sevmek + çok .....
7. almak + araba + çıkmak + tatil .....

4. Lütfen ulaçları tamamlayınız.

Yumurtlama vakti gel..... kaplumbağalar yumurtalarını kuma bırakırlar. Yavrular, yumurtadan çıkar çık....., hızla denize doğru koşarlar. Denize ulaşabilen kaplumbağalar, binlerce kilometre uzağa yüzerler. Aradan bir yıl geçin..... yeniden kumsala dönerler. Yaşam sularda başla..... İnsanlar henüz yoktu. İnsanlar dünya sahnesine çıkın..... hayvanların nesli azalmaya başladı. İnsanlar ateşli silâhları bul..... zaman pek çok hayvan türü yok oldu. Kimyasal atıklar denizleri kirlet.... balıkların çoğu öldü.

Büyük kentler çoğal... sonra pek çok orman yok oldu. Ormanlar azalın..... kuraklık başladı. Yağmurlar azal....., dünyadaki iklim dengesi bozuldu. Dünya sahnesinde insanlar yaşa....., hayvanlar ve bitkiler azalacak; insanoğlu kendi geleceğini kendi eliyle yok edecek.

5. Lütfen cevap veriniz.

Eve **gider gitmez** ne yaptın? —> Eve **gider gitmez** duş aldım.

1. Eve **gittikten sonra** ne yaptın? .....
2. İnsanlar **öldükten sonra** da yaşarlar mı? .....
3. Tatile **çıkınca** bana telefon eder misin? .....
4. İnsanlar **yaşlandıkça** olgunlaşırlar mı? .....
5. Ben **gelinceye kadar** burada bekler misin? .....
6. Bir iş **bulur bulmaz** çalışacak mısın? .....
7. Para **kazanır kazanmaz** bir ev alacak mısın? .....
8. **Evlenir evlenmez** balayına çıkacak mısınız? .....

Ders 3

Helen Zaman Tünelinde

Yaşam, bir ucunda doğum, öteki ucunda ölüm olan bir köprüdür. Bu yaşam köprüsünde sayısız canlı yaşıyor. Ama, hiçbirimiz doğum öncesini ve ölüm sonrasını kesinlikle bilemiyoruz. Nereye baksak bilinmezlerle dolu bir evrende yaşıyoruz.

Herakletios (M.Ö. 540-480) günümüzden iki bin beş yüz yıl önce *Doğa* adlı bir kitap yazmış. Yaşadığı çağda doğayı izlemiş ve izlenimlerini kitabına aktarmış. Sokrates bile Herakletios'un bu kitabını anlamakta zorluk çekmiş. "*Herakletios öyle derin düşünüyor ki, onun düşünce okyanusuna dalabilmek için, iyi bir dalgıç olmak gerekiyor.*" demiş. Günümüzdeki bilimsel gelişmeler Herakletios'un düşüncelerini doğruluyor. Çünkü Herakletios düşünürken doğadan kopamamış. Aksine bütün felsefesinde doğayı ve doğa yasalarını temel almış. Böylece her gün biraz daha doğru çıkan ölümsüz bir felsefe yaratmış.

Zaman tüneli konusunda da doğru tahminlerde bulunabilmek ve sağlıklı araştırmalar yapabilmek için doğayı ve yaşadığımız evreni iyi incelememiz gerekiyor. Oturduğumuz koltukta kumanda düğmesine basarak

pek çok televizyon kanalını izleyebiliyoruz. Bir video kasetinde zamanı ileriye ya da geriye doğru götürebiliyoruz. Günün birinde gerçek yaşamda da zamanın içinde ileriye ve geriye doğru gidip gelebilecek miyiz? Çevremize bir bakalım. Evde koltukta otururken elimize kumanda aletini alıyoruz ve televizyon ekranında pek çok kanalı ve görüntüyü bir anda değiştirebiliyoruz. Bir video kasetinde görüntüleri ileri ya da geri alabiliyoruz. Bir kişinin görüntüsünü bütün dünya izleyebiliyor. Bugün görüntüsünü yollayabildiğimiz insanın yarın da kendisini ışınlatabiliriz. Bir video kasetinde görüntüler geriye ve ileriye alınabiliyorsa, gerçek yaşamda da zaman tünelinde yolculuk yapabiliriz. Burada en çok üzerinde durmamız gereken konu, doğada bu dalgalar var. Bize düşen görev bu dalgaları kullanabileceğimiz sistemi bulmak. Yakın bir gelecekte farklı zaman boyutlarını algılayabilecek bir alet yaptığımızda zaman tüneli kendiliğinden oluşacaktır.

Oğuz, Gülnaz ve Budi zaman tünelinde kaybolan arkadaşlarını geri getirmek için uğraşırlar. Ama yanlışlıkla Helen de onlarla birlikte gelir. Helen uçan daireye gelince çok şaşırır.

- Helen : Ne oldu? Neredeyim ben? Nereye geldim. Burası neresi?
- Oğuz : Telâşlanmayın, korkacak bir şey yok. Burası bizim uçan dairemiz. Siz buraya zaman tüneline geldiniz.
- Budi : Çok özür dilerim. Benim hatam oldu. Ben yalnızca Robo ve Ahmet'i getirmek istemiştim.
- Bernaba : İnanıp inanmamak önemli değil, olayları açıklayabilmek önemli. Üç kişi birdenbire Kapadokya'ya geldi. Senin göğsüne saplanan oku çıkarıp hayatını kurtardı. Sonra
- Bernaba : Sus, bağırma. Hiçbir şey bilmiyoruz. Bir anda kayboldular. Belki bir uzaylı numarasıdır. Az sonra yeniden gelirler. Telâşlanmaya gerek yok. Kötü insanlar olsalardı, bize zarar verirlerdi. Hepiniz gördünüz. Bizim için Romalılarla savaştılar.
- Solhess : Evet, bizim için hayatlarını tehlikeye attılar.
- Emily : Acaba şimdi neredeler?
- Bernaba : Bilmiyorum. Ama onlara güveniyorum. Kızımıza bir zarar vermeyeceklerinden eminim.

- görünmez olup Romalılarla savaştı. Bunlar birer mucize değil mi?
- Emily : Büyük annem anlatırdı. Uzaylı denen bu adamlar daha önce de buraya gelmişler.
- Bernaba : Doğru. Buradaki kiliselerde resimleri bile var.
- Solhess : Hangi kilisede?
- Bernaba : Yarın size gösteririm. Çok ilginç bir dünyada yaşıyoruz. Düşünmeden, araştırmadan, incelemeyen karar vermemeliyiz.
- Emily : Helen, Helen, Helen yok oldu. Bu adamlar kızıma ne yaptı?
- Solhess : Baba, uzaylılara ve zaman tüneline inanıyor musun?
- Helen : Hiçbir şey anlamıyorum. Bu gördüklerim gerçek mi, yoksa rüya mı?
- Budi : İsterseniz sizi hemen ailenizin yanına gönderebiliriz.
- Gülnoz : Yo, hayır. Biraz bekle, Helen'le biz de tanışalım. Belki bizleri ve 2017 yılını sever. Bir süre bizimle kalsın, istediği zaman ailesine göndeririz, ne dersin Helen?
- Helen : Bilemiyorum. Çok ilginç bir yer.

3A Tanışma Heyecanı

Elif, o gün çok neşeliydi. Sabableyin erkenden kalktı. Babaannesini babçede kahvaltı hazırlıyordu. Elif, babaannesine yardım etmek istedi.

- Elif : Günaydın benim tatlı babaanneciğim.
B.anne : Yavrum, dur! Dikkat et! Bardağı, tabağı düşüreceksin. Sabah sabah nedir bu hâlin?
Elif : Babaanne şöyle otur, sana bir şey anlatacağım.
B.anne : Anlat bakalım.
Elif : Cumartesi Köksal'ın annesiyle tanışacağım.
B.anne : Çok iyi. Bu habere sevindim.
Elif : Birkaç gün sonra da Köksal'ı sizinle tanıştıracam.
B.anne : Ateş bacayı iyice sardı, demek. Ama bu durumu babanlara haber vermemiz lâzım.
Elif : Daha erken babaanne. Nasıl olsa birkaç gün sonra buraya gelecekler. O zaman anlatırız. Ben çıkıyorum, tamam mı?

- B.anne : Hadi güle güle. Ah, canım yavrum. Bu akşam söylemeyi unuttum. Annen telefon etti. Japonya'dan bir arkadaşının kızı geliyormuş buraya. Sizin dersanenin adresini vermişler.
Elif : Japonya'dan mı geliyor?
B.anne : Evet, galiba burada çalışacakmış. Bizim dilimizi de biraz biliyormuş.
Elif : Tamam babaanne. Sen merak etme. Gelirse ben ilgilenirim onunla.
B.anne : Hadi güzelim, hadi güle güle.

3B Kahverengi at

Delinin birinin midesi ağrıyordu. Herkese, "Ben bir at yuttum, at midemi tekmiyor. Bu yüzden midem devamlı olarak ağrıyor" diyordu. Yakınları onu doktora götürdüler. Doktor, "midede at olmaz" diye ne kadar anlattıysa da deliyi ikna edemedi. Bunun üzerine doktor, hemen hemşireleri çağırıverdi. Onlara ameliyat odasını hazırlamalarını söyledi. Hemşireler ameliyat odasını hazırlayıverdiler. Doktor, deliyi ameliyathaneye getirdi. Onu ameliyat edeceğini ve midesindeki atı çıkaracağını söyledi. Deli, bu olaya çok sevindi.

Anestezi uzmanı deliyi uyutuverdi. Hemşireler ameliyat yapılmış gibi delinin karnını ilâçladılar, sardılar. Doktor ameliyathaneye bir at getirtti. Narkozun etkisi geçince deli uyanıverdi. Doktor gülümseyerek.

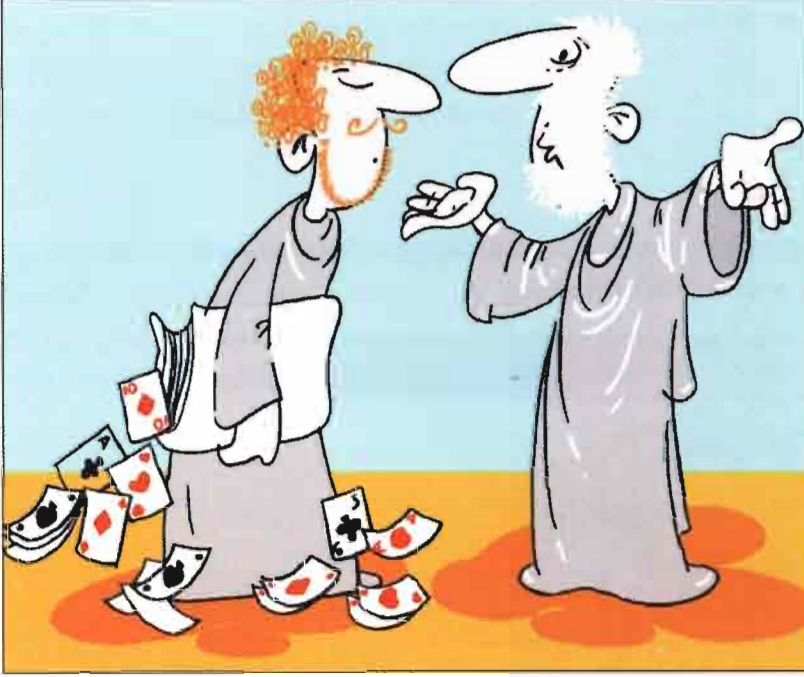
– Müjde dedi, karnındaki atı çıkardık. Artık seni tekmeleyemeyecek...

Deli bir an ata baktı:

– Siz beni kandırıyorsunuz, ben beyaz bir at yutmuştum. Bu at kahverengi, dedi.

3C Zaman mı, Para mı?

Dünyanın en büyük filozoflarından biri olan Eflâtun, bir gün akademinin bahçesinde geziniyordu. Öğrencilerinden birini kumar oynarken gördü ve onu şiddetle azarladı. Öğrenci çok üzüldü ve Eflâtun'a:

– Ama ben çok az bir para için kumar oynuyorum, dedi.

Bunun üzerine Eflâtun:

– Ben seni kaybettiğin para için değil, kaybettiğin zaman için azarlıyorum, dedi.

3D Doktorda

Köksal, annesinin rabatsızlığına çok üzülür. Hastanede bir doktordan randevu alarak bir an önce muayene olmasını ister. Doktor, Ayla Hanımı dikkatlice muayene eder. Sonra bazı tetkiklerin yapılmasını ister.

- Doktor : Önce mamografi yaptırmalıyız.
 Köksal : Burada yaptırmamız mümkün mü?
 Doktor : Hastanede çok sıra var. İsterseniz ben rica eder, tetkikleri öne aldırırım. Ama hastanede ki acil vakalardan dolayı yine de birkaç gün beklemek gerekir.
 Köksal : Dışarıda yaptıramaz mıyız?
 Doktor : Elbette yaptırırız. Her yerde mamografi tetkikleri yapılıyor. Tanıdığım doktorlar var. Size kartımı vereyim. Benim yolladığımı söyleyin. Hemen yarın yaparlar.
 Ayla : Çok teşekkür ederim doktor hanım. Sağ olun.

- Doktor : Kendinizi üzmeysin Ayla Hanım. Doğru teşhisi koyabilmemiz için bu tetkikleri yaptırmamız gerekiyor. Ama ben ciddi bir şeyinizin olduğunu sanmıyorum.
 Köksal : Çok teşekkür ederiz. İzninizi isteyelim.
 Doktor : Geçmiş olsun.
 Ayla : Sağ olun, teşekkürler.

Dilbilgisi**Ulaçlı Bileşik Eylemler**

Ulaçlarla *vermek*, *bilmek*, *kalmak*, *gelmek* eylemlerinin birleşmesinden oluşan eylemlere **ulaçlı bileşik eylemler** denir. Bu eylemler üçe ayrılır.

- *Yeterlik eylemi*
- *Tezlik eylemi*
- *Sürerlik eylemi*

Tezlik Eylemi

Bir eylemin **-i ulacı** ve *vermek* eylemi ile birleşiminden oluşan bileşik eylemlere **tezlik eylemi** denir. Tezlik eylemi, bir işin çabuk ve kolay yapıldığını belirtir.

yazmak → yaz - ı - vermek : yazıvermek

Tezlik eylemi diğer eylemler gibi çekime girer.

Tezlik Eyleminin Çekimi

Şimdiki Zaman	
geliyorum	gelivermiyorum
geliyorsun	gelivermiyorsun
geliyor	gelivermiyor
geliyoruz	gelivermiyoruz
geliyorsunuz	gelivermiyorsunuz
geliyorlar	gelivermiyorlar

Belirli Geçmiş Zaman	
geliyordim	gelmeyiyordim
geliyordin	gelmeyiyordin
geliyordi	gelmeyiyordi
geliyordik	gelmeyiyordik
geliyordiniz	gelmeyiyordiniz
geliyordiler	gelmeyiyordiler

Belirsiz Geçmiş Zaman	
gelivermişim	gelivermemişim
gelivermişsin	gelivermemişsin
gelivermiş	gelivermemiş
gelivermişiz	gelivermemişiz
gelivermişsiniz	gelivermemişsiniz
gelivermişler	gelivermemişler

Gelecek Zamanın Koşulu	
gelivereceğim	geliveremeyeceğim
gelivereceksin	geliveremeyeceksin
geliverecek	geliveremeyecek
gelivereceğiz	geliveremeyeceğiz
gelivereceksiniz	geliveremeyeceksiniz
geliverecekler	geliveremeyecekler

Geniş Zaman	
geliveririm	gelivermem
geliverirsin	gelivermezsın
geliverir	gelivermez
geliveririz	gelivermeyiz
geliverirsiniz	gelivermezsınız
geliverirler	gelivermezler

Gelecek Zaman	
geliversem	gelivermesem
geliversen	gelivermesen
geliverse	gelivermese
geliversek	gelivermesek
geliverseniz	gelivermeseniz
geliverseler	gelivermeseler

Tezlik eylemi çabukluk anlamı verir.

Helen, birdenbire kendini uçan dairede **buluverdi**.

Anîden bir yağmur **başlayıverdi**.

İşe yetişebilmek için, çabucak kahvaltıyı **yapıverdim**.

Küçük çocuk anîden caddeye doğru **koşuverdi**.

Bana sürpriz yapmak için annem anîden **geliverdi**.

Kolaylık anlamı

İki kişi olunca kolayca paketi **taşıyıverdik**.

Paramız olunca kendimize yeni bir ev **alıverdik**.

Birkaç gün evde dinlenince kolayca **iyileşiverdim**.

İyi çalışınca sınavları rahatça **başarıverdim**.

Emir anlamı

Lütfen şu pencereyi **kapatıverin**.

Siz şu koltuğa **oturuverin**, ben hemen geliyorum.

Önce şu mektubu **yazıverin**, sonra eve gidersiniz.

Lütfen radyonun sesini biraz **kısıverin**.

Soru anlamı

Yarın bir ara bizim eve **geliverir misin?**

Bir dakika bana **bakıverir misiniz?**

Önce şu işleri **bitiriverir misin?**

Yazdığın mektupları postaya **atıverir misin?**

Alıştırma**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Herakletios'un yazdığı kitabın adı nedir? .....
2. Sizce günün birinde zaman tüneli yapılabilecek mi? .....
3. Zaman tüneline uçan daireye yanlışlıkla kim geliyor? .....
4. Sizce uzaylılar dünyamıza daha önce geldiler mi? .....
5. Elif, hangi gün Köksal'ın annesiyle tanışacak? .....
6. Japonya'dan Ankara'ya kim gelecek? .....
7. Doktor, Ayla Hanımdan hangi tetkiklerin yapılmasını istiyor? .....
8. Tetkikler hastanede mi, dışarda mı yapılıyor? .....

2. Lütfen cevap veriniz.

Yer altı kentinde birden bir ışık parladı. —> Yer altı kentinde birden bir ışık parlayıverdi.

1. Araba aniden fren yaptı. ....
2. Hemşireler ameliyathaneyi hazırladılar. ....
3. Doktor hastayı ameliyat etti. ....
4. Küçük bir çocuk aniden caddeye çıktı. ....
5. Narkozu alan deli hemen uyudu. ....
6. Helen kendini uçan dairede buldu. ....
7. Ayla Hanımın birden başı döndü. ....
8. Elif, güzel haberi duyunca neşelendi. ....

3. Lütfen tamamlayınız.

Ben	yazıverdim	bakıverdim	görüverdim	açıverdim	okuyuverdim
Sen	yaz.....	bak.....	gör.....	aç.....	oku.....
O	yaz.....	bak.....	gör.....	aç.....	oku.....
Biz	yaz.....	bak.....	gör.....	aç.....	oku.....
Siz	yaz.....	bak.....	gör.....	aç.....	oku.....
Onlar	yaz.....	bak.....	gör.....	aç.....	oku.....

4. Lütfen tezlik eylemine çeviriverin.

Sağdaki pencereyi kapatın. —> Sağdaki pencereyi kapatıverin.

1. Lütfen öndeki koltuğa oturun.
2. Masadaki telefonu kullanın.
3. Bugün eve otobüsle gidin.
4. Serpil, emekli olarak rahat etti.
5. Arabayı bahçenin arkasına parkedin.
6. Kitabı bu akşam mutlaka okuyun.
7. Yarın erkenden bize gelin.
8. Çıkarken kapıyı kapatın.

5. Lütfen soru cümlesine çeviriniz.

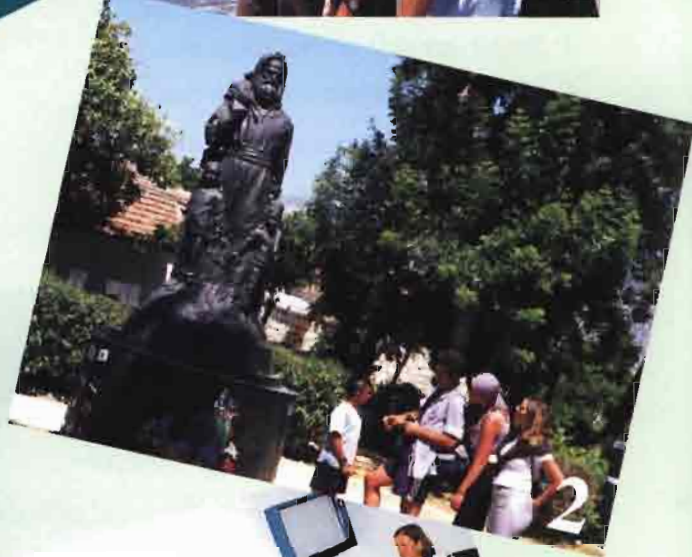
Gemi geçerken fotoğrafını çek. —> Gemi geçerken fotoğrafını çekiverir misin?

1. Eve giderken gazete al.
2. Yarın işe giderken bana uğra.
3. Sabahki gazetelere bir göz at.
4. Bana bir havlu getir.
5. Ceketini sağdaki dolaba bırak.
6. Antalya'ya gider gitmez beni ara.
7. Hasan gelir gelmez bana telefon et.

TEKRAR OYUNU

Oyunun Kuralları

1. Bir kişi sayı sayısın. 1,2,3,4,5,6 ...
2. Başka bir kişi "DUR!" desin.
3. Bu sayının bulunduğu resmi tiyatro biçiminde oynayın ya da anlatın.

Beni Unutma

Bir gün gelir de unutmmuş insan
En sevdiği hâtıraları bile
Bari sen her gece yorgun sesiyle
Saat on ikiyi vurduğu zaman
Beni unutma

Çünkü ben her gece o saatlerde
Seni yaşar ve seni düşünürüm
Hayâl içinde perişan yürürüm
Sen de karanlığın sustuğu yerde
Beni unutma

O saatlerde serpilir gülüşün
Bir avuç su gibi içime, ey yâr
Senin de başında o çılgın rüzgâr
Deli deli esiverirse bir gün
Beni unutma

Ben ayağımda çarık, elimde asâ
Senin için şu yollara düşmüşüm
Senelerce sonra sana dönüşüm
Bir mahşer gününe de rastlasa
Beni unutma

Hâlâ duruyorsa yeşil elbisen
Onu bir gün yalnız benim için giy
Saksındaki pembe karanfilde çiğ
Ve bahçede yorgun bir kuş görürsen
Beni unutma

Büyük acılarla tutuştuğum gün
Çok uzaklarda da olsan yine gel
Bu ölüncesine sevdiğine gel
Ne olur Tanrıya kavuştuğum gün
Beni unutma

Ümit Yaşar Oğuzcan

Ders 4

Yeni Bir Çağ Açan Kent

Dünya tarihinde yeni bir çağ açan ilk ve tek kent İstanbul'dur. 1453 yılında, İstanbul'un fethinden sonra Orta Çağ kapanmış, Yeni Çağ başlamıştır. İstanbul'un bilinen tarihi 2700 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Antik çağdan günümüze kadar İstanbul'un dünya tarihinde daima çok önemli bir yeri olmuştur.

Günümüzde İstanbul'da ortalama on milyon insan yaşamaktadır. İsveç, Norveç, Danimarka, Libya gibi ülkelerin çoğunun nüfusu ortalama dört-beş milyon civarındadır. Komşumuz olan Yunanistan'ın nüfusu da yaklaşık İstanbul'un nüfusuna eşit durumdadır. Bu durumda İstanbul'un nüfusunun pek çok ülkenin nüfusundan daha çok ya da bazı ülkelerin nüfusuna eşdeğer olduğunu görüyoruz. Bu olay bir rastlantı değildir. İs-

tanbul, tarih boyunca bir kültür, sanat ve ticaret kenti olmuştur. Dünyada en az iki bin yıl süreyle başkent olan çok az kent vardır. Bu nedenle İstanbul siyasî, askerî, ekonomik ve kültürel yönden de daima çok önemli bir konuma sahip olmuştur. Özellikle Bizanslılar ve Osmanlılar döneminde dünyanın geleceğini ve kaderini ilgilendiren pek çok kararlar İstanbul'da alınmıştır.

Bir efsaneye göre İstanbul, Byzas adlı Trakyalı bir kahraman tarafından kurulmuştur. İstanbul'un ilk kuruluş yeri, Asya kıtası tarafında olan Kadıköy bölgesidir. Byzas, Asya kıtası tarafına kurulan kenti *Körler Ülkesi* olarak tanımlar. Çünkü bu insanlar Avrupa yakasındaki güzellikleri görmemiş kenti yanlış yere kurmuşlardır.

Byzas, kenti bugün Sarayburnu adı verilen ve tam Kadıköy'ün karşısında bulunan Avrupa yakasına kurar. Bugün Sarayburnu adı verilen bu bölgede Topkapı Sarayı, Ayasofya Müzesi, Sultan Ahmet Camisi, hipodrom ve İstanbul Arkeoloji müzesi bulunmaktadır.

Sultanahmet Meydanı Romalılar döneminde hipodrom olarak inşa edilmişti. Yüz bin kişilik bir seyirci kapasitesine sahip bu alanda özellikle at yarışları düzenlenir ve her türlü spor çalışmaları yapılırdı. Bu meydana hâlen sapasağlam bulunan dikilitaş, eski Roma

sonra Sultanahmet'e doğru yola çıkılır. Sultanahmet Meydanı İstanbul'un en ilginç ve güzel yerlerinden biridir. Bu nedenle İstanbul'a gelen turistler mutlaka Sultanahmet Meydanına uğrarlar. Sultanahmet Meydanı bir zaman tüneline benzer. Buradaki tarihi yapılardan bazıları şunlardır:

Topkapı Sarayı, 1470'li yıllarda tamamlanmış ve bütün Osmanlı padişahları bu sarayda oturmuştur. Dünya tarihini ilgilendiren pek çok karar bu sarayda alınmıştır. Topkapı Sarayında padişahların bütün eşyaları, giysileri, tahtları, yemek yedikleri takımlar ve kullandıkları silâhlar sergilenmektedir.

dönemine tanıklık edercesine gökyüzüne yükselmektedir. Sultanahmet Meydanındaki diğer önemli eserler, Ayasofya Müzesi, Sultanahmet Camisi ve Topkapı Sarayı'dır. Ayasofya Müzesi 360 yılında II. Constantinus döneminde yapılmıştır. O dönemin en büyük anıtsal yapısı olarak inşa edilen Ayasofya Kilisesi ünlü Türk mimarı Mimar Sinan'ı da çok etkilemiştir. Günümüzden 1841 yıl önce yapılan bu dev eser, hâlen dünyanın en büyük üç kilisesinden biridir. Ayasofya'nın en gizemli özelliklerinden biri de, dünyanın ekseninin kilisenin tam kubbesinden geçmesidir. Böyle bir olay rastlantı sonucu olamaz. Bu nedenle bu önemli sır, günümüz bilim adamlarını hâlen düşündürmektedir.

Almanya'dan tatil yapmak üzere Türkiye'ye gelen Hakan ile Maria, bu görkemli ve ilginç kenti doya doya gezmek istiyordu. Ancak, gelişen olaylar yüzünden bir türlü İstanbul'u rahatça gezebilecek zaman bulamamışlardı. Ama olaylar biraz durulunca Hakan'la birlikte İstanbul'u gezmeye karar verdiler. Kahvaltıdan

Hakan ile Maria eski ve yeninin kaynaştığı bu alanda saatlerce gezerler. Ayasofya Müzesinin önünde bir simitçiden simit alarak karınlarını doyururlar. Ancak, Topkapı Sarayını gezmek için yeterince zaman bulamazlar. Ertesi gün Topkapı Sarayını gezmek üzere tatlı bir mutluluk ve gizemli duygular içinde eve dönerler.

4A Olimpos'ta

Olimpos, bize genellikle Zeus'un ve diğer tanrıların oturdukları dağı hatırlatır. Ancak, Olimpos'un nerede olduğu kesinlikle bilinmez. Olimpos sözcüğü, *tepesi bu-
lurlara değen yüce dağ* anlamına gelir. Anadolu'da Fi-
nike yakınlarında, Olimpos adlı antik bir kent vardır. Bu
antik kentin yakınlarında, dağın tepesinde binlerce yıl-
dır, yaz kış hiç sönmeyen bir ateş görülür. Bu ateş, uzun
zaman Olimpos limanına gelen gemilere bir deniz fe-
neri gibi yol göstermiştir. Pek çok insan da sürekli ola-
rak kendiliğinden yanan bu ateşin kutsal olduğuna
inanmış, ateşin yanına tapınaklar, sunaklar yapmış ve
tanrılara kurbanlar sunmuşlardır. Hemen ateşin yakınla-
rında kurulan Olimpos'un son derece sessiz, sakin ve
mistik bir havası vardır. Olimpos, yüce dağların, or-
manların ve uçsuz bucaksız güzel kumsalıyla her dö-
nemde insanların beğenisini kazanmıştır.

*Budi, Dilek, Enver ve İrem sönmeyen ateşi görmek için
Olimpos'a gelirler. Ancak, sönmeyen ateşe çıkmadan önce
denize yakın bir kafeteryada biraz dinlenmek isterler.*

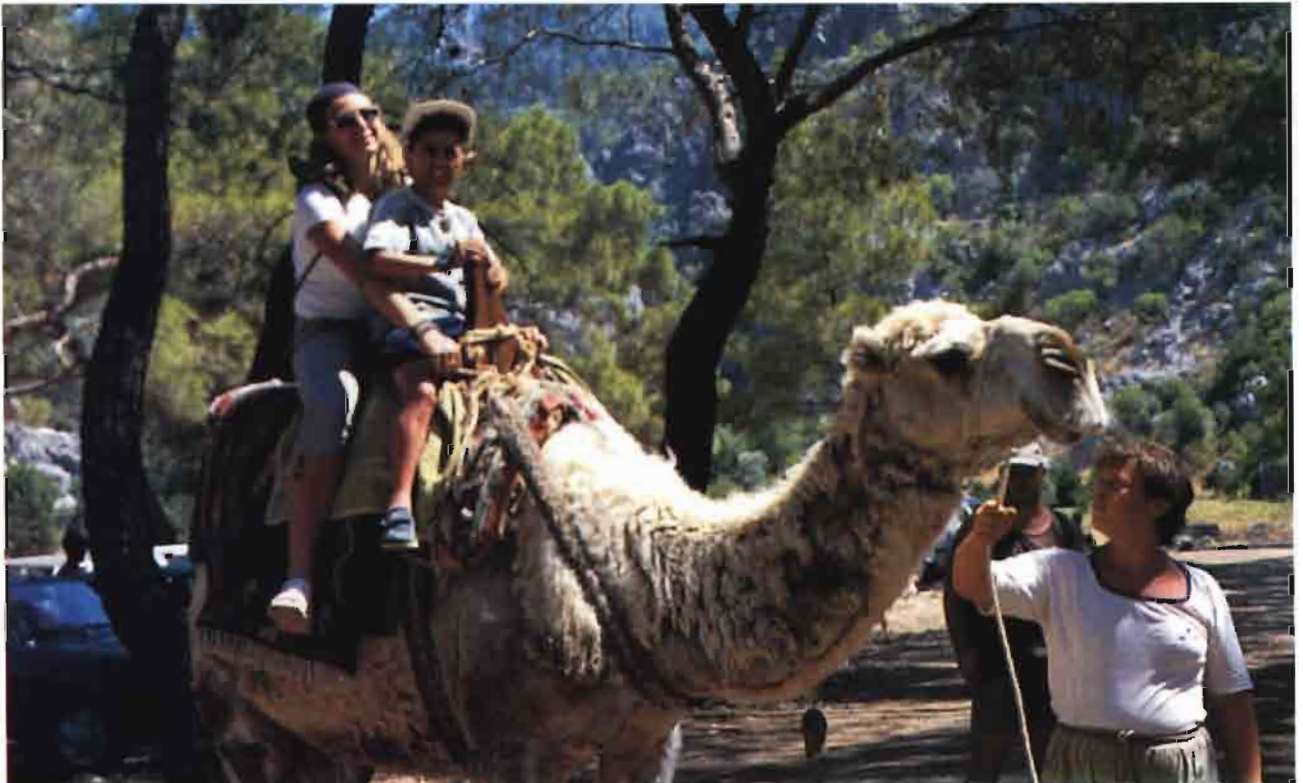
Dilek : Budi, neyin var senin? Çok düşüncelisin.

Budi : Oğuz'u, Gülnaz'ı ve diğer arkadaşları düşün-
yorum.

Dilek : Biraz da İrem'i düşünüyorsun değil mi?

Budi : İrem, çok güzel bir kız.

Dilek : Çok güzel ve akıllı. Bak, iyi insan sözünün üs-
tüne gelirmiş. İrem de Enver'le birlikte buraya
geliyor.

Enver : Olimpos'a iş için değil, tatil için gelmeliydik.

Dilek : Haklısın, burası müthiş güzel ve dinlendirici bir yer.

Enver : Siz de bir şeyler için, biraz dinlenelim.

Dilek : Bu gece nerede konaklayacağız?

Enver : Önce sönmeyen ateşi gezelim. Akşam üzeri serinlikte oraya gidelim. Daha sonra burada ya da Kemer'de kalırız. Phaselis buraya çok yakın, oraya da uğrayıp birkaç poz almak istiyorum.

Dilek : Elif'i aramayı unuttum. Siz konuşadurun, ben Elif'e telefon edeyim. Alo! Elif, nasılsın canım!

Elif : İyiyim, siz nasılsınız? Şu anda neredesiniz?

Dilek : Şu anda Olimpos'tayız. Yarın Kemer ya da Antalya'da olacağız. Nasıl, bizim yaramazlar seni üzüyorlar mı?

Elif : Hayır, hiç üzmüyorlar.

Dilek : Köksal nasıl? Sen asıl ondan haber ver. Yeni bir gelişme var mı?

Elif : Ailelerimiz tanışacak, bakalım sonu ne olacak?

Dilek : Hadi hayırlısı. Şimdilik hoşça kal.

İrem : Çocuklarınız mı var?

Enver : Ne çocukları?

İrem : Dilek, telefonda konuşurken "Yaramazlar seni üzüyor mu?" dedi.

Dilek : Onlar çocuk değil, bizim bir köpek ile papağanımız var. Onları Elif'e bırakmıştık...

4B Dertleşme

Köksal çok üzgündü. Annesinin göğüs kanseri olma ihtimali onu çok düşündürüyordu. Bu nedenle tetkiklerin sonucunu merakla bekliyordu. Hastalık anlarında insanlar genellikle duyarlı olurlar. Köksal da çok duyguluydu. Büroda çalışırken gözleri dalıp dalıp gidiyor, işe kendini tam veremiyordu. Babası ölmüştü. Bir de annesini kaybederse tamamen yalnız kalacaktı. Böyle bir şeyi düşünmek bile onu çok rahatsız ediyordu. Bir ara hiçbir şey yapmadı. Masada uzun süre donakaldı. Bir telefon sesiyle uykudan uyanır gibi irkildi. Arayan Berna'ydı. Dostlar, kötü günlerde hep yanımızda olurlar. Berna da iyi bir dosttu. Bir kafeteryaya gidip biraz dertleşmek istediler. Dertleşmek üzüntünün en iyi ilâcıdır.

Berna mantıklı bir kızdı. Köksal'a tıbbın artık çok geliştiğini, kanserin tedavisi konusunda her gün yeni bu-

luşların ortaya çıktığını anlattı. Köksal, biraz rahatladı. Sevdiği ve güvendiği bir arkadaşıyla sohbet etmek üzüntülerini azalttı. Elif'i de aralarında görmek istediler. Köksal, Elif'e telefon etti. Ama Elif, Japon konluğu olduğu için gelemeyeceğini söyledi.

Köksal'ın yeniden canı sıkıldı. Evde annesini daha fazla bekletmek istemedi. Hesabı ödeyip kalktılar. Dışarıda serin bir hava vardı ve bu serin hava ikisine de iyi geldi.

Ders 4

Dilbilgisi

Sürerlik Eylemi

Bir eylemin -a (-e) ulacı ile *durmak*, *kalmak*, *görmek*, *gelmek* eylemlerinin birleşmesinden oluşan eyleme **sürerlik eylemi** denir. Sürerlik eylemi yapılan bir işin sürekli ve devamlı olduğunu bildirir. Sürerlik eylemi Türkçede çok fazla kullanılmaz.

yazmak → yaz - a - durmak: yazadurmak

-a (-e) + durmak

Sen mektubu **yazadur**, ben hemen geliyorum.
Siz Topkapı Sarayına **gidedurun**, biz biraz sonra geliriz.
Sen Ayasofya Müzesini **gezedur**, biz de biraz alış veriş yapalım.
Sen otobüsü **bekleyedur**, biz yürüyerek gidiyoruz.

-a (-e) + kalmak

Sona kalan **donakalır**. (Türk atasözü)
Bakakalırım giden geminin ardından. (O. Veli Kanık)
Küçük çocuk yorgunluktan bahçede **uyuyakalmış**.
Bakkalda hocayı karşımda görünce, şaşkınlıktan bir an **donakaldım**.

-a (-e) + gelmek

Yıllardan beri bu gelenekler ülkemizde **uygulanagelmiştir**.
Köyümüzde bu masal yıllarca **söylenegelmiştir**.
İki yüz yıldan beri bu zanaat halk arasında **yaşayagelmiştir**.

Bu sürerlik eylemi bazen tezlik eyleminin verdiği çabukluk anlamını verir:
Ormanda yürürken ansızın genç bir adam **çıkageldi**.

-ıp (-ip, -up, -üp) durmak, kalmak

Yaşlı adam, sokağın ortasında **bağırıp duruyordu**.
Küçük çocuk, annesinden ısrarla dondurma **isteyip duruyordu**.
Moris, Topkapı Sarayında padişah giysilerine ve mücevherlere **bakıp duruyordu**.
Hakan, yorgunluktan bulunduğu yerde **oturup kaldı**.
Maria, Ayasofya Müzesinin tavanının yüksekliğine **şaşıp kaldı**.

-ıp ulacı olmadan da *durmak* ve *kalmak* eylemleri devamlılık anlamı verir.
Çocuk, akşama kadar ağladı durdu. → Çocuk, akşama kadar **ağlayıp durdu**.

EKLER

Sözcüklerin görevlerini belirtmeye ya da sözcük türetmeye yarayan anlam değıştirci en küçük ses ya da ses bileşimine **ek** denir. Dünya dillerinde genellikle üç türlü ek vardır:

- ön ek
- iç ek
- son ek

İngilizce, Almanca, Fransızca gibi dillerde ön ekler vardır. Oysa Türkçede yalnızca son ek görülür. Ön ek yalnızca pekiştirme sıfatlarında kullanılır. Türkçe, sözcük köklerine eklerin gelmesiyle işlenen bağlantılı bir dildir. Bu nedenle ekler, Türkçenin yapısı ve işleyişi yönünden büyük önem taşır. Türkçeyi iyi öğrenebilmek için ekleri öğrenmek gerekir.

Türkçede ekler genellikle tek hecelidir. Bu ekler üst üste gelerek uzun bir zincir oluşturabilir. Sözcük köklerine getirilen eklerin sayısı on ikiye kadar çıkabilir. Buna şöyle bir örnek verebiliriz.

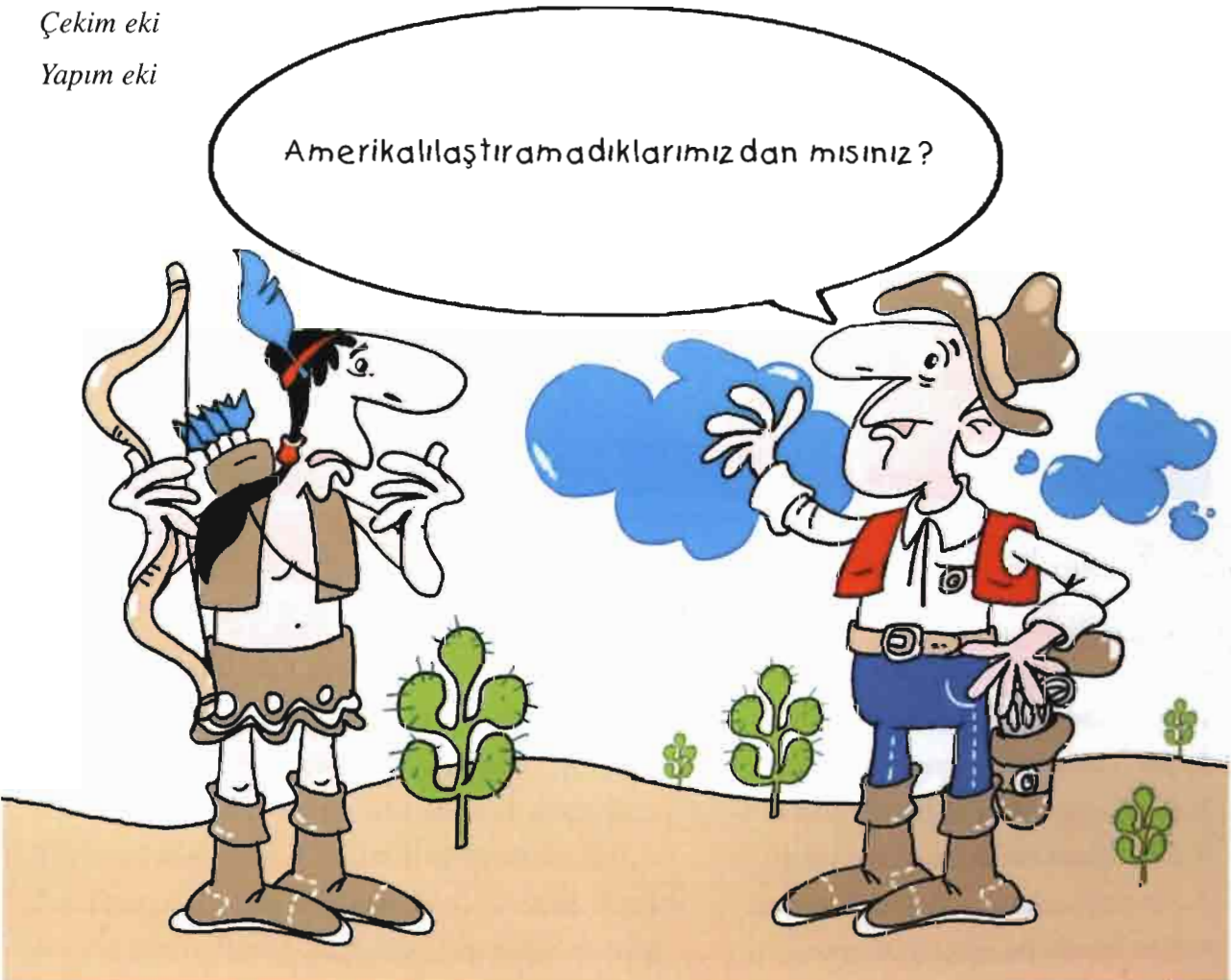
Amerikalılaştıramadıklarımızdan mısınız?

Amerika-lı-laş-tır-a-ma-dık-lar-ı-mız-dan mısınız?

Türkçede ekler ikiye ayrılır:

Çekim eki

Yapım eki

Alıştırılmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Yeni Çağ ne zaman başlamıştır? .....
2. İstanbul'un nüfusu hangi ülkelerden daha fazladır? .....
3. Ayasofya Kilisesi ne zaman yapılmıştır? .....
4. Dünyanın eksenini nereden geçmektedir? .....
5. Topkapı Sarayında kimler oturmuştur? .....
6. Hakan ile Maria nereleri gezerler? .....
7. Dilek, telefonda kiminle görüşüyor? .....
8. Elif, Köksal'ın davetine niçin gelemiyor? .....

2. Lütfen sürerlik eylemine çeviriniz.

Sen burada bir saat kadar bekle. → Sen burada bir saat kadar bekleyedur.

1. Siz müzeye kadar gidin. ....
2. Sen, bizim eve doğru yürü. ....
3. Siz, Sultanahmet'te biraz gezin. ....
4. Sen öğleye kadar bu odada çalış. ....
5. Siz mağazaların vitrinlerine bakın. ....
6. Sen burada bu mektupları yaz. ....

3. Lütfen tamamlayınız.

Sen yaz kış çalış..... herkes ne güzel tatil yapıyor.
 Siz otele gide..... ben biraz fotoğraf çekeyim.
 Siz bir şeyler içe..... biz biraz Olimpos'u gezelim.
 Sen arabanın yanında bekle..... ben bavulları getireyim.
 Siz biraz daha düşün..... bu evi başkaları alacak.
 Sen müzeyi gez..... ben bir film alayım.

4. Lütfen sürerlik eylemine çeviriniz.

1. Siz burada oturun, ben biraz fotoğraf çekeyim.
 Siz burada **oturadurun**, ben biraz fotoğraf çekeyim.

2. Sen müzeyi gez, ben biraz sonra gelirim.

3. Siz otobüs durağında bekleyin, biz on dakika sonra geliriz.

4. Siz sohbet edin, ben Elif'e telefon edeyim.

5. Sen evde kitap oku, biz Serpil'le sinemaya gidiyoruz.

5. Lütfen sürerlik eyleminde cümle kurunuz.

Maria + güzel + İstanbul + şaşırmak kalmak. —> Maria İstanbul'un güzelliğine **şaşırp kaldı**.

1. Nuran + müze + güzel + şaşırmak kalmak

2. Enver + Olimpos + gezmek durmak

3. yağmur + sabah + kadar + yağmak durmak

4. hayat boyu + Ali + çalışmak durmak

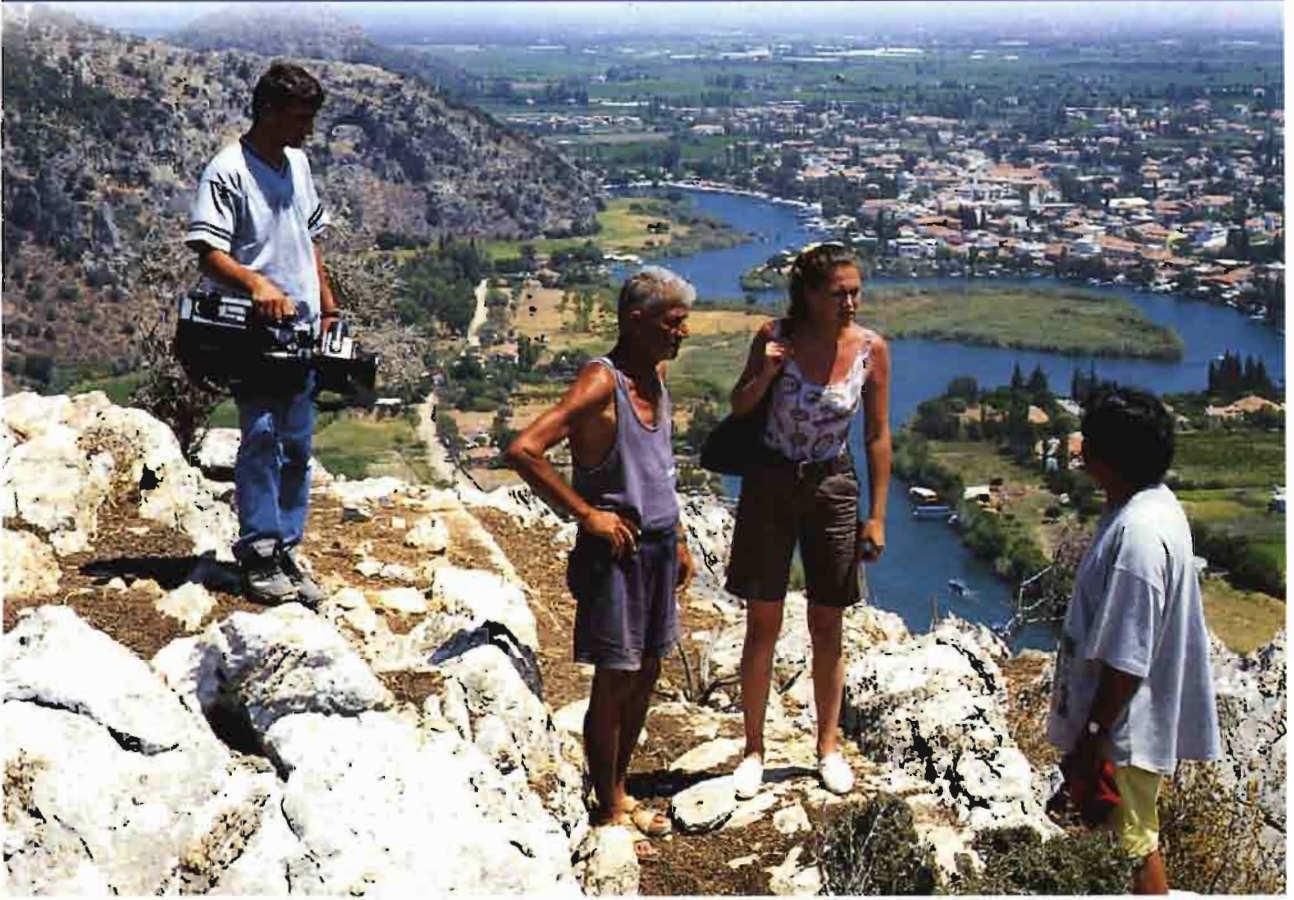
5. saatlerce + Köksal + duvar + bakmak durmak

6. ev + Ayla + kadar + akşam + ağlamak durmak

7. kafeterya + Berna + Köksal ile dertleşmek durmak

8. uzun süre + Budi + ile + İrem konuşmak durmak

Ders 5

Kalede Bir Ceset

Kaleye giden yol dikti. Güneşin sıcak ışınları insanların tenini kavuruyordu. Hasan, kalenin en yüksek yerine çıkarak Dalyan'ı seyretmek istiyordu. Çevik adımlarla kalenin tepesine çıktı. Manzara muhteşemdi. Elinin tersiyle terini sildi. Köyceğiz gölünden gelen sular doğal bir kanal şeklinde Akdeniz'e doğru akıyordu. Kanalın çevresinde ve içinde bulunan sazlıklar Dalyan'a bambaşka bir güzellik veriyordu. Bir süre kanaldan gidip gelen küçük deniz motorlarını izledi. Tepede hafif bir rüzgâr çıkmıştı. Kalede biraz gezinmek istedi.

Bir çalının arkasında yere uzanmış bir insan gördü. Önce bir turistin güneşlendiğini sandı. Onu rahatsız et-

mek istemedi. Ancak, biraz yaklaşıncı adamın hiç kılmıdamadan yüzükoyun yattığını gördü. Adamın üzerinde yalnızca bir külot vardı. Mayo yerine külot giymesi onu şaşırttı. Bugüne kadar külotla dolaşan tek bir turist görmemişti. Yanına yaklaştı, seslendi, cevap veren olmadı. Adamın bayılmış olmasından şüphelendi. Öyle ya, sıcağın düşüp bayılmış olabilir. Eliyle dokundu. Hiçbir hareket yoktu. Korktu. Adamı sağa sola çevirdi. Yine hareket yoktu. Dikkatli bakınca adamın ağzında kan lekelerinin olduğunu gördü. Herhâlde biri bu adamı öldürmüş ve bütün eşyalarını alarak kaçmıştı. Durumu hemen polise bildirmeliydi. Hızla oradan uzaklaştı.

Suluk soluğa Dalyan'a geldi. Komiser, Dalyan'da yoktu. İç İşleri Bakanı, Muğla Valisi ve pek çok basın mensubu ile uçan dairenin düştüğü yere gitmişti. Her kafadan bir ses çıkıyor, herkes uçan daireden çıkan adamdan söz ediyordu. Karakola giderek kalede gör-düklerini anlattı. Polisler, hemen Kaunos kalesine hare-ket ettiler.

Kalede ceset olayı ağızdan ağıza yayıldı. Bu haberi Ayşe de duydu. Ayşe, hiç vakit kaybetmeden kaleye gitmek istedi. Belki kaledeki cesetle uzaylı arasında bir bağlantı olabilirdi. Kameraman arkadaşı ve balıkçıyla yola koyuldular. Kaunos'a kadar hızla yürüdüler. Kaleye çıktıklarında onları bir sürpriz bekliyordu.

Kaunos'taki antik kentin içinden geçerek kaleye çıktılar. Ama kalede kimseler yoktu. Hasan tek başına tepede duruyordu. Ona yaklaştılar. Balıkçı sordu:

- Balıkçı : Ceset nerede?
 Hasan : Ceset falan yok. Adam ölmemiş abi.
 Ayşe : Ölmemiş mi?
 Hakan : Bayılmış. Polisler de gelip hastaneye götürdüler.
 Ayşe : Konuşabilmiş mi?
 Hakan : Konuşmuş, polisler her şeyi anlatmış. Güçlü bir adam onu garip bir silâhla bayıltmış, sonra elbiselerini alıp kaçmış.
 Ayşe : Önce bir Emniyet'e uğrayalım. Sonra hastaneye gidip adamı görelim.
 Hakan : Polisler kaya mezarlarına gittiler. Bir ihbar geldi. Dün gece kaya mezarlarının içinde yemek yiyen garip bir adam görülmüş. Uzaylının geceyi kaya mezarlarında geçirdiği sanılıyor.
 Ayşe : O zaman biz de hemen oraya gidelim.

5A Sönmeyen Ateş

Hava serinlemişti. Enver, Dilek, Budi ve İrem Olimpos'taki dağın tepesine çıkarak sönmeyen ateşi görmek istiyorlardı. Yola çıktılar. Orman içinde güzel bir yolculuk başladı. Ama dağ yolu biraz dikti. Budi, sönmeyen ateşe giden bir araba yolu olup olmadığını sordu. Enver gülererek "Öyle bir yol yok. Ama sen yorulduysan, seni sırtımda taşıyabilirim." dedi.

Dilek, mitolojiyle yakından ilgilendiği için sönmeyen ateşi çok merak ediyordu. Bu ateş hakkında iki önemli efsane vardı. Birincisi herkesin bildiği Prometheus'un öyküsü. İkincisi Bellerophon'tes'in ağzından ateş saçan ejderhayı öldürmesiyle ilgiliydi. Bu efsaneye göre Belle-

Sönmeyen ateşe gelince Dilek önce bu sunak taşlarını inceledi. Sonra bepsi birden sönmeyen ateşin çevresine oturdular. Dilek, efsanenin etkisiyle büyülmüş bir havaya girmişti. Yere oturarak konuşmaya başladı.

Dilek : Bu ateşi söndürmeyi kimse başaramaz. Bu kayalardan çıkan metan gazı, havayla birleşince bu ateş oluşuyor. Kayalardan sürekli metan gazı çıktığı için de bu ateş hiçbir zaman sönmüyor.

Enver : Belki de dünyaya ilk ateş buradan yayılmıştır.

rophontes ağzından ateş saçan ejderhayı öldürmüş ve dağa gömmüş. Ama ejderhanın ağzından yıllarca alev çıkmaya devam etmiş.

Sönmeyen ateşin en önemli özelliklerinden biri, ateşin yakınlarında sunak taşlarının bulunmasıdır. Eskiden, insanlar Olimpos'ta yaşayan tanrılar için adaklar adar, kurbanlar keserlermiş. Bu sunak taşlarında bazen insanlar da kurban edilmiş.

Dilek : Evet, bu doğru olabilir?

Enver : Ne arıyorsun?

Dilek : Bir ağır kesici arıyorum.

Enver : Yine başın mı ağrıyor?

Dilek : Çok ağrımıyor.

Enver : Burası Prometheus'un ateşi çaldığı gerçek Olimpos Dağı da olabilir.

- Dilek : Mitolojiye göre eskiden tanrılar bu dağa oturmuş. Prometheus, bir gün çamurdan bir insan yapmış. Athena bunu beğenmiş ve Prometheus'u Olimpos Dağına çağırmış. Prometheus orada ateşin her şeye hayat verdiğini görmüş.
- Enver : Prometheus ateşten bir kıvılcım çalmış ve yaptığı heykele can vermiş.
- Dilek : Sonra çok bilinen akbaba öyküsü. Zeus, Prometheus'u Kaf Dağında bir kayaya zincirlemiş ve sonra da bir akbaba senelerce ciğerini yemiştir.
- Enver : Sonra Herakles, yani Herkül, bu akbabayı öldürüp Prometheus'u kurtarmış.
- İrem : Okulda öğretmişlerdi. Yunanistan'da da bir Olimpos Dağı var galiba.
- Dilek : Ama orada ateş yok, buradaki sunak taşları da yok.
Budi, neyin var? Gezegenini mi özledin yoksa?
- Budi : Teşekkür ederim. Bir şeyim yok. Ne zaman gidiyoruz buradan?
- Enver : Siz gidin isterseniz, ben birkaç poz daha alıp gelirim.

5B Eski Günler

Güçlü kişiliğe sahip insanlar zor olaylar karşısında kolay kolay pes etmezler. Ayla Hanım da güçlü bir kişiliğe sahipti. Hemen kendini koyvermedi. Akşam yemeği için güzel bir sofraya hazırladı. Güzel bir elbise giydi. Burcu'yu beklemeye başladı. Bu arada gözü duvardaki resme ilişti. Bu, eşiyle çektiği eski bir fotoğraftı. Resme yaklaştı. Eşini okşadı, o da sağ olsaydı ne güzel olurdu. Eşinin ölümünden sonra tamamen yalnız kal-

mış, yıllarca çocuklarına hem annelik, hem de babalık yapmıştı.

Burcu salona inince şaşırdı. Yemek masası muhteşem olmuştu. Bir davet var sandı ve annesine kimin geleceğini sordu. Annesi "Kimse gelmeyecek. Bunları bizim için hazırladım..." dedi. Burcu eski günleri hatırladı. Babası varken her akşam yemek masası dört dörtlük olurdu. Ama yıllardır ilk kez annesi böyle bir sofraya hazırlıyordu. Demek o da eski günleri hatırlamış ve geçmişte olduğu gibi güzel bir gece yaşamak istemişti. İnsanlar hastalanınca yaşanacak günlerinin azaldığını düşünür ve kalan günlerini en güzel şekilde değerlendirmek isterler.

Burcu, annesinin böyle bir duygu içinde olduğunu anladı. Ağabeyinin ne zaman geleceğini sordu. Annesi Köksal'ın telefon ettiğini ve saat sekizde geleceğini söyledi. Ağabeyi gelince mutlaka o da şaşıracak ve eski günleri hatırlayacaktı.

Dilbilgisi

Geçmiş derslerimizde çekim eklerini gördük. Bu dersimizde hepsini kısaca özetleyeceğiz.

Sözcüklerin görevlerini belirtmeye ya da sözcük türetmeye yarayan, anlam değiştirici en küçük ses ya da ses birleşimine **ek** denir. Türkçede ekler, *çekim ekleri* ve *yapım ekleri* olmak üzere ikiye ayrılır:

ÇEKİM EKLERİ

Eylemlerin, adların kök ya da gövdelerine gelerek kişi, zaman, soru, çoğul, olumluluk ve olumsuzluk kavramı veren ekler **çekim ekleri** denir. Çekim ekleri üçe ayrılır:

- *Adlara gelen çekim ekleri*
- *Eylemlere gelen çekim ekleri*
- *Adlara ve eylemlere gelen çekim ekleri*

Adlara Gelen Çekim Ekleri

Adlara gelen çekim eklerini *iyelik ekleri*, *ad durum ekleri* ve *ilgi eki* olmak üzere üç bölümde inceleyebiliriz:

İyelik Ekleri: -im, -in, -i, -imiz, -iniz, -leri

İyelik ekleri ait olma kavramı verir: *evim, evin, evi, evimiz, eviniz, evleri...* gibi.

İyelik Ekleri

Benim	evim	odam	okulum	köyüm
Senin	evin	odan	okulun	köyün
Onun	evi	odası	okulu	köyü
Bizim	evimiz	odamız	okulumuz	köyümüz
Sizin	eviniz	odanız	okulunuz	köyünüz
Onların	evi	odaları	okulları	köyleri

Ad Durum Ekleri

Belirtme durumu -ı (-i, -u, -ü)	evi	sınıfı	okulu	otobüsü
Yönelme durumu -a (-e)	eve	sınıfa	okula	otobüse
Kalma durumu -da (-de)	evde	sınıfta	okulda	otobüste
Çıkma durumu -dan (-den)	evden	sınıftan	okuldan	otobüsten
Tamlayan durumu -ın, (-in, -un, -ün)	evin	sınıfın	okulun	otobüsün

İlgi Eki: -ki

Adlara ya da ad soylu sözcüklere gelir. Bağlantı ve aidiyet kavramı verir: *evdeki, odadaki, penceredeki, sokaktaki, bahçedeki, havadaki, bugünkü, dünkü...* gibi.

Eylemlere Gelen Çekim Ekleri

Eylemlere gelen çekim ekleri genellikle, kişi, zaman, sayı, soru, olumluluk, olumsuzluk, istek, dilek-koşul, gereklik gibi kavramlar verir.

Adlara ve Eylemlere Gelen Çekim Ekleri

Hem adlara, hem eylemlere gelen çekim ekleri, çoğul eki *-lar (-ler)* ve soru eki *mı (mi, mu, mü)* dür.

Çoğul Eki: -lar (-ler)

Çoğul kavramı verir: *okul → okullar, çiçek → çiçekler*

Topluluk adı yapar: *Türkler, Almanlar, İngilizler, İstanbullular...*

Aileyi toplu olarak bildirir: *amcamlar, teyzemler, Ahmetler, Mehmetler...*

Özel adlara saygı ve benzerlik kavramı verir: *Fatihler, Kanûniler, Fuzûliler...*

Topluluklara hitap için kullanılır: *gençler, öğretmenler, baylar, bayanlar...*

Zaman ve genelleme anlamı verir: *akşamları, sabahları, yazları, kışları...*

Bilim alanında benzerlik ve aile anlamı veren terimler için kullanılır: *sürüngenler, baklagiller...*

Eylemlerden Sonra: -lar (-ler)

• Eylemlerden sonra gelen **-lar (-ler)** kişi ve çoğul kavramı verir:

Çocuklar bahçeye çıktılar.

Kuşlar ülkelerine göçtüler.

• Tekil olan önemli kişilere saygı kavramı verir:

Sayın cumhurbaşkanımız yarın törene teşrif edecekler.

Sayın başbakanımız Türkmenistan'a gidecekler.

Soru Eki: mı (mi, mu, mü)

• Ad ve ad soylu sözcüklerden sonra gelir: *Yolculuk için uçak mı yoksa otobüs mü daha iyi?*

• Eylemlerden sonra gelir: *İnsanlar bir gün savaşmaktan vazgeçecekler mi?*

• Soru eki **mı** zaman gösterir: *Kış geldi mi kayak yapacağım. → Kış geldiği zaman kayak yapacağım.*

• Koşul anlamı verir. *Param oldu mu ev alacağım.*

• Soru ve şaşkınlık anlamı verir: *Sende mi Brütüs?!*

• Pekiştirme anlamı verir: *Kız güzel mi güzel; zengin mi zengin!*

Ders 5

Alıştırımlar

1. Lütfen cevap veriniz.

1. Kalede gerçekten ceset var mı? .....
2. Polisler adamı nereye götürüyorlar? .....
3. Ayşe kaya mezarlarına niçin gidiyor? .....
4. Sönmeyen ateşe nasıl gidiliyor? .....
5. Olimpos'taki tanrılara neler kurban edilirmiş? .....
6. Prometheus'u akbabadan kim kurtarıyor? .....
7. Ayla Hanım kimlere yemek hazırlıyor? .....
8. Köksal yemeğe saat kaçta geliyor? .....

2. Lütfen ad durum eklerini tamamlayınız.

Belirtme durumu	sınıfı	koltuğu	üniversiteyi	büroyu
Yönelme durumu	sınıf...	koltuğ...	üniversite...	büro...
Kalma durumu	sınıf...	koltuğ...	üniversite...	büro...
Çıkma durumu	sınıf...	koltuğ...	üniversite...	büro...
Tamlayan durumu	sınıf...	koltuğ...	üniversite...	büro...

3. Lütfen iyelik eklerini tamamlayınız.

Benim	evim	arabam	pantolonum	gömleğim
Senin	ev.....	araba.....	pantolon.....	gömleğ.....
Onun	ev.....	araba.....	pantolon.....	gömleğ.....
Bizim	ev.....	araba.....	pantolon.....	gömleğ.....
Sizin	ev.....	araba.....	pantolon.....	gömleğ.....
Onların	ev.....	araba.....	pantolon.....	gömleğ.....

4. Lütfen ad ve ad soylu sözcüklerden sonra gelen mı soru ekini işaretleyiniz.

- ☐ İstanbul'a uçakla mı, yoksa arabayla mı gidiyorsunuz?
- ☐ Paris yolculuğunuz iyi geçti mi?
- ☐ Evleneceğiniz kız üniversite mezunu mu?
- ☐ Ayşe kalede ceset bulabildi mi?
- ☐ Bahçedeki yeşil renkli araba senin mi?
- ☐ Ayla Hanım gerçekten çok hasta mı?
- ☐ Bugünkü akşam yemeğine katılacak mısınız?
- ☐ Bu akşam Köksal yemeğe gelecek mi?

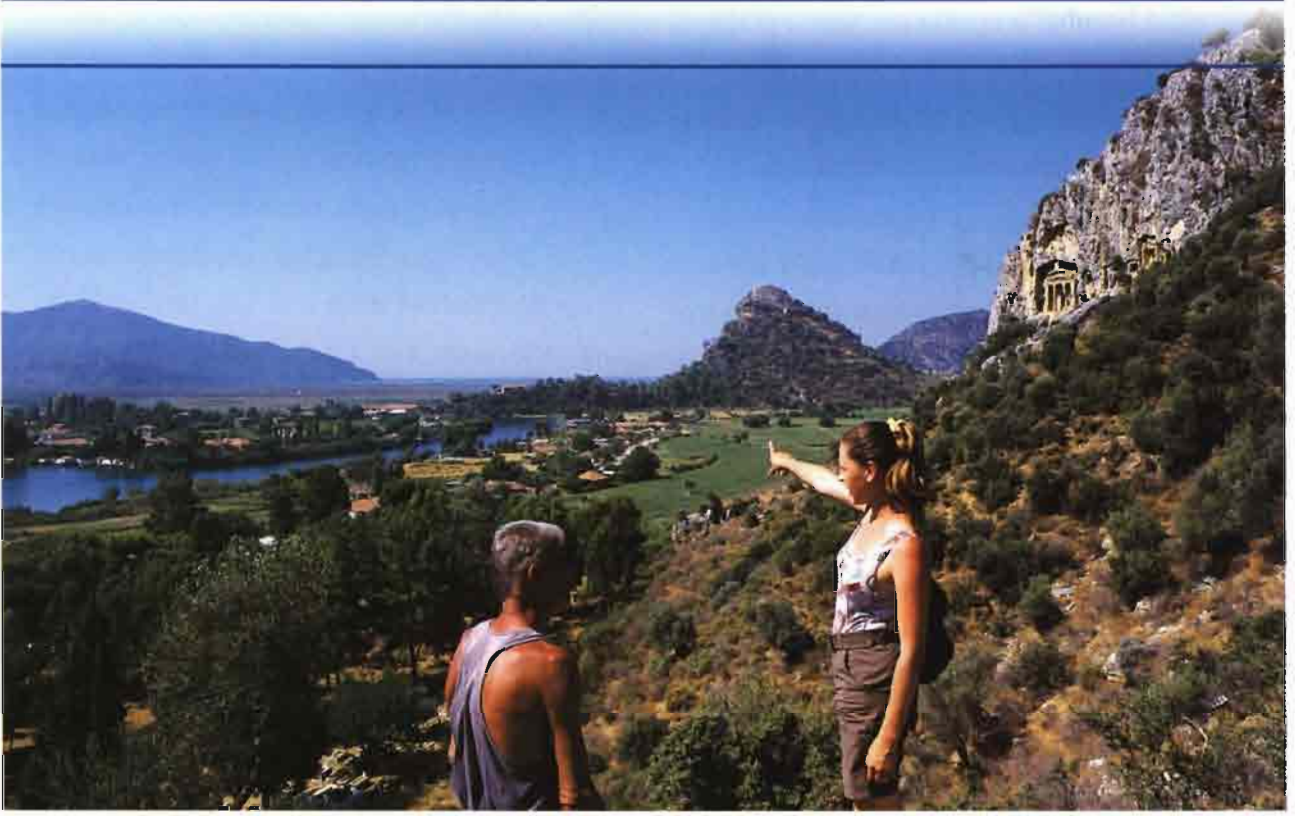

5. Lütfen -ki ekiyle cevap veriniz.

Benim ev küçük, seninki nasıl? → Benimki büyük.

1. Sokaktaki araba kime ait?	.....
2. Kaledeki cesedi kim görüyor?	.....
3. Dünkü gazetelerin hepsini okudun mu?	.....
4. Akşamki yemekte kimler vardı?	.....
5. Benim ev küçük, seninki nasıl?	.....
6. Kaya mezarlarındaki adam kim olabilir?	.....
7. Dağdaki metan gazı nasıl yanıyor?	.....
8. Duvardaki resim kime ait?	.....

Ders 6

General Yumni'nin Peşinde

Uçan daire denize düştüğünde General Yumni biraz sersemlemişti. Deniz suları onu kendine getirdi. Yüzerek su yüzüne çıktı. İki balıkçı, şaşkın şaşkın uçan dairenin düştüğü yere doğru bakıyordu. General Yumni usulca onlara yaklaşıp tekneye çıktı. Kısa bir kavgadan sonra balıkçıları denize attı ve tekneyle oradan uzaklaştı. Kıyıya gelince tekneyi sazlıklar arasına sakladı. Gözüne Kaunos kalesi ilişti. Kale çok dik ve yüksek bir tepede bulunuyordu. Bu kadar yüksek bir tepenin ıssız olacağını düşündü. Kaleye çıktı. Kale gerçekten ıssızdı. Yalnızca bir turist, tepeden Dalyan'ın fotoğraflarını çekiyordu. Onu bayılttı. Elbiselerini alarak kendi üzerine giyindi. Böylece dünyalılara benzediğini düşündü. Çevreye bakındı. Saklanacak bir yer aradı. Uzakta kaya mezarlarını gördü. Bu mezarlar dağın dik yamaçlarına oyulmuştu. Bu nedenle mezarlara kimse giremezdi.

Oraya gitti. Geceyi mezarların içinde geçirdi. Sabahleyin gün doğmadan uyandı. Kaya mezarlarından Dalyan çok güzel görünüyordu. Kimseye görünmeden dağlara, ormanlara gitmek ve hızla oradan uzaklaşmak istedi. Usulca kaya mezarlarından indi ve hiç bilmediği dağlara doğru tırmandı.

Osman, General Yumni'yi kaya mezarlarından inerken gördü. Bu kadar erken saatte onun kaya mezarlarından inmesi ve davranışlarındaki ürkeklik, Osman'ı şüphelendirdi. Bu adam, uçan daireden çıkan ve kaledeki adamı bayıltan uzaylı olabilir. Kayaların arkasına gizlendi. General Yumni uzaklaşınca hemen Dalyan'a gelerek durumu polise bildirdi. Uzaylıyı arayarak haber peşinde koşan Ayşe de komiser ve polislerle birlikte kaya mezarlarına geldi.

Komiser Osman'a sordu:

Komiser : Adamı nerede gördün?

Osman : Tam bu mezarlardan inerken gördüm.

Komiser : Hangi yöne gitti?

Osman : Dağın tepesine doğru yürüdü.

Ayşe : Saat kaçtı?

Osman : Sabahleyin beş buçuk, altı civarıydı.

Polis : Komiserim, bu adam kaya mezarının içinde bir şeyler yemiş, yemek artıkları var.

Komiser : Dün geceyi burada geçirmiş anlaşılan. Her tarafı arayın, olur mu? Belki başka bir şeyler buluruz.

Ayşe : Pek kötü niyetli değil galiba; kaledeki adamı istese öldürebilirdi.

Balıkçı : Pek iyi niyetli de değil. Biz onu kurtarmaya çalışırken o bize yumruk attı.

Polis : Komiserim... Bir elbise bulduk.

Komiser : Uzaylı elbisesi. Durum netleşti. Adam, sizden kayığı aldıktan sonra kaleye gelmiş, adamı bayıltıp elbiselerini almış. Burada kendi elbiseleriyle değiştirmiş.

Ayşe : Evet, olay böyle gelişmiş olmalı.

Komiser : Bu civardan fazla uzaklaşamaz. Jandarmaya haber verelim. Bu tepeleri iyice arasınlar. Biz de helikopterle yukarıdan ararız.

Ayşe : Şey, hiç konuştu mu acaba? Dilimizi biliyor mu?

Balıkçı : Hiç konuşmadı...

Komiser : Dalyan'a dönüp bir durum değerlendirmesi yapalım.

Ayşe : Şu güzelliğe bakın. İşim olmasa saatlerce burada kalabilirim.

Kaya mezarlarındaki araştırmalar bitince, Ayşe son gelişmeleri izleyicilere aktarmak istedi. Eline mikrofonu aldı ve kameranın karşısına geçti:

Sevgili seyirciler, uzaylılarla ilgili çalışmalar şimdilik bu kadar... Şirin ve güzel beldemizden haberler vermeye devam edeceğiz, şimdilik ara veriyoruz. Gelişmelerle tekrar birlikte olmak üzere hoşça kalın. Ayşe Aktan Kanal 34 Haber, Dalyan.

6A İki Milyon Yıllık Kent

Antalya, Anadolu'da uygarlığın doğduğu yer olarak kabul edilir. Bu kentte bulunan Karain Mağarası yalnızca Anadolu'nun değil, dünyanın en eski yerleşim yerlerinden biridir. Bilim adamlarına göre Karain mağarasındaki yerleşim iki milyon yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Bu mağara paleontolojik çağlardan demir çağına kadar kullanılmıştır. Antalya'ya 20 kilometre uzaklıkta bulunan Beldibi'nde de ilk çağlardan kalma mağara resimlerine rastlanmıştır.

Bugün Antalya'da yüz kadar antik yerleşim alanı bulunmaktadır. Bu antik yerleşim alanlarının en önemlileri Perge, Aspendos, Side, Alaiye, Termessos, Phaselis, Olympos gibi antik kentlerdir. Antalya, tarih öncesi çağlardan beri insanların severek yaşadıkları bir bölge olmuştur. Çünkü bu bölgede dereler, şelâleler, ormanlar, deniz ve birbiri ardı sıra sıralanan yüce dağlar insanlara huzur vermektedir. Bu nedenle Antal-

ya, dünyanın en zengin kültürel bölgelerinden biridir. Antalya Müzesi 1988 yılında Avrupa Konseyi tarafından *Yılın Müzesi Jüri Özel Ödülü*'ne layık görülmüştür. Her yıl Antalya'ya ortalama sekiz milyon turist gelmektedir. Enver ile Dilek de bu güzel kente gelerek bir pansiyona yerleşirler.

6B Japon Konuk

Japonya'dan Elif'e bir konuk gelir. Büyükanne, Japon konuğuna Türk yemeklerinden ikram eder. Masada hem yemek yer, hem de sohbet ederler.

Büyükanne : Adın neydi kızım? Söylemeye dilim dönüyor.

Elif : Çiaki babaanne. Çiaki.

Büyükbaba : Bunun adı da pilâki, barbunya pilâki. Türkisch yemek.

Büyükanne : Kaç yaşında?

Büyükbaba : Niçin soruyorsun yaşını. Sana ne el âlemin yaşından?

Çiaki : Yaşım 28.

Büyükanne : Tamam, tam evlenme çağında. Sana kısmet bulalım.

Elif : Aman babaanne, sen bu işlere ne karışıyor-sun?

Büyükbaba : Bizim yemekler sizin yemeklere benziyor mu?

Çiaki : Hayır benzemiyor.

Büyükbaba : Siz, daha çok balık yiyorsunuz değil mi?

Çiaki : Evet, biz daha çok balık yiyoruz.

Büyükbaba : Bizim denizlerde balık bırakmadılar.

Büyükanne : Beğendin mi, güzel olmuş mu?

Çiaki : Yemekler çok güzel. Her şey çok güzel.

Büyükanne : Bakın bakın, ne güzel Türkçe konuşuyor.

Zamanı Kullanmak

Yaşamaya zaman ayırın; çünkü zaman bunun için yaratılmıştır.

Vakit öldürmek, intihar etmek demektir.

Çalışmaya zaman ayırın, başarının bedeli budur.

Düşünmeye zaman ayırın, gücün kaynağı budur.

Eğlenmeye zaman ayırın, sağduyunun kaynaklarından biri budur.

Çevrenizdekilere nazik davranmaya zaman ayırın, mutluluğa giden yol budur.

Hayal kurmaya zaman ayırın, dünyanın dertlerini kısa bir zaman unutmak için en tatlı çözüm budur.

Çevrenize bakmaya zaman ayırın, günler insanın bencil olmasına izin vermeyecek kadar kısadır.

Gülmeye zaman ayırın, ruhun müziği budur.

Çocuklarla oynamaya zaman ayırın; bu, zevklerin en büyüğüdür.

Terbiyeli olmaya zaman ayırın; bu, toplum insanının sembolüdür.

Dilbilgisi

Türkçenin Yapısı ve Ekler

Türkçe, yapım ekleri yönünden çok zengin bir dildir. Adlara ve eylemlere gelen eklerle binlerce yeni sözcük türetilir. Ancak, Türkçenin bu gücü yüzyıllar boyu pek kullanılmamıştır. 13. yüzyıldan sonra İslâm dininin etkisiyle Türkçeye Arapçadan çok sayıda yabancı sözcük girmiştir. 14. yüzyıldan sonra Türkçe, Arapça ve Farsça sözcüklerin etkisi altında kalmış ve Osmanlıca adını verdiği yapay bir dil oluşmuştur. Osmanlı İmparatorluğu döneminde sarayda yaşayanlar Osmanlıca'yı, halk da Türkçeyi kullanmıştır.

1911 yılından sonra Türkçe sadeleşmeye ve benliğini kazanmaya başlamıştır. Atatürk, Türkçenin zenginleşmesi ve sadeleşmesi için 1932'de Türk Dil Kurumunu kurmuştur. Bugün kullandığımız Türkçe, özellikle bu dönemden sonra oluşmaya, gelişmeye başlamıştır.

1988 yılında otuz iki dil bildiği için Babil Dünya Ödülünü alan Johan Vandewalle, Türkçede eklerin gücünü satranca benzeterek şöyle der:

Yıllar boyunca Türkçenin kurallar sisteminin işleyişini inceledikçe satranç oyununa olan yakınlığının daha çok farkına varıyorum. Satrançta kurallar mantıklı, basit ve az sayıda. Çok kısa bir zaman içerisinde öğrenilebilir. Yedi yaşındaki bir çocuk bile satranç oynamasını öğrenebilir. Temeldeki bu kolaylığa rağmen satranç oynayan kişi hayatı boyunca sıkılmaz. Oynama imkânları sınırsızdır. Dünya şampiyonluğunu kazanmak için olağanüstü yetenek ve beceri lâzım. Bütün bu nedenlerle satranç oyununun ideal bir oyun olduğunu söyleyebiliriz. Aynı durumun Türkçe dilbilgisi sisteminde bulunması bence Türk dilinin en büyüğü özelliğidir.

YAPIM EKLERİ

Sözcüklerin kök ya da gövdelerine gelerek sözcüğe yeni bir anlam kazandıran ekler **yapım ekleri** denir. Yapım ekleri hem adlara, hem eylemlere gelerek yeni sözcükler yapar. Türkçede yapım ekleri dörde ayrılır:

- *Addan ad yapan ekler*
- *Addan eylem yapan ekler*
- *Eylemden ad yapan ekler*
- *Eylemden eylem yapan ekler*

Addan Ad Yapan Ekler

Adların kök ya da gövdelerine gelerek yeni bir ad ya da ad soylu sözcük yapan ekler **addan ad yapan ekler** denir. Bu ekler genellikle adlardan yeni ad, sıfat ve belirteçler yapar. Addan ad yapan eklerden bazıları şunlardır:

-cı (-ci, -cu, -cü) eki

Bu ek adlara gelerek genellikle meslek adları yapar. Ünlü uyumuna ve ünsüz benzeşmesine uyar. Çok kullanılan bir ektir.

çay → çaycı	soygun → soyguncu	kahve → kahveci
boya → boyacı	odun → oduncu	ekmek → ekmekçi
diş → dişçi	kömür → kömürcü	sanat → sanatçı
süt → sütçü	gözleme → gözlemeci	şarkı → şarkıcı

Türkçe’de bazı meslek adları **-cı** eki almaz.

Terzi, şoför, bakkal, manav, doktor, grafiker, kaptan, pilot gibi sözcükler **-cı** eki almadan meslek adı bildirirler.

-cı adlara ve sıfatlara gelerek alışkanlık ve süreklilik gösteren sözcükler yapar. Bu sözcükler birer meslek adı göstermez. Ancak bir işin sürekli yapıldığını belirtir:

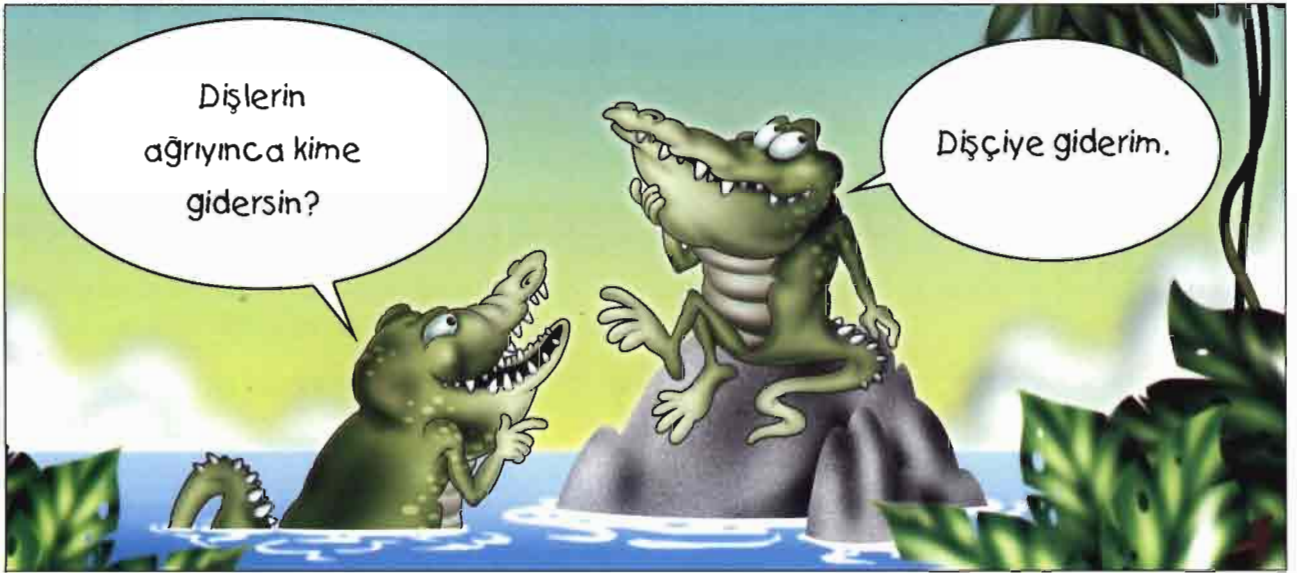
yalan → yalancı	sürekli yalan söyleyen
kavga → kavgacı	sürekli kavga yapan
şaka → şakacı	çok şaka yapan
inat → inatçı	inat etmeyi huy edinen kimse
uyku → uykucu	uyumayı çok seven kimse

Alıştırılmalar

1. Lütfen cevap veriniz.

1. General Yumni kalede kimi bayılıyor? .....
2. General Yumni geceyi nerede geçiriyor? .....
3. General Yumni'yi kim görüyor? .....
4. Polisler kaya mezarlarında ne buluyorlar? .....
5. Antalya'da ilk yerleşim ne zaman başlamıştır? .....
6. Antalya'daki önemli antik kentler hangileridir? .....
7. Çiaki, Türk yemeklerini beğeniyor mu? .....
8. Zaman niçin yaratılmıştır? .....

2. Lütfen meslek adlarıyla cevap veriniz.

Dişlerin ağrıyınca kime gidersin? → Dişçiye giderim.

1. Ormandaki geyiği kim öldürdü? .....
2. Ormandaki ağaçları kimler kesti? .....
3. Şehrin merkezindeki bankayı kimler soydu? .....
4. Çocukların yemek işini nasıl çözeceksin? .....
5. Kimler çok iyi futbol oynar? .....
6. Elbiselerin yapıldığı kumaşları kimler yapar? .....
7. Eski elbiseleri ve eşyaları kimler satın alır? .....
8. Evinizin boyasını kim yaptı? .....

3. Lütfen -cı ekiyle meslek adları yapınız.

futbolcu	boyacı
soygun ...	çay .....
dokuma ...	av .....
odun	gemi .....
kömür	eski .....
ekmek	göz .....
dokuma ...	söz .....
süt	diş .....
top	aş .....
iş	su .....
sanat	yarış .....

4. Lütfen cevap veriniz.

Her zaman inat eden kimselere ne denir? → İnatçı denir.

1. Çok kavga yapan kimselere ne denir?
2. Çok şaka yapan kimselere ne denir?
3. Çok uyuyan kimselere ne denir?
4. Çok yalan söyleyen kimseye ne denir?
5. Hep kendi çıkarını düşünen insanlara ne denir?
6. Hep bozgun havası yaratan insanlara ne denir?

.....

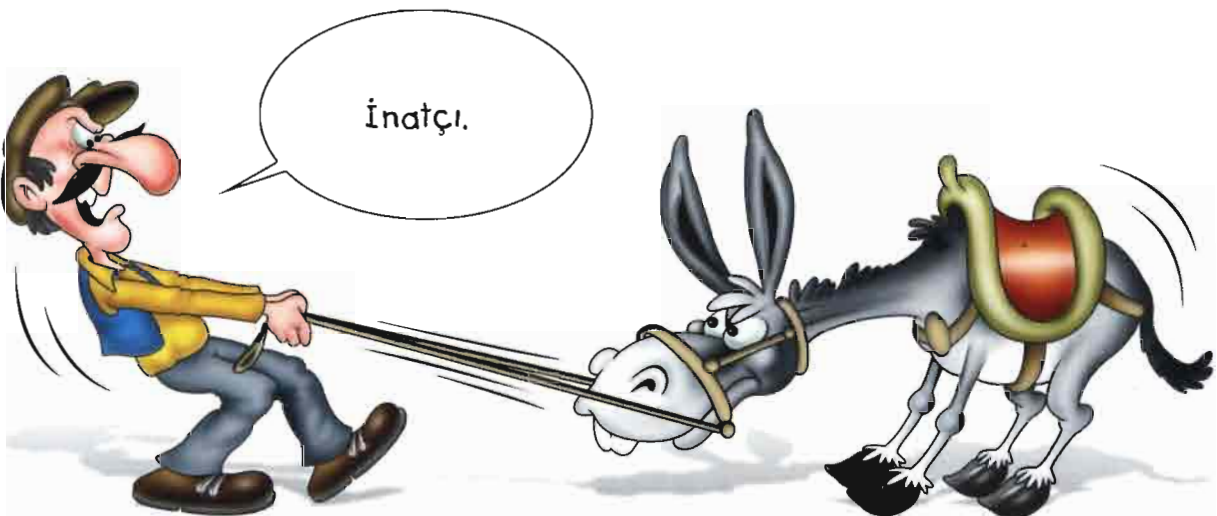
.....

.....

.....

.....

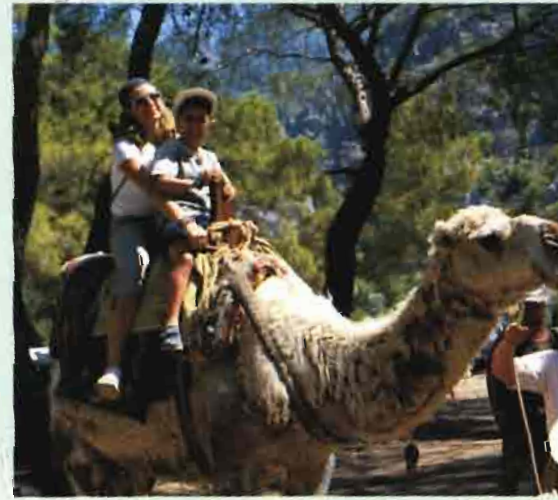
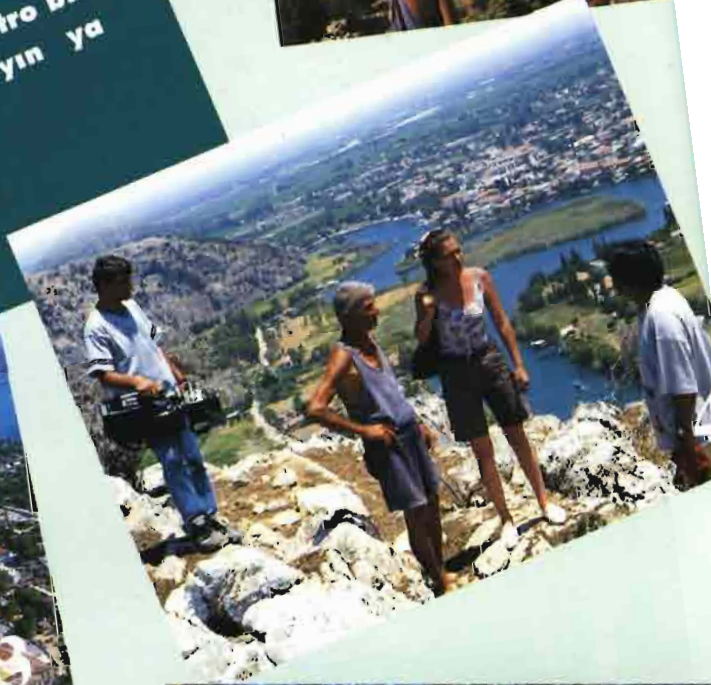
.....

TEKRAR OYUNU

Oyunun Kuralları

1. Bir kişi sayı sayısın.
1,2,3,4,5,6 ...
2. Başka bir kişi
"DUR!" desin.
3. Bu sayının bulun-
duğu resmi tiyatro bi-
çiminde oynayın ya
da anlatın.

Değirmenci, Oğlu ve Eşegi

Yaşlı bir değirmencinin bir oğlu, bir de eşeği varmış. Eşek yaşlanınca, onu satıp yerine bir yenisini almak istemiş. Oğlunu yanına çağırmış ve düşüncesini anlatmış. Baba oğul, eşeği pazara götürüp satmaya karar vermişler. Eşek dinç görünsün, çok para etsin diye, eşeği bir sırığa bağlayıp omuzlarında taşımaya başlamışlar. Mahallenin çocukları bu durumu görünce çok şaşırmışlar ve başlamışlar alay etmeye:

– Şuraya bakın! Değirmenci ile oğlu eşek olmuş, eşeği taşıyorlar, demişler. Değirmenci ve oğlu, hemen eşeği sırtlarından indirmişler. Eşek önde, onlar arkada başlamışlar yürümeye. Bu durumu tuhaf bulan birkaç kişi şöyle demiş:

– Şuraya bakın, eşek önde bomboş gidiyor. Adamlar arkasında çarık eskitiyor. Bu insanlarda da hiç akıl yok. Hiç olmazsa biri eşeğe binse, eşeğe boşuna yem vermemiş olurlar.

Bu sözleri duyan değirmenci:

– Haydi oğlum, sen eşeğe bin. Şu insanların dilinden kurtulalım, demiş. Biraz ilerleyince yolda üç köylüye rastlamışlar. Köylülerden biri çocuğa:

– Yuh be! Sende hiç utanma yok mu? Ak sakallı baban yaya gidiyor. Sen eşeğin üstünde keyif sürüyorsun! Hiç bu sana yakışır mı?

Çocuk hemen eşekten inmiş, yerine babasını bindirmiş. Bir dere kenarından geçerken iki genç kız değirmenciye seslenmiş:

– Amca! Amca! Ayıp değil mi, sen eşeğe binip keyif çatıyorsun! Küçük delikanlıyı yaya yürütüyorsun!

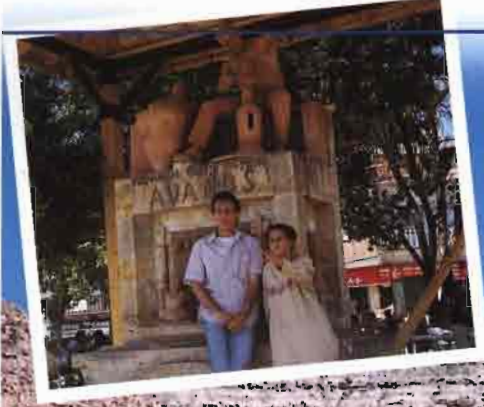
Değirmenci, oğlunu da bindirmiş eşeğe. Baba oğul, pazara doğru gitmeye başlamışlar. Ama yolda yine başkalarına rastlamışlar. Adamın biri onlara bağır-mış:

– Yuh be! Hiç insaf yok mu sizde? Şu hayvanın haline bir bakın. Ağırlıktan beli bükülmüş, yorgunluktan kulakları düşmüş. Hayvan neredeyse can verecek. Siz kendi keyfinizdesiniz.

Değirmenci eşekten inmiş, oğluna bir öğüt vermiş:

– Oğlum, sen her şeyi gözünle gördün. Ne yaptırırsak bizi eleştirdiler. Bütün insanları memnun etmek asla mümkün değildir. Bunun için sen inandığını, doğru bildiğini yapmalısın. Yoksa hiçbir işte başarılı olamazsın.

Ders 7

Yeni Bir Dünya

Bulunduğumuz zamandan bin yıl sonrasına gittiğimizi düşünelim. Yeni şeyler görünce ne kadar değişik duygular yaşarız. Helen de yer altı kentinden uçan daireye gelince çok şaşırır. Hemen yer altı kentine dönmek ister. Ama, Gülnaz biraz kalmasını ve yeni dünyayı tanıdıktan sonra yer altı kentine dönmesini ister. Bu düşünce Helen'in de hoşuna gider. Ahmet'le birlikte Kapadokya'yı gezmeye karar verirler.

Oğuz, onları Kapadokya'nın en güzel yerlerinden biri olan Avanos'a ıslınlar. Avanos, çömlekleri, halıları

ve el sanatlarıyla ünlü bir yerdir. Ahmet onu önce bir çömlekçiye götürür. Sessizce çömleklerin elde nasıl yapıldıklarını izlerler. Helen'in ilgisini en çok kendi kendine yürüyen arabalar çeker:

Helen : Bu yürüyenler ne?

Ahmet : Bunlar araba.

Helen : Araba mı? Ama atları yok.

Ahmet : Bu arabaların motorları var.

Helen : Motor ne?

Ahmet : Arabaları yürüten şey. Motor çalışır, arabalar gider. Bu yeni dünyayı anlamın çok zor. Senin yaşadığın zaman ile bu zaman arasında tam bin sekiz yüz yıl fark var. Onun için bu dünyada gördüğün her şey sana garip gelecek. Her şeyi dikkatle incele, yenilikleri anlamaya çalış.

Helen : Bu çok zor olacak. Her şey o kadar farklı ki...

Ahmet : Önce sana giyecek bir şeyler alalım. Sonra Kapadokya'yı dolaşırız.

Helen : Şuna bakın, adam hayvanın üstünde.

Ahmet : Eşegin sırtında adam.

Helen : Bizim zamanımızda da böyleydi.

Ahmet : Demek yüzyıllar her şeyi değiştirmemiş. İnsanlar ve hayvanlar hiç değişmemiş. Bu dünyaya sahnesinde değişen tek şey, giysiler, eşyalar ve aletler. Şurada, kafeteryada oturup bir şeyler içelim. Sonra gezmeye devam ederiz.

Garson : Buyurun efendim.

Ahmet : Bize iki çay.

Helen : Bu ses nereden geliyor.

Ahmet : Hangi ses.

Helen : Müzik.

Ahmet : Radyo çalışıyor.

Helen : Radyo mu? Görebilir miyim? Çok merak ettim.

Ahmet : Merak etme. Sonra sana bir tane alırlar.

Helen : Avanos güzel bir yermiş. Burada Romalılar var mı?

Ahmet : Burada Romalı olmaz. Romalılar tam on iki yüzyıl önce tarih sahnesinden silindiler.

Helen : Öyleyse savaşlar bitmiş, insanlar barış içinde yaşamaktadır.

Ahmet : Savaşlar bitmez. İnsanlar savaşmak için daima bir neden bulurlar. Halılara bakalım mı?

Ahmet : Bakalım, iyi olur.

7A Alış Veriş

İkinci vakti hava biraz serinlemişti. Dilek, fazla eşyaları koyabilmek için orta büyüklükte bir çanta almak istiyordu. Pansiyondan çıktılar. Antalya'nın en güzel yerlerinden biri olan Kaleiçi'ne gittiler. Kaleiçi'nde birbirinden güzel turistik eşya satan dükkân ve mağazalar vardı. Satıcılar, turistik eşyaların bir kısmını sokaklarda sergiliyorlardı.

Kadınlar çok eski tarihlerden bu yana süs eşyaları ile ilgilenirler. Dilek de birbirinden güzel süs eşyaları, gümüş bilezikler, boncuklardan yapılmış rengârenk kolyelerle ilgilendi. Gümüş bir bileziği eline taktı, çıkardı. Boncuktan yapılmış kolyelere dokundu. Ama bir şey satın almadı. O, kendine kolay taşınabilecek bir çanta satın almak istiyordu. Etrafa bakarak yürümeye devam ettiler.

Kaleiçi'nde vücudunun çeşitli yerlerine dövme yaptıranlar da vardı. Dilek ile Enver koluna örümcek resmi çizdiren genç bir adamı izlediler. Sonunda çanta satan bir dükkâna geldiler. Dilek, kendisi için kolay taşınabilecek bez bir çanta seçti. Ellerindeki paketi çantanın içine koyarak yat limanına doğru yürüdüler.

7B İmar Plânı

Büyükbaba, Köksal hakkındaki araştırmalarını sürdürerek onu daha yakından tanımaya çalışır. Bu nedenle arsasının imar durumunu öğrenmek bahanesiyle Köksal'ın bürosuna gider. Köksal, elinde neskafe içmektedir.

Büyükbaba: Günaydın Köksal Bey!

Köksal : Günaydın Nazım Bey! Hoş geldiniz! Buyrun, bir kahve içer misiniz?

Büyükbaba: Teşekkür ederim. Kahve bende çarpıntı yapıyor. Bir şey içmeyeyim.

Köksal : Sizin arsanızın imar durumunu, İmar Müdürlüğünden öğrendim. Arsanız 700 metrekare. İnşaat alanı %40. Bu durumda %60 yeşil alan olarak kalıyor.

Büyükbaba: Demek 280 metrekare inşaat alanı var.

Köksal : Evet, öyle.

Büyükbaba: Bahçe nasıl oluyor?

Köksal : Bahçeyi 200 metrekare yapsak, 80 metrekare ev için kalıyor. 80 metrekareye üç katlı bir ev yapabiliyoruz.

Büyükbaba: Çok teşekkür ederim Köksal Bey. Benim oğlum Japonya'da büyükelçi. On beş gün sonra yurt dışından izinli geliyor. Bu projeyi ona da sormam lâzım.

Köksal : Tabii. Siz oğlunuzla da konuşun. Karar verdiğinizde proje hakkında ayrıntılı görüşürüz.

Büyükbaba: Bugün sizi biraz üzgün gördüm. Bir gönül meselesi filân mı var?

Köksal : Yok, öyle değil. Annem biraz rahatsız da...

Büyükbaba: Çok geçmiş olsun. İnşallah annenizin önemli bir şeyi yaktır.

Köksal : Doktor bazı tetkikler istedi. Henüz tetkiklerin sonucunu alamadık. Ben de önemli bir şey olmadığını düşünüyorum.

Büyükbaba: Bana müsaade. Annenize acil şifalar diliyorum.

Köksal : Teşekkür ederim, güle güle.

7C Kaçış

General Yumni, Kaya mezarlarından ayrıldıktan sonra dağların tepelerine doğru tırmandı. Sabahın erken saatinde hava serindi. Güneş ufukta yeni doğuyordu. Çam ağaçlarının güzel kokusunu ciğerlerine çekti. Rahatladı, yeniden doğmuş gibi oldu. Uçan dairenin düştüğü yere tepeden son bir kez baktı. Arkadaşlarının ölümü onu çok üzmüş, son derece kötü bir gün geçirmişti. Kaya mezarında, sert taşların üzerinde yatmak da hiç hoş bir şey değildi. Uçan dairesini düşürenleri mutlaka bulmalı, ondan hesap sormalıydı. Zaba gezegeninde iken Dünya hakkında pek çok bilgi edinmiş, bir kaç kez Dünya üzerinde keşif uçuşu yapmıştı. Ancak, yeryüzüne ilk kez iniyordu. Yanında lazer silâhından başka hiçbir şey yoktu. Her şey uçan daireyle birlikte sulara gömülmüştü. Nedar'la nasıl iletişim kuracak, Zaba gezegenine nasıl dönecekti. Bu soruların cevabını vermek mümkün değildi.

Tepede biraz durdu. Çevredeki doyumsuz güzelliği seyretti. Serin, temiz, çam kokulu havayı doya doya teneffüs etti. Hangi yöne gideceğini, ne yapacağını bilemiyordu. Ama bir an önce buralardan uzaklaşmalı, polislerle yakalanmamalıydı. Tepeden inerek hoşuna giden bir yöne doğru yürüdü. Birkaç saatlik güzel bir yürüyüşten sonra kendini portakal ve limon bahçelerinin içinde buldu. Yeşil yaprakların arasında portakal ve limonlar altın gibi parlıyordu. Uçsuz bucaksız narenciye bahçelerinin

güzel kokusu, onu âdeta sarhoş etmişti. Bu bahçelerin içinde yürüdü, yürüdü, yürüdü... Bahçenin birinde yaşlı bir adama rastladı. Yaşlı adam ona "Selamün aleyküm" diye selâm verdi. Yumni de yaşlı adama eliyle "merhaba" işareti yaptı. Yaşlı adam ona yabancı olup olmadığını sordu. Yumni yabancı olduğunu söyledi. Yaşlı adam Yumni'ye portakal ve limon ikram etti. Üç-dört saatten beri yürüyen Yumni acıkmış ve susamıştı. Portakalları bir çırpıda bitirdi. Limonları biraz ekşi bulduğu için yemedi. Yaşlı adama teşekkür ederek ayrıldı. Yarım saat kadar yürüdükten sonra bir ana yola ulaştı. Sıcak bastırmış, yürümekten bacakları çok yorulmuştu. Yoldan pek çok araba gelip geçiyordu. Bu arabalardan birine binip çok uzaklara gidebilirdi. Birkaç arabaya işaret etti, hiçbirini durmadı. Bir an umutsuzluğa düştü. Ana yolda yürüdü. Asfaltın sıcaklığı yüzüne vurdu. Asfaltta yürümek, ormanda ve narenciye bahçelerinde yürümek gibi zevkli değildi. Bu kez şansı yaver gitti. Bir araba durdu ve genç bir delikanlı Yumni'ye nereye gitmek istediğini sordu. Yumni kısaca "Fark etmez." diye cevap verdi. Genç delikanlı Marmaris'e gittiğini, isterse kendisini de oraya götürebileceğini söyledi. Yumni bu teklifi memnuniyetle kabul etti. Gideceği her yer ona göre yabancı bir yerdi. Bu nedenle nereye gittiği önemli değildi. Yalnızca bir an önce buradan uzaklaşp izini kaybettirmek istiyordu.

Dilbilgisi**-lık (-lik, -luk, -lük) eki**

-lık eki, Türkçede çok kullanılan bir ektir. **-cı** meslek ekinden sonra gelerek meslek kavramı veren sözcükler yapar.

- boyacı → boyacılık : Üç yıldan beri boyacılık yapıyorum.
dişçi → dişçilik : Dişçilik saygın ve güzel bir meslektir.
dokumacı → dokumacılık : Son zamanlarda dokumacılık iyi para getiren bir meslek oldu.
gözlükçü → gözlükçülük : Siz de mi gözlükçülük yapıyorsunuz?
ekmekçi → ekmekçilik : Savaş sırasında bile ekmekçilik geçerli bir meslektir.
soyguncu → soygunculuk : Siz soygunculuğun kolay bir meslek mi olduğunu sanıyorsunuz?
sanatçı → sanatçılık : Sanatçılık, tam size göre ince ve nazik bir meslektir.

-lık eki **-cı** eki olmayan diğer meslek adlarına da gelir:

- ressam → ressamlık : Yaratıcılık olmadan ressamlık olmaz.
terzi → terzilik : Hazır giysilerden sonra terzilik mesleği giderek azaldı.
doktor → doktorluk : Doktorluk, onurlu ama gecesi gündüzü olmayan bir meslektir.
şoför → şoförlük : Şoförlük mesleği tam bir dikkat ister.
grafiker → grafikerlik : Özel yeteneğiniz yoksa, grafiker olamazsınız.
yazar → yazarlık : Sabırlı ve araştırmacı olmayan kimseler yazarlık yapamazlar.
mimar → mimarlık : Köksal, mimarlıkta başarılı bir insan.
öğretmen → öğretmenlik : Elif, öğretmenliği çok seviyor.

Meslek derecelerini gösterir.

onbaşı lık	asistan lık	hizmetçi lik
çavuş luk	doçent lik	memur luk
yüzbaşı lık	profesör lük	müdür lük
binbaşı lık	dekan lık	başkan lık
albay lık	rektör lük	başbakan lık

-lık eki **-cı** ekiyle birlikte bağlılık ve özellik bildiren sözcükler yapar:

sağ	—>	sağc ılık	ileric ilik	ülkü cülük
sol	—>	solcu luk	geric ilik	Türkçü lük
toplum	—>	toplumcu luk	öncü lük	yabancı lık
çevre	—>	çevreci lik	vurguncu luk	Almancı lık

-lık eki, **-cı** ekiyle yapılan alışkanlık ve süreklilik bildiren sözcüklere gelir:

uyku	—>	uykucu luk	: Artık, uykuculuktan vazgeçmeli, daha çok çalışmalıyız
yalan	—>	yalancı lık	: Yalancılık iyi bir huy değildir.
kavga	—>	kavgacı lık	: Kavgacılık, insanın başını er geç belâya sokan bir huydur.
şaka	—>	şakacı lık	: Şakacılık bazen insanın başını belâya sokar.
inat	—>	inatçı lık	: Azim insana, inatçılık hayvana mahsus bir huydur.
kin	—>	kinci lik	: Hataları affetmeli, kincilikten uzak durmalıyız.

Alıştırma

1. Lütfen cevap veriniz.

1. Oğuz, Helen ve Ahmet'i nereye ışınıyor? .....
2. Avanos'un neleri ünlüdür? .....
3. Helen ve Ahmet kafeteryada ne içiyorlar? .....
4. Helen'in duyduğu müzik sesi nereden geliyor? .....
5. Ahmet, halı fiyatlarını nasıl buluyor? .....
6. Nazım Beyin arsası kaç metrekare? .....
7. Bu arsaya kaç metrekarelik bir ev yapılabilir? .....

2. Lütfen cevap veriniz.

Büyüyünce ne olmak istiyorsun? —> Büyüyünce dalgıç olmak istiyorum.

1. Terzilik nasıl bir meslektir? .....
2. Ne zamandan beri doktorluk yapıyorsunuz? .....
3. Gerçekten şoförlük yapmak istiyor musun? .....
4. Elbiselerini kime diktirdin? .....
5. En çok sevdiğiniz meslek hangisidir? .....
6. Sizce en kutsal meslek öğretmenlik midir? .....
7. Resim yapan insanlara ne denir? .....
8. Köksal'ın mesleği nedir? .....

3. Lütfen eş anlamlı sözcükleri bulunuz.

1) ☐ sene ☐ halı ☐ yıl ☐ kilim	2) ☐ doktor ☐ hekim ☐ hasta ☐ hasta bakıcı	3) ☐ öğretmen ☐ öğrenci ☐ muallim ☐ müdür	4) ☐ affetmek ☐ hoş görmek ☐ bağışlamak ☐ özür dilemek
5) ☐ ünlü ☐ at ☐ eşek ☐ meşhur	6) ☐ âlim ☐ bilgin ☐ filozof ☐ gezgin	7) ☐ başbakan ☐ vekil ☐ cumhurbaşkanı ☐ bakan	8) ☐ sulh ☐ barış ☐ anlaşma ☐ kaynaşma

4. Lütfen cümleleri kutulardaki uygun sözcüklerle tamamlayınız.

1. Şoför olabilmek için	☐ diploma almak gerekir.
2. Doktor olabilmek için	☐ iyi gemi kullanmak gerekir.
3. Terzi olabilmek için	☐ ehliyet almak gerekir.
4. Ressam olabilmek için	☐ iyi proje çizmek gerekir.
5. Kaptan olabilmek için	☐ iyi dikiş dikmek gerekir.
6. Mimar olabilmek için	☐ iyi resim yapmak gerekir.

3. Lütfen zıt anlamlı sözcükleri bulunuz.

1) ☐ eski ☐ bakımsız ☐ yeni ☐ yaşlı	2) ☐ acemi ☐ akıllı ☐ deli ☐ bilgili	3) ☐ konuşmak ☐ sohbet etmek ☐ susmak ☐ tartışmak	4) ☐ almak ☐ vermek ☐ istemek ☐ bulmak
5) ☐ hızlı ☐ sabırsız ☐ telâş ☐ yavaş	6) ☐ temiz ☐ lekeli ☐ kirli ☐ iğrenç	7) ☐ zor ☐ uygun ☐ anlaşılmaz ☐ kolay	8) ☐ genç ☐ delikanlı ☐ küçük ☐ yaşlı

Ders 8

Barış Özlemi

Dalgıçlar, denizin mavi sularına daldılar. Dipte yatan uçan daireyi buldular. Uçan daire önemli bir yara almış, çok büyük bir hasar görmüştü. Dalgıçlar, uçan dairenin içine girdiler. Uçan dairede üç ceset vardı. Cesetleri teker teker kıyıya çıkardılar. Komiser ve polisler kıyıyı koruma altına almışlardı. Ama yine de meraklı kimseler orada bekliyor, gelişmeleri adım adım izliyorlardı.

Ayşe, kıyıda ölü yatan uzaylıların görüntülerini aldı. Kıyıdaki üç ceset onu üzmüş, içi burkulmuştu. İnsanlar niçin barış içinde yaşamak istemiyorlardı. Son gelişmeleri seyircilere aktarmak istedi. Kameranın karşısına geçti ve seyircilere seslendi:

Sayın seyirciler, şu anda İztuzu'nda uçan dairenin görüldüğü yerdeyiz. Güvenlik güçleri arama çalışmalarına devam ediyorlar. Şu ana kadar üç ceset bulmayı başardılar. Bulunan cesetler incelemeye alınacaklar.

Ayşe, haberleri okuduktan sonra yine cesetlerin bulunduğu yere geldi. Dalyan'daki turistler ve meraklı halk cesetlerin çevresinde bir halka oluşturmuşlardı. Komiser ve polisler, cesetlerin yanında duruyordu. Cesetleri uçan dairenin içinden çıkaran dalgıç da komiserle birlikteydi. Ayşe daha fazla bilgi toplayabilmek için komiser ve dalgıçla yeniden konuşmak istedi.

Ayşe : Başka ceset bulundu mu?

Komiser : Hayır. Sadece üç ceset bulundu.

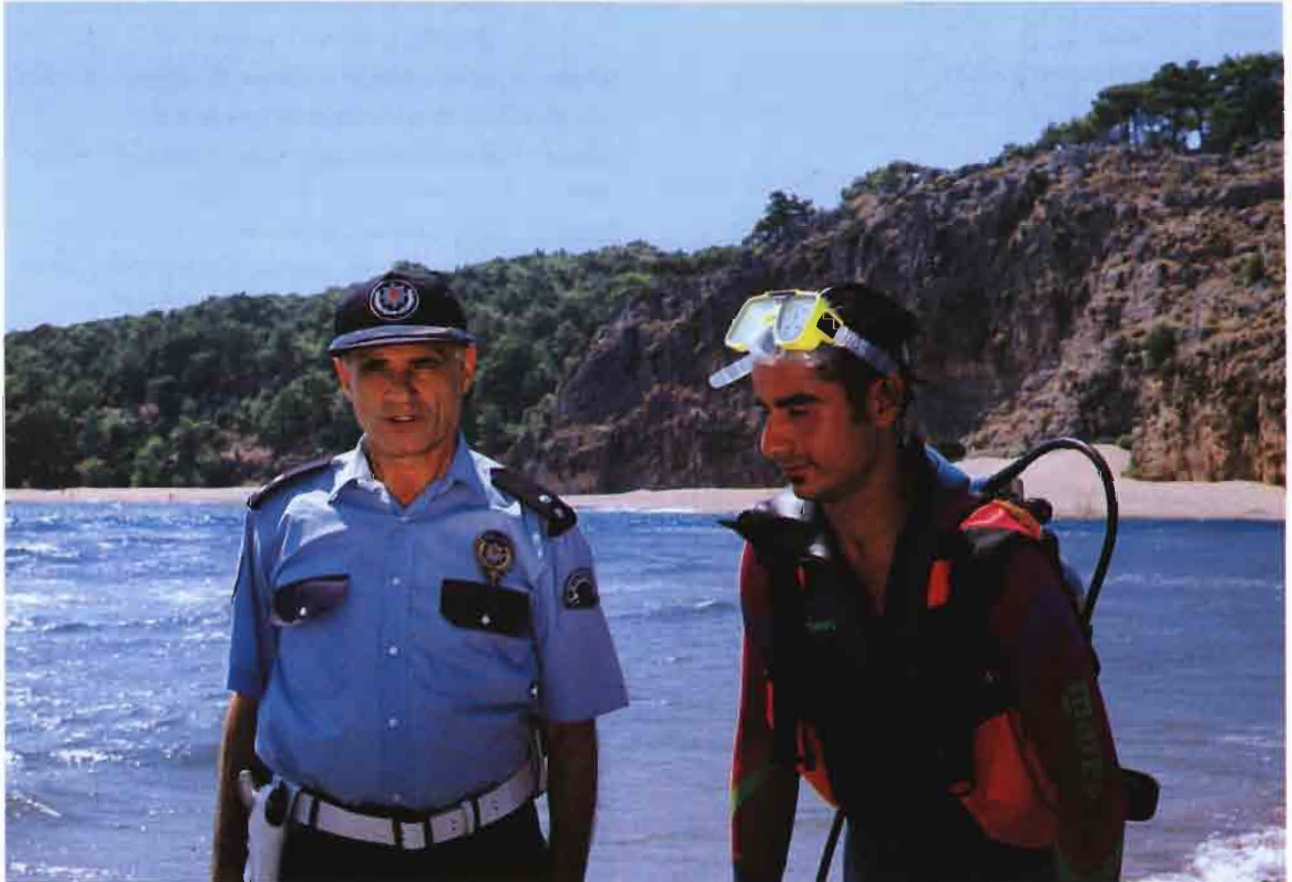

- Ayşe : Uçan dairede dikkatinizi çeken başka bir şey oldu mu?
- Dalgıç : Büyük bir yara almıştı, o yüzden düşmüş galiba.
- Ayşe : Bu Zabalıların keşif uçağı. Oğuz bu uçağın düşürüldüğünü söylemişti. İki taneydiler. Birisi kurtulmuş. Bu onu gösteriyor.
- Komiser : İkinci uçan daireyle ilgili bir bilgi henüz gelmedi. Uzaydan gelip bizlere saldırıyor ve canlarından oluyorlar.
- Ayşe : İnsanları anlamak mümkün değil. Savaşmaktan öldürmekten başka bir şey düşünmüyorlar. Bir de doğaya zarar verip bütün güzellikleri yok ediyorlar. Ben gazetecilik hayatımda cinnet ve ölüm haberleri vermekten bıktım. Barışı özledim. Artık bu anlamsız savaşlar...
- Dalgıç : Sizce savaşlar önlenabilir mi?
- Ayşe : İnsanın insana yaptığını hiçbir canlı yapmadı. Ne demiş filozof; insan insanın kurdur. İstenirse savaşlar önlenabilir elbette. Çocuklarımıza küçük yaşta dostluğu, kar-

deşliği, sevgiyi öğretmeliyiz. Beyinlere serpiyen düşünce tohumları, toprağa atılan tohumlara benzer. Yani, "Ne ekersen onu biçersin."

Komiser : Her tarafta şiddet... Gazetelerde şiddet haberleri... Üzerinize alınmayın ama televizyonlarda her gün vurucu kırıcı filmler oynatılıyor. Neyse şimdi bırakalım bunları. Biz işimize bakalım. Bir vinç gemisi gelip suyun altındaki uçan daireyi çıkaracak. Sakın bu bölgeye kimseyi sokmayın.

8A General Yumni Marmaris'te

Yumni, kendisini Marmaris'e getiren genç delikanlıya teşekkür etti. Arabadan indi ve kalabalığa karıştı. Marmaris'te caddeler civil civil insan doluydu. Kalabalıkta uzun süre dolaştı. Mağazaların vitrinlerini seyretti. Yorulmuştu. Açtı ve parası yoktu. Bir kuyumcu dükkânının önünde durdu. Altınlar vitrinde pırıl pırıl parlıyordu. Gözü kasaya ilişti. Kuyumcu, bir müşteriden aldığı paraları kasaya yerleştiriyordu. "Bu paralar benim olsa..." diye düşündü.

Kalabalıkta sıkılmıştı. Yeniden ormanlara dönmek istedi. Dağlara baktı Marmaris çevresi ormanlarla kaplıydı. Bu ormanlara doğru yürüdü. Uzun bir yürüyüşten sonra bir orman köyüne geldi.

Köyde, Fatma Hanım bahçeyi süpürüyor, kızı da yemek yapıyordu. Yumni, Fatma Hanımın yanına gelerek ona selâm verdi:

- Yumni : Merhaba!
 Fatma : Merhaba! Hoş geldin.
 Yumni : Sağol!
 Fatma : Yabancısin galiba?
 Yumni : Evet yabancıyım. Bana biraz su verebilir misiniz?
 Fatma : Evet, tabii. Karnın aç mı? Yiyecek bir şeyler de ister misin?
 Yumni : Evet, karnım aç.
 Fatma : Hatice, yemeği hazırla! Geç evlâdım, şöyle otur.
 Yumni : Çok güzel bir yerde yaşıyorsunuz. Yemyeşil ağaçlar, masmavi gökyüzü, temiz hava ve

- insana huzur veren bir sessizlik.
 Fatma : Köyümüz orman köyü. Burda şehrin gürültüsü, kötü hava yoktur. Her şeyimiz doğaldır. Tavuklarımız, koyunlarımız var.

Bu sırada Fatma Hanımın torunu gelir ve Yumni'ye sorar:

- Çocuk : Senin adın ne?
 Yumni : Benim adım Yumni. Senin adın ne?
 Çocuk : Benim adım Arif. Sen nereden geldin?
 Yumni : Bunu sana sonra anlatırım. Çok uzun bir hikâyesidir.
 Fatma : Haydi yavrum! Sen git. Konuğumuzu rahatsız etme! Buraya ilk gelişiniz mi?
 Yumni : Evet, ilk defa geliyorum. Adı ne köyünüzün?
 Fatma : Köyümüzün adı Karacasöğüt.
 Yumni : Deniz buraya uzak mı?
 Fatma : Hayır. Hemen şurada, üç yüz metre ilerde. Siz buraya yürüyerek mi geldiniz?
 Yumni : Evet, yürüyerek geldim.
 Fatma : Nereye gideceksiniz?
 Yumni : Şey, denize doğru. Sahile...

8B Kalpazanlar İş Başında

Şehmuz sabte para işleriyle uğraşan bir kalpazandır. Sabte dolarları gerçek dolarla değiştirmek ister. Bunun için birlikte çalıştığı adamlarından iki kişiyi çağırır

Şehmuz, deniz kenarında bir şezlongta tek başına güneşlenmektedir. Selo ile Şakir, patronları olan Şehmuz'un yanına gelirler Her ikisinin de üzerinde siyah pantolon ve beyaz gömlek vardır.

- Selo : İyi günler patron.
 Şehmuz : Neredesiniz bu saate kadar?
 Şakir : Trafik, patron...
 Şehmuz : Ne trafiği? Antalya burası. İstanbul mu?
 Şakir : Yani lâfın gelişi patron.
 Şehmuz : Şimdi beni iyi dinleyin. Beni iyi dinlemez de, en küçük bir yanlış yaparsanız, ikinizin de sonu olur. Anladınız mı?
 Selo : Biz ne zaman yanlış iş yaptık patron?
 Şehmuz : Ne zaman doğru iş yaptınız? Bırakın şimdi bunları. Çantayı yarın saat 10.00'da yat limanına getirecekler.
 Selo : Yat limanının neresine patron?
 Şehmuz : Café'de, saat 10.00'da çantayı size teslim edecekler. Yarın sabah saat 09.00'da yine buraya geleceksiniz. Size bir çanta verece-

ğim. O çantayı diğer çantayla değiştireceksiniz.

Selo : Çok kolay işmiş patron. Çocuk oyuncakları gibi. Daha zor bir iş yok mu?

Şehmuz : Küçük işmiş. Milyon dolarlar var işin içinde.

Polis bizi izliyor olabilir. Çok dikkatli olun. Gözünüzü dört açın. Karşı taraf sizin çantayı değiştireceğinizi biliyor. Kimseye hissettirmeden çantaları değiştireceksiniz.

Giyecek bir şeyler alın üstünüze, başınıza. Bu kıyafetle çok dikkat çekiyorsunuz. Turistler gibi giyinin.

Hadi şimdi gidin. Yarın tam 09.00'da burada olun. Çantayı vereceğim size.

Selo-Şakir : Emredersiniz patron.

8C Evlilik

Bir toplantıya İngiliz filozofu Bacon da gelmişti. Gençler Bacon'un etrafını çevirerek sordular:

– Bir erkek kaç yaşında evlenmelidir?

Bacon gülererek cevap verdi.

– Bir erkek her yaşta evlenebilir.

Genç yaştaki erkekler için kadınlar bir sevgilidir. Orta yaştaki erkekler için arkadaştır. Yaşlı erkekler içinse kadınlar hastabakıcıdır.

Dilbilgisi**Addan Ad Yapan Ekler: -lık eki**

Adlardan yer adı bildiren sözcükler yapar.

ağaç → ağaçlık : ağaçların çok olduğu yer.

kitap → kitaplık : kitapların bulunduğu yer.

çöp → çöplük : çöplerin atıldığı yer.

kum → kumluk : kumun bol olduğu yer.

Bu pazar ailece ağaçlık bir yerde piknik yapmak istiyoruz.

Kitaplarım o kadar çoğaldı ki odama daha büyük bir kitaplık yaptırmak istiyorum.

Çöpçüler, çöpleri kentin dışında bulunan büyük bir çöplüğe atıyorlar.

Deniz kaplumbağaları, Dalyan'daki kumluk sahile her yıl yumurtalarını bırakırlar.

-lık eki adlara gelerek somut adlar yapar:

baba → babalık : Annelik ve babalık sorumluluk gerektirir.

insan → insanlık : İnsanlık, kendimiz kadar başkalarını da düşünmektir.

çocuk → çocukluk: Bütün anılar unutulur, ama çocukluk anıları asla unutulmaz.

anne → annelik : Annelik, bir kadındaki en güzel duygudur.

kadın → kadınlık : Kadınlık ya da erkeklik önemli değildir. Önce insan olmamız gerekir.

iyi → iyilik : İyilik de kötülük de karşılıksız kalmaz.

-lık eki sıfatlara gelerek soyut adlar yapar:

- büyük → **büyüklik** : **Büyüklik** insanın kişiliğinde olmalıdır.
 güzel → **güzellik** : Vücut güzelliği gelir, geçer. Ruh güzelliği kalıcıdır.
 ucuz → **ucuzluk** : **Ucuzlukta** kendime bir elbise almak istiyorum.
 pahalı → **pahalılık** : Öyle bir **pahalılık** başladı ki maaşlarımız hiçbir şeye yetmiyor.

-lık eki adlara gelerek aidiyet anlamı veren sıfatlar yapar.

- gelin → **gelinlik** : **Gelinlik** elbisemi yıllardır saklarım.
 yaz → **yazlık** : **Yazlık** elbiselerimi temizlikçiye verdim.
 kış → **kışlık** : **Kışlık** elbiselerimi dolaba yerleştirdim.
 elbise → **elbiselik** : **Ucuzlukta** kendime üç metre **elbiselik** kumaş aldım.
 yağmur → **yağmurluk** : Yağışlı havalarda **yağmurluk** kullanıyorum.
 gece → **gecelik** : Akşamleyin Hatice Hanımın üzerinde pembe bir **gecelik** vardı.

-lık eki sayı adlarına gelerek o sayının toplu olarak bulunduğunu gösteren sözcükler yapar:

- iki → **ikilik** : **ikilik** paketler
 dört → **dörtlük** : **dörtlük** gruplar
 on → **onluk** : **onluk** gruplar
 yüz → **yüzlük** : **yüzlük** banknotlar

Alıştırma

1. Lütfen cevap veriniz.

1. Dalgıçlar, uçan daireden kaç ceset çıkarıyorlar? .....
2. İkinci uçan daire bulunabiliyor mu? .....
3. Kim barışa özlem duyuyor? .....
4. Yumni, orman köyünde kiminle konuşuyor? .....
5. Yumni, köylülerden ne istiyor? .....
6. Şehmuz, ne işlerle uğraşıyor? .....
7. Selo ile Şakir kim için çalışıyorlar? .....
8. Ayla Hanımın hastalığını Elif kimden öğreniyor? .....

2. Lütfen -lık ekini kullanarak cevap veriniz.

Bu çöpü nereye atayım? —> O çöpü çöplüğe atabilirsin.

1. Hafta sonu piknik için nereye gidelim? .....
2. Kaplumbağalar yumurtalarını nereye bırakıyorlar? .....
3. Kitapları nereye koyayım? .....
4. Geyikler daha çok nerede yaşarlar? .....
5. Kayalık ve taşlık yerlerde ağaç biter mi? .....
6. Türkçe öğrenirken sözlük kullanıyor musunuz? .....
7. İyilik eden iyilik bulur mu? .....
8. Kötülük eden kötülük bulur mu? .....

3. Lütfen cevap veriniz.

Yağmur yağınca yağmurluk kullanıyor musun? —> Hayır, yağmur yağınca yağmurluk kullanmıyorum.

1. Deniz kenarında yazlık evin var mı?	Evet,.....
2. Bu yıl kendine yazlık elbise aldın mı?	Hayır,.....
3. Kışlık elbiselerini temizlikçiye verdin mi?	Evet,.....
4. Evlenirken giydiğin gelinliği hâlen saklıyor musun?	Evet,.....
5. Bir günlük İstanbul gezisine katılır mısın?	Hayır,.....
6. Paraları yüzlük banknotlar yapayım mı?	Evet,.....
7. Öğrenciler dörtlük gruplar halinde dizilsin mi?	Hayır,.....
8. Günlük gazetelerin hepsini okudun mu?	Hayır,.....

4. Lütfen cevap veriniz?

Tembellik iyi bir huy mudur? —> Hayır, tembellik iyi bir huy değildir.

1. Yalancılık iyi bir huy mudur?	Hayır,.....
2. İnatçılık iyi bir huy mudur?	Hayır,.....
3. Doktorluk iyi bir meslek midir?	Evet, ...
4. Kalpazanlık iyi bir meslek midir?	Hayır,.....
5. Öğretmenlik saygın bir meslek midir?	Evet, ...
6. Uykuculuk kötü bir huy mudur?	Evet, ...
7. Gericilik bir ülke için zararlı mıdır?	Evet, ...
8. İlericilik bir ülke için yararlı mıdır?	Evet, ...

Ders 9

İstanbul Boğazında Akşam

İstanbul'un en önemli özelliklerinden biri de Boğaziçinde bulunan lokantalardır. Bu lokantalarda daha çok, balık, midye gibi deniz ürünleri bulunur. Gerek yerli halkın, gerekse turistlerin en büyük zevklerinden biri, İstanbul Boğazında bulunan lokantaların birinde öğle ve akşam yemeği yemektir. Özellikle akşam saatlerinde İstanbul Boğazı bir başka güzel olur.

Erdal Bey ve Nermin Hanım da Boğaz'da güzel bir lokantaya giderler. Erdal Beyin duygusallığı üzerindedir. Bir şair gibi konuşmaya başlar.

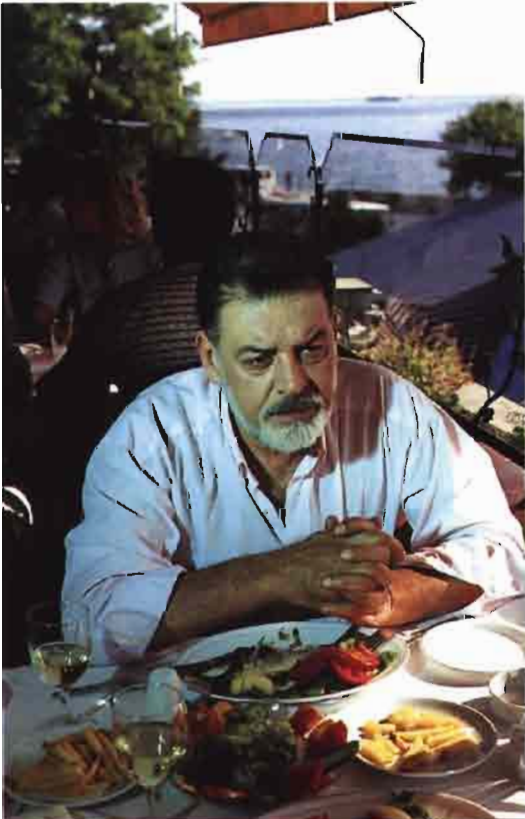
Erdal : Gecesi bir başka, gündüzü bir başka Boğaziçi'nin...

Nermin : Bu saatlerde gün ışığı sularla dans ediyor sanki. Şu gemilere bak. Hepsi birer biblo gibi.

Erdal : Çocukluğumdan beri, Boğaz'da güneşin batışını hayranlıkla ve büyük bir zevkle izlemiştir hep. İkinci vakti sularda oluşan gümüş renkli yakamozlar, akşam güneşinin son ışıklarında altın rengini alırlar. Ne demiş şair...

Garson : Hoş geldiniz efendim? Ne arzu edersiniz?
 Erdal : Izgara türü bir şeyler alırız değil mi?
 Nermin : Evet, evet... Ben ızgara köfte istiyorum.
 Erdal : Ben de bir kuzu şiş alayım lütfen.
 Garson : Tamam efendim. Deniz mahsullerimiz de çok tazedir. Midye tava, balıklar...
 Erdal : Balık ve midye tava da alalım.
 Garson : Şöyle ortaya bir salata.
 Erdal : Evet, bir de salata.
 Garson : İçmek için ne arzu edersiniz?
 Nermin : Ben bir meyve suyu, vişne.
 Erdal : Ben su alayım.
 Nermin : Tansiyonum çıktı galiba biraz.
 Erdal : Bir doktora gidip genel bir kontrol yaptırma-lısın. Yaş kırkı geçtikten sonra vücutta çöküş başlıyor.

Nermin : Sen de yarın hemen şu gözlük işini hallet. Gözlüğe alışmak biraz zor gelecek ama.
 Erdal : Evet, doktorun tavsiyesine uymalıyım. Yarından itibaren gözlük kullanmaya başlayacağım.
 Garson : Buyrun efendim.
 Erdal : Teşekkür ederim.
 Nermin : Bir akşam da çocuklarla birlikte gelelim buraya.
 Erdal : Ayşe ne zaman dönecek, söyledi mi?
 Nermin : Kesin bir şey söylemedi. Uzun süreli meselesi sürüyor. Adamı henüz bulamamışlar.
 Erdal : Hakan'la Maria hâlâ İstanbul'u dolaşıyorlar galiba.
 Nermin : Doğru dürüst yüzlerini göremedik vallahi. Birkaç gün sonra da Türkiye turuna çıkacaklar. Ne zaman dönerler Allah bilir.
 Erdal : Hakan'la Maria evlenecekler mi?
 Nermin : Hiç sormadım. Ama niyetleri ciddi galiba.
 Erdal : Evet, bence de öyle.
 Garson : Izgaralarınız efendim.
 Erdal : Teşekkür ederim.
 Nermin : Teşekkür ederim.

9A Pazarlık

Helen ile Ahmet, Avanos'ta gezerken bir halı mağazasına girerler. Tezgâhtar onları karşılayarak sorar:

- Halıcı : Buyrun efendim ne arzu ettiniz?
Ahmet : Halılara bakmak istiyoruz.
Helen : Benim bilmediğim ne çok şey var burada.
Ahmet : Üzülme, her şeyi öğreneceksin. Bu halılar çok güzel. Renkleri, desenleri harika.
Halıcı : Halı ve kilimlerimizin hepsi el dokumasıdır.
Helen : Ne kadar güzel!
Ahmet : Bunun fiyatı nedir?
Halıcı : O halı iki yüz milyon lira.
Ahmet : Çok pahalı.

- Halıcı : Altta makina halılarımız da var efendim. Onlar çok daha ucuz.
Helen : Makina halısı ne?
Ahmet : Makinada dokunan halı. Makina halıları makinada dokunduğu için, elde dokunan halılardan daha ucuz oluyor. Bu halıyı en son kaça bırakırsınız.
Halıcı : Sizin için yirmi beş milyon indirim yaparım.
Ahmet : Fazla... 140 milyon verelim.
Halıcı : Maalesef olmaz.
Ahmet : Peki, teşekkür ederiz. Biz biraz daha dolaşalım. Hayırlı işler.

9B Soygun

Yumni orman köyünü çok sevdi. Fatma Hanımın karşılıksız ikramı, konukseverliği onu çok etkiledi. Yaşadığı gezegeni düşündü. Zaba gezegeninde böyle güzel ormanlar, denizler ve göller yoktu. Orada insanlar hep savaştan söz eder, dostluklara ve yaşamaya zaman ayıramazlardı. Oysa mavi gezegende her şey ne kadar güzeldi. Bir an burada kalıp kendine yeni bir hayat kurmayı düşündü. Ama, Nedar onu er ya da geç mutlaka bulurdu.

Yumni'nin en önemli sorunu parasızlıktı. Bu gezegende her şeyin parayla alınıp satıldığını biliyordu. Aklına Marmaris'teki kuyumcu geldi. Bir şey onu Marmaris'e doğru çekiyordu. Bu isteğe karşı koymadı. Marmaris'i sevmiştir. Oraya yeniden dönmek ve kuyumcuya bir göz atmak istiyordu.

Akşam üzeri Marmaris'e geldi. Sahilde yüzlerce yat yan yana dizilmişti. Bir an bunlardan birini çalarak denize açılmayı düşündü. Kısa zamanda yakalanacağını düşündü, bu fikrinden hemen vazgeçti. Dikkat çekmek için turist kılığında kalabalık yerlerde dolaşmalıydı. Bazı insanlarla tanışıp dostluklar da kurabilirdi. Daha sonra da Nedar'la temasa geçip Zaba gezegenine dönebilirdi. Ama bu süre içinde paraya ihtiyacı vardı.

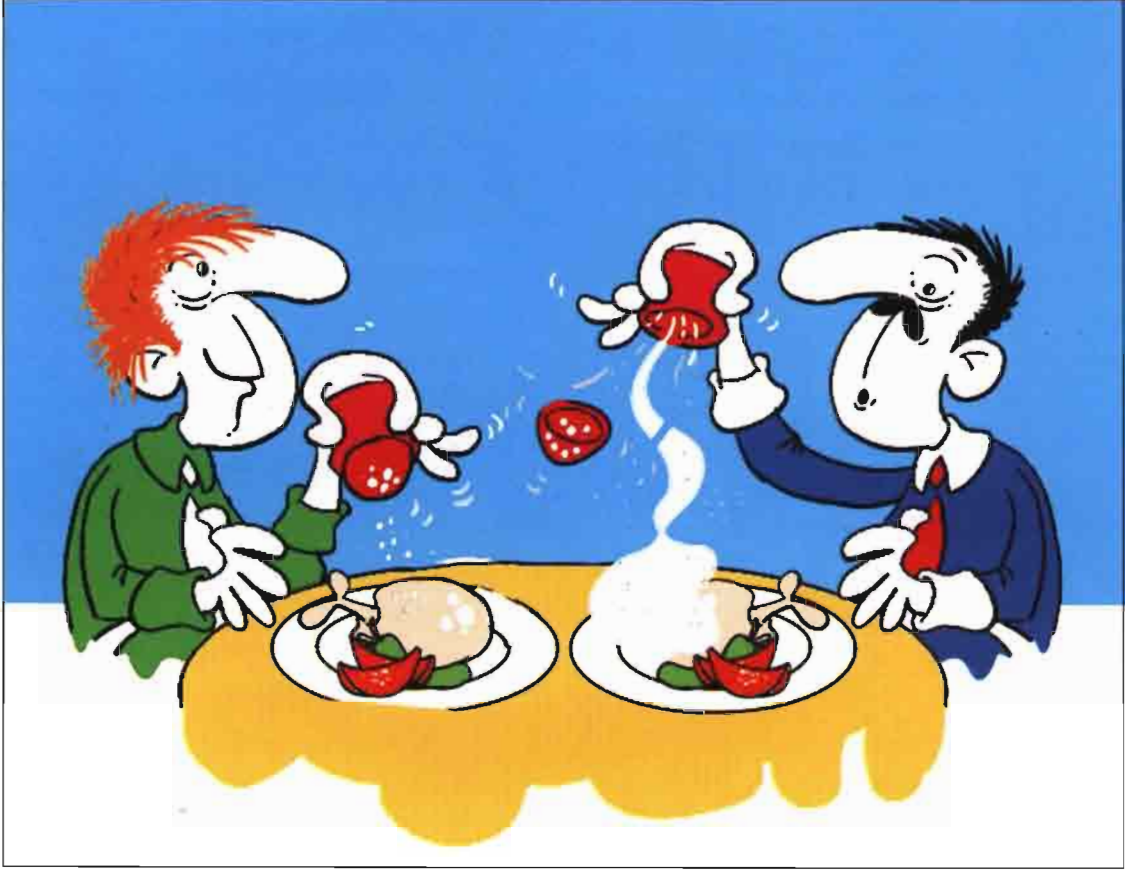
Ayakları onu yeniden kuyumcuya götürdü. Birkaç

kez kuyumcu dükkânının önünden geçti. İçeriye baktı. Vaktin biraz geçmesini bekledi. Akşam saatinde Marmaris sahil yolu cıvılcıvı insanlarla doluydu. Yolun kenarındaki banklardan birine oturdu. İnsanları seyretmeye başladı. Yanında yaşlı bir kadın, kızarmış ve kaynamış mısır satıyordu. Karnı acıkmıştı. Bir tane almak istedi. Ama parası yoktu...

Kuyumcu dükkânı kapanmak üzereydi. Dükkân sahipleri vitrindeki altınları kasaya koyuyorlardı. Bir anda karar verdi. Bu dükkânı soymalıydı. Sessizce bir müşteri gibi dükkâna girdi. Silâhını çıkartarak kuyumcuları esir aldı. Altınlara hiç dokunmadan çantasına bir miktar para koydu. Sonra kuyumcuları lazer silâhlarıyla bayıltarak oradan soğukkanlılıkla uzaklaştı. Yeniden Marmaris'in uçsuz bucaksız dağlarına ve ormanlarına doğru yürüdü.

Dilbilgisi**Addan Ad Yapan Ekler**

-lık eki adlara gelerek yeni adlar yapar. Türkçede çok kullanılan bir ektir.

-lık eki alet adlar yapar:

tuz	—>	tuzluk	: Masadaki tuzluğu bana verir misin?
kulak	—>	kulaklık	: Yaşlanınca iyi işitebilmek için kulaklık kullanmaya başladım.
göz	—>	gözlük	: Bugün gözlükçüye giderek gözlük camlarını değıştireceğim.
baş	—>	başlık	: Hava çok soğuk, başlığını giymeden sakın dışarı çıkma!
diz	—>	dizlik	: Top oynarken dizlerimizi korumak için dizlik takmalıyız.
buz	—>	buzluk	: Buzdolabının buzluğu bozulmuş, artık buz yapmıyordu.
kol	—>	kolluk	: Veznedar kolluklarını takmış, kimseye bakmadan paraları sayıyordu.
ağız	—>	ağızlık	: Çocukları ısırması için hırçın ata bir ağızlık taktılar.

-lık eki ölçü bildiren sözcükler yapar:

litre	—> litrelik	: Her sabah çocuğa iki litrelik süt alıyorum.
ay	—> aylık	: Memurlar aylık alabilmek için ay başlarını sabırsızlıkla beklerler.
yıl	—> yıllık	: Tam otuz yıllık askerim, hayatımda bu kadar ilginç bir olaya rastlamadım.
metre	—> metrelik	: Size elbise yapabilmek için üç metrelik kumaş yeterli olacaktır.
gün	—> günlük	: Biz bu günlük işlerimizin tamamını bitirdik.
milyon	—> milyonluk	: Yumni altınlara hiç dokunmadı. Milyonluk banknotları aldı.
milyar	—> milyarlık	: Yüz elli milyarlık evi size bu kiraya veremem.
kilo	—> kiloluk	: Beş kiloluk paketleri arabaya kadar kendim taşıdım.

-lık eki ikilemeler yapar:

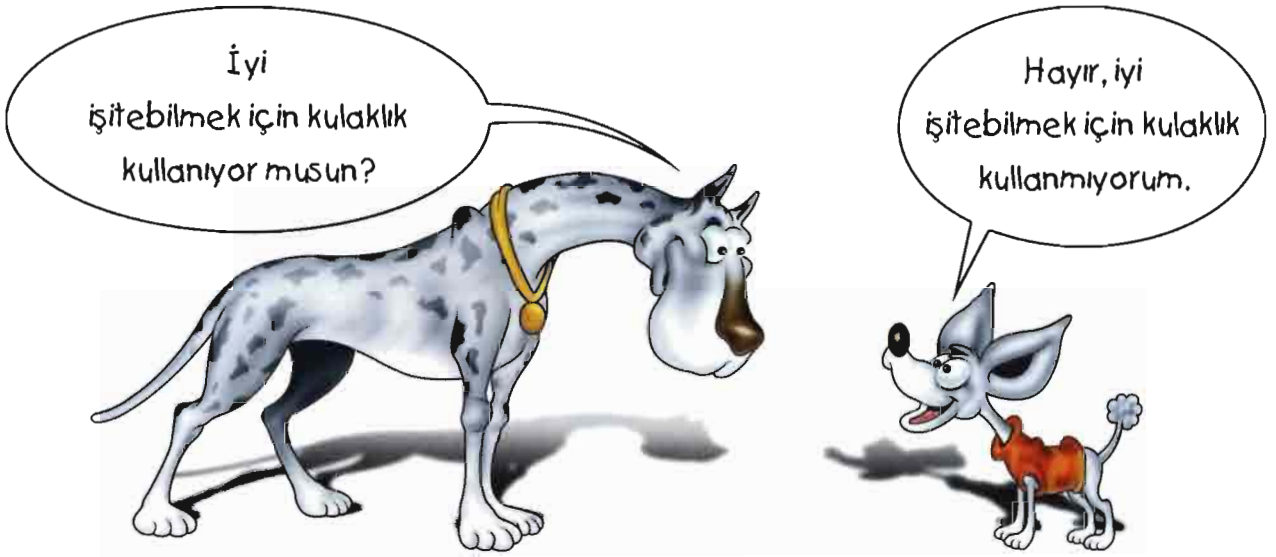
varlık yokluk	: Bugünlerde varlık yokluktan çok sağlığımızı düşünüyoruz.
bağlık bahçelik	: Bağlık bahçelik yerlere gidip biraz dinlenmek istiyorum.
birlik beraberlik	: Bu sorunların hepsini birlik beraberlik içinde çözeceğiz.
günlük güneşlik	: Hava günlük güneşlikti, bu nedenle çocuklar bir türlü eve dönmek istemiyorlardı.
dirlik düzenlik	: Bir ülkede dirlik düzenlik sağlanmadan kalkınma olmaz.
güllük gülistanlık	: Size göre her şey güllük gülistanlık ama fakirin canı çıkıyor.
açlık tokluk	: Bu konu açlık tokluk sorunu değil, iyi beslenip beslenmeme sorunudur.
azlık çokluk	: Savaşta azlık çokluktan çok, askerin savaşma isteği önemlidir.

Alıştırıcılar

1. Lütfen cevap veriniz.

1. İstanbul'un en güzel lokantaları nerededir? .....
2. Nermin ve Erdal ne yemek istiyorlar? .....
3. Lokantada kimin tansiyonu yükseliyor? .....
4. Helen ile Ahmet ne mağazasına gidiyorlar? .....
5. El halıları mı, makina halıları mı daha pahalı? .....
6. Helen ile Ahmet halı satın alıyorlar mı? .....
7. Yumni, kuyumcuyu niçin soyuyor? .....
8. Yumni, soygundan sonra nereye gidiyor? .....

2. Lütfen cevap veriniz.

İyi işitebilmek için kulaklık kullanıyor musun? —> Hayır, iyi işitebilmek için kulaklık kullanmıyorum.

1. Tuzlukları sofraya koyar mısın? .....
2. Gözlük mü, yoksa lens mi kullanmak istiyorsunuz? .....
3. Bu ay ne kadar aylık aldın? .....
4. Sizin yıllık ücretiniz kaç liraya geliyor? .....
5. Elbiseniz için iki metrelik kumaş yeterli mi? .....
6. Bir günlük harcamalarınız ne kadar tutuyor? .....
7. Bu yüz milyarlık işi başarabilecek miyiz? .....
8. Elli kiloluk paketleri taşıyabilecek misin? .....

3. Lütfen eş anlamlı sözcükleri bulunuz.

1) ☐ yenmek ☐ perişan etmek ☐ mağlup etmek ☐ savaşmak	2) ☐ basımevi ☐ yayınevi ☐ matbaa ☐ kitabevi	3) ☐ sulh ☐ anlaşma ☐ görüşme ☐ barış	4) ☐ genç ☐ yaşlı ☐ çocuk ☐ ihtiyar
5) ☐ mana ☐ anlam ☐ marka ☐ manevî	6) ☐ konuşma ☐ dil ☐ lisan ☐ söz	7) ☐ çevre ☐ muhit ☐ cadde ☐ mahalle	8) ☐ yıl ☐ ay ☐ sene ☐ gün

4. Lütfen cümle kurunuz.

ücret + aylık + ne kadar + sizin → Sizin aylık ücretiniz ne kadar?

1. bir yıllık + senin + maaş + ne kadar	.....
2. metrelik + iki + elbise + size + yetmek + kumaş	.....
3. yalancılık + değil + huy + iyi	.....
4. kötü + alışkanlık + tembellik	.....
5. evimiz + bir yer + bağlık bahçelik	.....
6. birlik beraberlik + sorunlar + içinde + çözmek	.....
7. saygın + doktorluk + meslek + bir	.....
8. huy + çalışkanlık + bir + iyi	.....

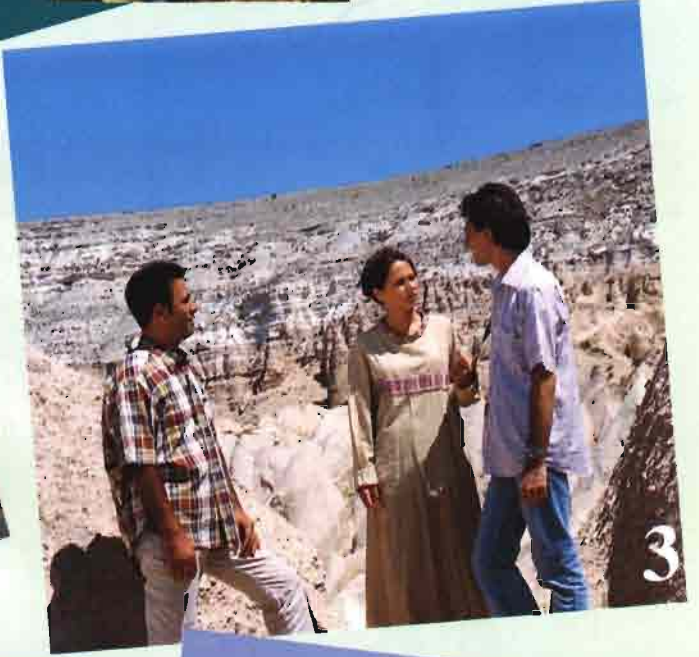
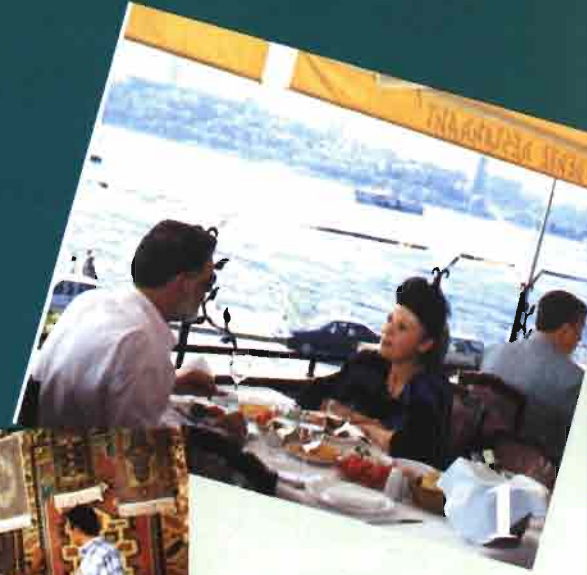
5. Lütfen zıt anlamlı sözcükleri bulunuz.

1) ☐ taze ☐ solmuş ☐ bayat ☐ kurumuş	2) ☐ dost ☐ arkadaş ☐ kardeş ☐ düşman	3) ☐ cömert ☐ tutumlu ☐ fakir ☐ zengin	4) ☐ yararlı ☐ kararlı ☐ zavallı ☐ zararlı
5) ☐ eski ☐ yeni ☐ çürük ☐ bozuk	6) ☐ küçülmek ☐ artmak ☐ büyümek ☐ genişlemek	7) ☐ genç ☐ ihtiyar ☐ çocuk ☐ bebek	8) ☐ savaş ☐ mücadele ☐ kavga ☐ barış

TEKRAR OYUNU

Oyunun Kuralları

1. Bir kişi sayı sayısın. 1,2,3,4,5,6 ...
2. Başka bir kişi "DUR!" desin.
3. Bu sayının bulunduğu resmi tiyatro biçiminde oynayın ya da anlatın.

İstanbul'u Dinliyorum

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Önce hafiften bir rüzgâr esiyor;
Yavaş yavaş sallanıyor
Yapraklar, ağaçlarda;
Uzaklarda, çok uzaklarda,
Sucuların hiç durmayan çingirakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Kuşlar geçiyor, derken;
Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık.
Ağlar çekiliyor dalyanlarda;
Bir kadının suya değiyor ayakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Serin serin Kapalı Çarşı;
Cıvı cıvı Mahmutpaşa;
Güvercin dolu avlular.
Çekiç sesleri geliyor doklardan,
Güzelim bahar rüzgârında ter kokuları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Başında eski âlemlerin sarhoşluğu,
Loş kayıkhaneleriyle bir yalı;
Dinmiş lodosların uğultusu içinde
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir yosma geçiyor kaldırımdan;
Küfürler, şarkılar, türküler, laf atmalar.
Bir şey düşünüyor elinden yere;
Bir gül olmalı;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir kuş çırpınıyor eteklerinde;
Alnın sıcak mı değil mi, biliyorum;
Dudakların ıslak mı değil mi, biliyorum;
Beyaz bir ay doğuyor fıstıkların arkasından
Kalbinin vuruşundan anlıyorum;
İstanbul'u dinliyorum.

Orhan Veli Kanık

Ders 10

Dünyalılar ve Uzağlılar

Yüksek tepelere çıktıkça görüş alanımız genişler. Düz arazilerde göremediğimiz pek çok şeyi yüksek tepelerde görürüz. İnsanın yaşantısı da öyledir. Yaşlanan insan, her gün zirveye tırmanan bir insana benzer. Yaşlandıkça olgunlaşır, olaylara daha gerçekçi açıdan bakmaya başlarız. Çocukken ya da gençken üzüldüğümüz, sevindiğimiz pek çok olay bize basit, hatta komik gelebilir. Bu nedenle insanlar geçmişlerinde zaman zaman hata yaptıklarını düşünürler. Bugün yaşadığımız olaylar için de ileride aynı şeyi düşünmemiz mümkündür. Başka bir deyişle zirveye erişmeden neyin hatalı, neyin doğru olduğunu tam bilemeyiz.

Yüksek dağlar bize dünyaya tepeden bakma ve görüş ufukumuzu genişletme imkânı verir. Hazreti Musa'ya on emir Tur dağında, Hazreti Muhammed'e ilk vahiy Hi-

ra dağında gelmiştir. Ünlü Fransız düşünür Jean Paul Sartre Paris'e hep zirveden bakmayı istemiş ve evini Paris'in en yüksek yerinden seçmiştir.

Ayşe de yaşadığı olayların somut bir değerlendirmesini yapabilmek için Dalyan'daki kalenin tepesine çıkar. Önünde uzanan uçsuz bucaksız denizi, ovaları, dağları, ormanları seyreder. Oğuz'la tanıştığı ilk günden beri başından geçen olayları düşünür. Kuyumcuyu soyup kaçan General Yumnî'nin nerelerde olabileceğini tahmin etmeye çalışır. Ancak işin içinden bir türlü çıkmaz.

Derin düşüncelere daldığı bir sırada birdenbire bir ışık parlar. Oğuz ve Budi'yi ansızın karşısında bulur. Onları görünce hem şaşırır, hem sevinir.

- Oğuz : Merhaba! Ne yapıyorsun burada?
- Ayşe : Dalyan'ı seyrediyorum. Sizi düşünüyordum. Sizi özlemiştim. Aslında size ihtiyacım vardı.
- Oğuz : Olanları duyduk. General Yumni Marmaris'te bir kuyumcu soymuş değil mi?
- Ayşe : Nereden duydunuz?
- Oğuz : Nedar bizi aradı. General Yumni'yi istiyor. Eğer ona bir şeyler olursa Dünyaya nükleer başlıklı füzeler gönderecekmiş.
- Ayşe : Dünyanın sorunları yetmiyormuş gibi bir de, bu Nedar başımıza belâ oldu.
- Oğuz : Belâlar bitmez. Bir an önce Yumni'yi bulmamız gerek.
- Ayşe : Ben de onu bulmak için Marmaris'e gitmeyi düşünüyordum.
- Oğuz : Orada kalmış olamaz. Mutlaka başka bir yere gitmiştir.
- Ayşe : Yumni bizim dilimizi biliyor mu?
- Budi : Dünyaya gelen uzaylılar, önce Dünyaya ait bütün bilgileri edinirler.
- Ayşe : Nasıl?
- Budi : Uzaylılar sık sık Dünyaya gelir, giderler.
- Ayşe : Ben bunları hayal ürünü olarak görmüşümdür.
- Oğuz : Uzay ve uzaylılar konusunda kafanı kurcalayan bir şeyler olmadı mı bugüne kadar?
- Ayşe : Bu konuda İsviçreli bir araştırmacı Erich Von

Daniken'in ortaya koyduğu deliller kafamı çok karıştırdı. Pîrî Reis'in 1532'de çizdiği dünya haritası da bana çok ilginç geldi. Bu harita uzaydan çekilen fotoğraflarla aynı özellikleri taşıyor. Bu haritada 1532 yılında hiçbir şekilde bilinmesi mümkün olmayan bazı bölgeler bulunuyor. Bilim adamları bu haritanın çizilebilmesi için kesinlikle bir uzay fotoğrafına ihtiyaç olduğunu söylüyorlar.

Budi : Sorunun cevabı kendiliğinden ortaya çıkıyor. Pîrî Reis'in haritası ve Kapadokya'daki yer altı kentlerinin varlığı bile uzaylıların Dünyaya gelip gittiklerini kanıtıyor.

Ayşe : Pîrî Reis de bir uzaylı mıydı?

Oğuz : Biz de, siz de, hepimiz uzaylıyız. Dünya, gezegenler ve bütün yıldızlar uzay boşluğunda dönüyor. Dünyada yaşayan her insan, her canlı uzaylıdır. Çünkü dünya uzay boşluğunda yer almaktadır.

Ayşe : İsterseniz vakit kaybetmeden Dalyan'a gidelim ve General Yumni konusundaki son gelişmeleri izleyelim.

Oğuz : Yumni'yi, yalnız bulmamız gerek. Polis onu yakalarsa bize vermez. Sonra Nedar'la başımız belâya girer.

Ayşe : Tamam, hadi gidelim.

10A Elif'in Yersiz Üzüntüsü

Köksal, annesinin hastalığını kimseye söylemez. Üzüntüsünden Elif'i de aramaz. Bu nedenle Elif'in de Köksal'ın annesinin hastalığından haberi olmaz.

Elif, öğle yemeğini yakın arkadaşı Arzu'yla yer. Elif'in üzgün bâli Arzu'nun dikkatini çeker. Ona üzüntüsünün sebebini sorar, Elif de Köksal'ın kendisini aramadığını söyler.

- Arzu : Demek iki gündür aramıyor seni?
 Elif : Evet. İki gündür.
 Arzu : Sen de aramıyorsun tabî.
 Elif : Ben de aramadım. Çok çabuk kırılan bir insan. Çok duyarlı.
 Arzu : Bu seni rahatsız mı ediyor?
 Elif : Bilmiyorum. Pek rahat olduğum söylenemez.

- Arzu : Bütün bunları aranızda konuşmadınız mı?
 Elif : Konuştuk bir kez; ama bir kez konuşmakla olmuyor galiba.
 Arzu : Birbirinize açık ve dürüst olmalısınız. Ben, Köksal'ın senden çok hoşlandığından, sana çok değer verdiğinden eminim. Duyarlılığının nedeni o.
 Elif : Ben de ondan çok hoşlanıyorum ve ona çok değer veriyorum.
 Arzu : Davranışlarıyla bunu kanıtlamalısın.
 Elif : Haklısın, duygularımı ona yeterince hissettiremedim.

Bu sırada telefon çalar. Elif, telefonda büyükbabasıyla konuşur.

- Elif : Alo! Efendim büyükbaba!
 Büyükbaba : Köksal'ın annesi hastaymış haberin var mı?
 Elif : Köksal'ın annesi mi hasta? Sen nereden biliyorsun?
 Büyükbaba : Öyle duydum. Sen Köksal'ı bir arayiver.
 Elif : Tamam, ben ararım, hoşça kal!
 Arzu : Ne olmuş?
 Elif : Köksal'ın annesi hastaymış. Ben Köksal'ın bürosuna gidiyorum. Hoşça kal.

10B Çorba

Yaşlı bir adam bir lokantaya gitti. Yemekten önce bir çorba içmek istedi. Garson çorbayı getirdi. Ama adam garsonu çağırırdı.

– Ben bu çorbayı içemeyeceğim, dedi.

Garson hemen çorbayı aldı. Yemek listesini getirdi. Yaşlı adam bu kez balık çorbası ısmarladı. Garson çorbayı getirdi. Fakat biraz sonra yaşlı adam yeniden garsonu çağırırdı:

– Ben bu çorbayı da içemeyeceğim, dedi.

Garson bu müşkülpesent müşteriyle baş edemeyeceğini anladı ve durumu hemen patrona anlattı. Lokanta sahibi yaşlı adama gelerek kibarca sordu:

– Ne oldu efendim. Galiba çorbalarımızı beğenmediniz!..

Yaşlı adam gülererek cevap verdi:

– Ben öyle bir şey demedim. Yalnız kaşığım yok. Çorbaları onun için içemedim.

10C Değişen Dünya

Akıllı insanlar, bilinenden bilinmeyene, görünenden görünmeyene ulaşan insanlardır. "Bilinen mi çok, bilinmeyen mi?" sorusuna Sokrates "Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğimdir." diye cevap veriyor. Gerçekten biz hiçbir şey bilmiyor muyuz? Sokrates bu konuda doğru mu söylüyor, yoksa bilgileriyle övünmeyerek, alçak gönüllü mü davranıyor?

Ben kendi hesabıma Sokrates'in bu konuda doğru söylediğini düşünüyorum. Çünkü neye baksak, neyi araştırırsak, bilinenler bilinmeyenlerden çok daha az. Bilgilerimiz son derece eksik ve temelsiz. Buna birkaç örnek vererek bilgilerimizin yetersizliğini anlamaya çalışalım.

Bütün dünyalılar, bir yılın üç yüz altmış beş gün olduğuna inanıyorlar. Bu bize göre doğru. Çünkü Dünya, Güneşin çevresindeki turunu üç yüz altmış beş günde tamamlıyor. Ama diğer gezegenler güneşin çevresindeki turlarını iki yüz gün ile yedi yüz gün arasında tamamlarlar. Yani biz başka bir gezegende yaşasaydık yıllar, aylar, günler de farklı olacaktı.

Hiç unutmamamız gereken bir gerçek var. Bilimin bu kadar ileri olduğunu düşündüğümüz yirmi birinci yüzyılda bile bir elmanın çekirdeğinin sırrını bilemiyoruz. Yeryüzünün bütün bilginleri bir araya gelse bir ağacın yaprağını bile yapamıyor. Koyun ve insan kopyalamalar, kopya olmaktan öte gitmiyor.

Helen ile Ahmet de yer altı kentine yeniden dönüyorlar. Helen, zaman tüneline, geçmiş ve gelecek arasındaki bağlantıyı bir türlü anlayamıyor. Bunu anlayabilen var mı ki? Albert Einstein'ın dediği gibi "Karanlık bir odada, kara bir tahtaya, kara bir tebeşirle yazı yazıyoruz."

Helen : Burası bizim kentimiz değil. Bizim yer altı kentimiz böyle değildi.

Ahmet : Bin yedi yüz doksan üç yıl önce burası böyle değildi.

Helen : Çevrede bir tek Romalı göremiyorum.

Ahmet : Romalılar çok eskide kaldı Helen.

Helen : Bu tünelleri hatırlıyor gibiyim.

Ahmet : Burası yerin altında üçüncü kat.

Helen : Bizim kentimizde her yer karanlıktı.

Ahmet : Artık bu çağda elektrik enerjisi var. Elektrik enerjisi olmasaydı, bugün uygarlık da pek olmazdı.

Helen : Bak, burası bizim eve çok benziyor. Annem, babam, kardeşim neredeler?

Ahmet : Onlar 1793 yıl önce buradaydılar.

Helen : Bu nasıl oluyor, onlar öldüler mi?

Ahmet : Bu zor bir soru. Hareket ve değişim olmasaydı, zaman da olmazdı. Örneğin biz doğuyor, büyüyor ve ölüyoruz. İnsanlık sürekli bir değişim içinde.

Helen : Kafam çok karıştı.

Ahmet : Üzülme, biz de bu olaylardan bir şey anlamış değiliz. Nereden nereye gelip gittiğimizi bilmeden yaşıyıp gidiyoruz işte.

Dilbilgisi**Addan Eylem Yapan Ekler**

Bazı ekler adlara gelerek bu adlardan eylem yaparlar. Ancak, bu kural bütün adlar için geçerli değildir.

-la (-le) eki

Ad soylu sözcüklere gelerek addan eylem yapar. Türkçede çok kullanılan bir ektir.

- selâm —> selâmlamak : Askerler komutanlarını selâmladılar.
zayıf —> zayıflamak : Zuhal, bir ayda altı kilo birden zayıfladı.
su —> sulamak : Bahçıvan, bahçedeki bütün çiçekleri suladı.
göz —> gözlemek : Sana kavuşabilmek için yıllardır yollarını gözledim.
yavaş —> yavaşlamak : Yokuşa gelince araba biraz yavaşladı.
yol —> yollamak : Paketlerin hepsini dün postayla yolladım.
temiz —> temizlemek : Suda yıkayarak elbisenin bütün kirlerini temizledim.
hazır —> hazırlamak : Yolculuk için bütün bavulları hazırladım.

-lan (-len) eki

Adlara gelerek eylem yapan bir ektir. Türkçede sık kullanılır:

neşe	—>	neşelenmek	: Bu olaylar beni çok neşelendirdi.
hoş	—>	hoşlanmak	: Seni ilk gördüğüm andan beri hoşlanıyorum.
ses	—>	seslenmek	: Dağın tepesinden uzaktaki arkadaşlara seslendim.
bulut	—>	bulutlanmak	: Yaz günü hava birdenbire bulutlandı.
öfke	—>	öfkelenmek	: Gereksiz yere öfkelenmek sorunlara çözüm getirmez.
ev	—>	evlenmek	: İyi bir insanla evlenebilmek, dünyadaki en büyük mutluluktur.
hava	—>	havalanmak	: Uçak, yavaşça havalanarak bulutların arasında kayboldu.
güneş	—>	güneşlenmek	: Genç kız, ayaklarını denize uzatarak güneşlenmek istedi.

-al (-el) eki

Adlara gelerek genellikle dönüşlü çatılar oluşturur. Bu ek, eylemlere de gelir.

az	—>	azalmak	: Yazın derelerdeki ve nehirlerdeki sular azaldı.
çok	—>	çoğalmak	: Son zamanlarda hırsızlık olayı çoğaldı.
boş	—>	boşalmak	: Dolaptaki eşyaların hepsini boşalttık.
ince	—>	incelmek	: Hatice Hanım kilo verince iyice inceldi, güzelleşti.
düz	—>	düzelme	: Ömer, gece gündüz çalışarak bütün kırık notlarını düzeltti.
kısa	—>	kısalma	: Yıkandıktan sonra elbiselerin boyu birazcık kısaldı.

-laş (-leş) eki

Adlara ve ad soylu sözcüklere gelerek genellikle işteş ve dönüşlü çatılar kurar:

selâm	—>	selâmlaşmak	: İki kişi önce karşılıklı selâmlaştılar.
mektup	—>	mektuplaşmak	: Sevdiğimiz insanlarla mektuplaşmak bizlere mutluluk verir.
yakın	—>	yakınlaşmak	: Askerler düşmana yakınlaşabilmek için sessizce hareket ediyorlardı.
dert	—>	dertleşmek	: Dostlarla dertleşmek üzüntülerimizi azaltır.
güzel	—>	güzelleşmek	: Siz her gün biraz daha güzelleşıyorsunuz.
ağır	—>	ağırlaşmak	: Acı ve yorgunluktan hastanın gözleri ağırlaşmıştı.
iyi	—>	iyileşmek	: Elimdeki yara her gün biraz daha iyileşıyordu.
fena	—>	fenalaşmak	: Yaşlı kadın birdenbire fenalaştı.
su	—>	sulaşmak	: Enver ile Dilek uzun süre denizde sulaştılar.
uzak	—>	uzaklaşmak	: Araba yanımızdan geçerek gittikçe uzaklaştı.

Alıştırılmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Nedar, Oğuz'dan ne istiyor? .....
2. Nedar, Dünyayı ne ile tehdit ediyor? .....
3. Pîrî Reis'in haritası ne zaman çiziliyor? .....
4. Bu harita niçin önemlidir? .....
5. Elif, ne için üzülüyor? .....
6. Elif, Ayla Hanımın hastalığını kimden duyuyor? .....
7. Helen, nereye geri dönüyor? .....
8. Ne olmasaydı, zaman olmazdı? .....

2. Lütfen -la (-le) ekleriyle adlardan eylem yapınız.

yavru la mak	düzen le mek
baş	ucuz .....
ütü	zayıf .....
taş	tamam ...
çaba	yayın ....
depo	özet .....
geri	av .....
ek	yavaş ....
süs	selâm ....
kira	program ..

3. Lütfen cevap veriniz.

Uçak saat kaçta haval**an**ıyor? —> Uçak saat 08.00'de haval**an**ıyor?

1. Top**lan**tıda kim neşeleniyor? .....
2. Sahilde kim güneş**len**iyor? .....
3. Sınavlar ne zaman sonuç**lan**ıyor? .....
4. Ormandan kimler faydal**an**ıyor? .....
5. Polis daha çok kimlerden şüphel**en**iyor? .....
6. Yokuş çıkarken ne yavaş**lı**yor? .....

4. Lütfen -laş (-leş) ekiyle adlardan eylem yapınız.

fenalaşmak	çağdaşlaşmak
selâm	çabuk . . . . .
iyi	ağır . . . . .
sağır	güzel . . . . .
haber	yakın . . . . .
şaka	uzak . . . . .
aptal	zengin . . . . .
toka	su . . . . .
telefon	kaba . . . . .
söz	veda . . . . .

5. Lütfen cevap veriniz.

Kim büyüdükçe daha çok güzelleşiyor? —> Nermin büyüdükçe daha çok güzelleşiyor?

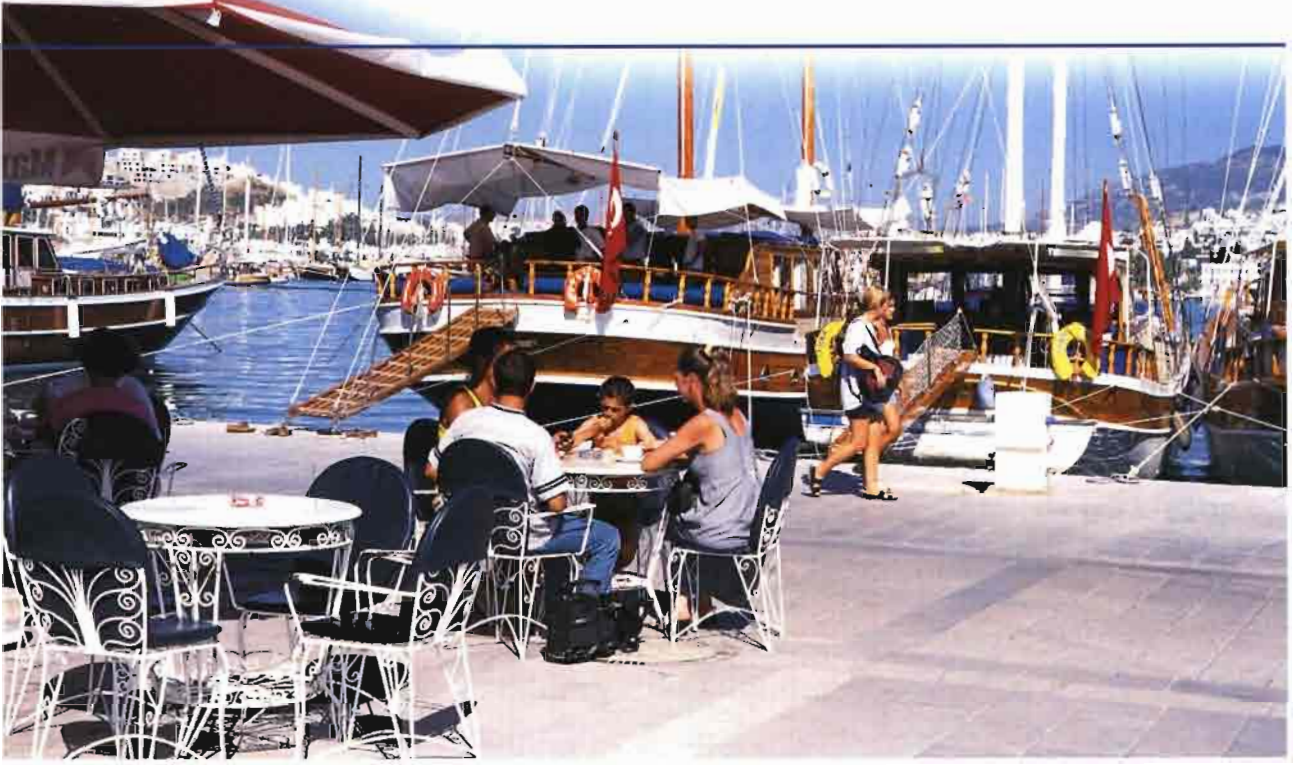
- Her gün kiminle telefonlaşıyorsun? .....
- Nedar, Dünya'da kiminle haberleşiyor? .....
- Sıcaktan kim fenalaştı? .....
- Hasta ne zaman iyileşecek? .....
- Öğretmen kiminle selâmlaşıyor? .....
- Ahmet kiminle şakalaşıyor? .....
- Evren kiminle vedalaşıyor? .....
- Hakan kiminle tokalaşıyor? .....

5. Lütfen eş anlamlı sözcükleri bulunuz.

1) ☐ görev	2) ☐ okul	3) ☐ şehir	4) ☐ anıt
☐ iş	☐ fakülte	☐ cadde	☐ savaş
☐ ödev	☐ mektep	☐ kent	☐ asker
☐ vazife	☐ yazıhane	☐ mahalle	☐ abide
5) ☐ özgürlük	6) ☐ görgü	7) ☐ savaş	8) ☐ istek
☐ mücadele	☐ tanık	☐ muharebe	☐ arzu
☐ hürriyet	☐ ihbar	☐ harp	☐ duygu
☐ barış	☐ şahit	☐ zafer	☐ başarı

Ders

1 1

Dalgalar

Dalga denince aklımıza genellikle denizdeki dalgalar gelir. Oysa dalga çeşitleri sayılamayacak kadar çoktur. Bizin en çok bildiğimiz dalgalar, ses dalgaları, ışık dalgaları ve manyetik dalgalardır. Evrenin özü enerjidir. Enerji, evrende dalgalar biçiminde yayılır. Her cismin, her canlının etrafa yaydığı dalgalar vardır. Biz bu dalgaların frekansını bilirse, o cismin ve canlının da nerede olduğunu tespit edebiliriz.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanlar acil olarak Hitler'i arıyorlar. Ama bir türlü bulamıyorlar. Tutuklu bir bilim adamı Hitler'in yerini bulabileceğini söylüyor. Almanlar ona, eğer böyle bir şeyi başarabilirse, onu serbest bırakacaklarını söylüyor. Bilim adamı, Hitler'in çok kullandığı bir eşya, bir harita ve bir de sarkaç istiyor. Kısa bir çalışmadan sonra Hitler'in bulunduğu yeri harita üzerinde gösteriyor. Almanlar hep birlikte helikoptere atlayarak o bölgeye gidiyor-

lar ve Hitler'i orada buluyorlar.

Günümüzde gelişen radyestezi adlı bilim dalı cisimlerden yayılan dalga esasına dayanıyor. Cisimlerin etrafa yaydıkları dalgalar sayesinde yer altındaki bütün madenlerin, petrol yataklarının ve suyun yeri tespit edilebiliyor. Bütün canlılar da etrafa manyetik dalgalar yaydıkları için onların da yerleri kolaylıkla tespit edilebiliyor. Tek sorun, insanların vücudundan çıkan dalgaların titreşim frekansını bilebilmek. İnsandan yayılan dalgaların titreşim frekansını tespit ettiğimiz zaman onu bulmak kolay oluyor.

Radyestezi biliminin kökleri çok eskilere dayanıyor. Yüzyıllardan beri pek çok insan bakır, altın, platin tel ya da dut çubuğuyla yer altındaki suyu ya da madenleri bulabiliyor. Günümüzde de aynı yöntemlerle su ve hazine arayan pek çok insan bulunuyor.

Ama artık bu eski yöntem, yerini radyestezi biliminin en önemli ürünlerinden biri olan dedektörlere bıraktı. Dedektörler emniyet kontrolü için günlük yaşantımıza da girdi. Hava alanlarında, bakanlıklarda ve önemli iş yerlerinde dedektörlerle insanların üzerinde silâh olup olmadığı anlaşılabilir.

Oğuz da Yumni'yi bulabilmek için radyestezi aletinden yararlanıyor. Onun Bodrum'da olduğunu tespit ediyor. Budi ve Ayşe'yle birlikte Bodrum'a geliyorlar.

Budi : Ne kadar çok yat var burada!

Ayşe : Bodrum'da yat turizmi çok gelişmiştir. Bu yatlarla, civardaki koylara mavi yolculuk yapılır.

Budi : Ben de mavi yolculuğa çıkmak istiyorum.

Ayşe : Bir anlaşma yapalım. Siz, bizi uzaya götürün, ben de sizi mavi yolculuğa.

Oğuz : Her zaman bizim gezegenimizde konuk olabilirsiniz.

Ayşe : O elindeki alet ne işe yarıyor?

Oğuz : Radyestezi aleti. Bununla General Yumni'yi arıyoruz.

Ayşe : Peki, izine rastlayabildin mi? Şu anda nerede?

Oğuz : Bu civarda, ona çok yaklaştık. Bodrum Kalesinde.

Ayşe : Öyleyse polise haber verelim.

Budi : Hayır bu işte polis yok.

Ayşe : Bu adam çok tehlikeli biri. Onu bizim yakalamamız zor değil mi?

Oğuz : Siz burada kalın. Bu işi ben tek başıma halledeceğim.

Budi : Olmaz, ben de seninle geleceğim.

Ayşe : Ben de...

Oğuz : Olmaz. Çok güzel bir yer. Ama ne yazık ki güzellikleri görmeye zamanımız yok. Bakın, Yumni şu kalenin tepesinde. Ayşe Hanım, siz burada bekleyin. Biz görünmez olup ona yaklaşıyoruz.

Ayşe : Ama dikkatli olun.

Budi : Bir şey olursa size iyi bir haber çıkar.

Ayşe : Haber önemli değil, kendinize dikkat edin.

Pîrî Reis (1470-1553)

Pîrî Reis, Osmanlı İmparatorluğunun karada ve denizde çok güçlü olduğu bir dönemde on altıncı yüzyılda yaşamıştır. Pîrî Reis denizciliğe küçük yaşta korsan olarak başlamış ve amcasının gemisinde on dört yıl korsanlık yapmıştır.

Daha sonraları devlet hizmetine giren ve pek çok savaşa katılan Pîrî Reis, büyük başarılar elde etti ve deniz amirali oldu. Akdeniz'de gezip gördüğü her yerin haritasını çizdi ve bu yerler hakkında ayrıntılı araştırmalar yaptı. Çizdiği haritaları ve yaptığı araştırmaları Kitab-ı Bahriye adlı eserinde yayınladı. Bu kitapta yayınladığı haritalar, günümüzde de doğruluğu-

nu ve geçerliliğini korumaktadır.

Topkapı Sarayı, 1929 yılında müzeye dönüştürüldüğü sırada Pîrî Reis'e ait bir dünya haritası bulundu. Bu harita hemen Atatürk'e sunuldu. Atatürk, bu harita üzerinde araştırmalar yapılmasını ve yayınlanmasını emretti. Ama o dönemde hiç kimse, bu haritanın ne kadar önemli olduğunu anlamadı. Daha sonra yapılan araştırmalar, haritanın, uzaylılar tarafından yapıldığını iddia edecek kadar gizemli olduğunu ortaya çıkardı.

Aşağıdaki yazı Pîrî Reis'in haritası hakkında bu araştırmalardan söz etmektedir.

On sekizinci yüzyılın başlarında, Topkapı Sarayında, Amiral Pîrî Reis'e ait birçok eski harita bulunmuştu. Berlin Devlet Kitaplığında saklanan ve Akdeniz'le Lût Gölü dolaylarını tam olarak gösteren atlaslar da bu amiraliydi.

Bir süre önce bu haritalar incelenmek üzere Amerikalı haritacı Arlington H. Mallery'ye verildi. Mallery bütün coğrafi konumların haritalarda yer aldığını, ancak gerçek yerlerinde bulunmadıklarını belirtti ve Amerikan Donanması haritacılarından Walters'ın yardımını istedi. Walters ve Mallery, uzun çalışmalardan sonra haritaları modern bir küreye uygulamayı başardılar. Çıkan sonuçla, bilim çevrelerinde yer yerinden oynadı: Haritalar kesinlikle doğru çizilmişti. Üstelik Akdeniz ve Lût Gölü çevresini göstermekle kalmıyor, Kuzey ve Güney Amerika kıyılarını, hatta Antarktika'nın ana hatlarını da çiziyordu. Daha da şaşırtıcı olarak, Pîrî Reis'in haritalarında yalnız kıtaların dış hatları değil, dağ sıraları, doruklar, adalar, nehirler ve ovalar tam bir doğrulukla görünüyordu.

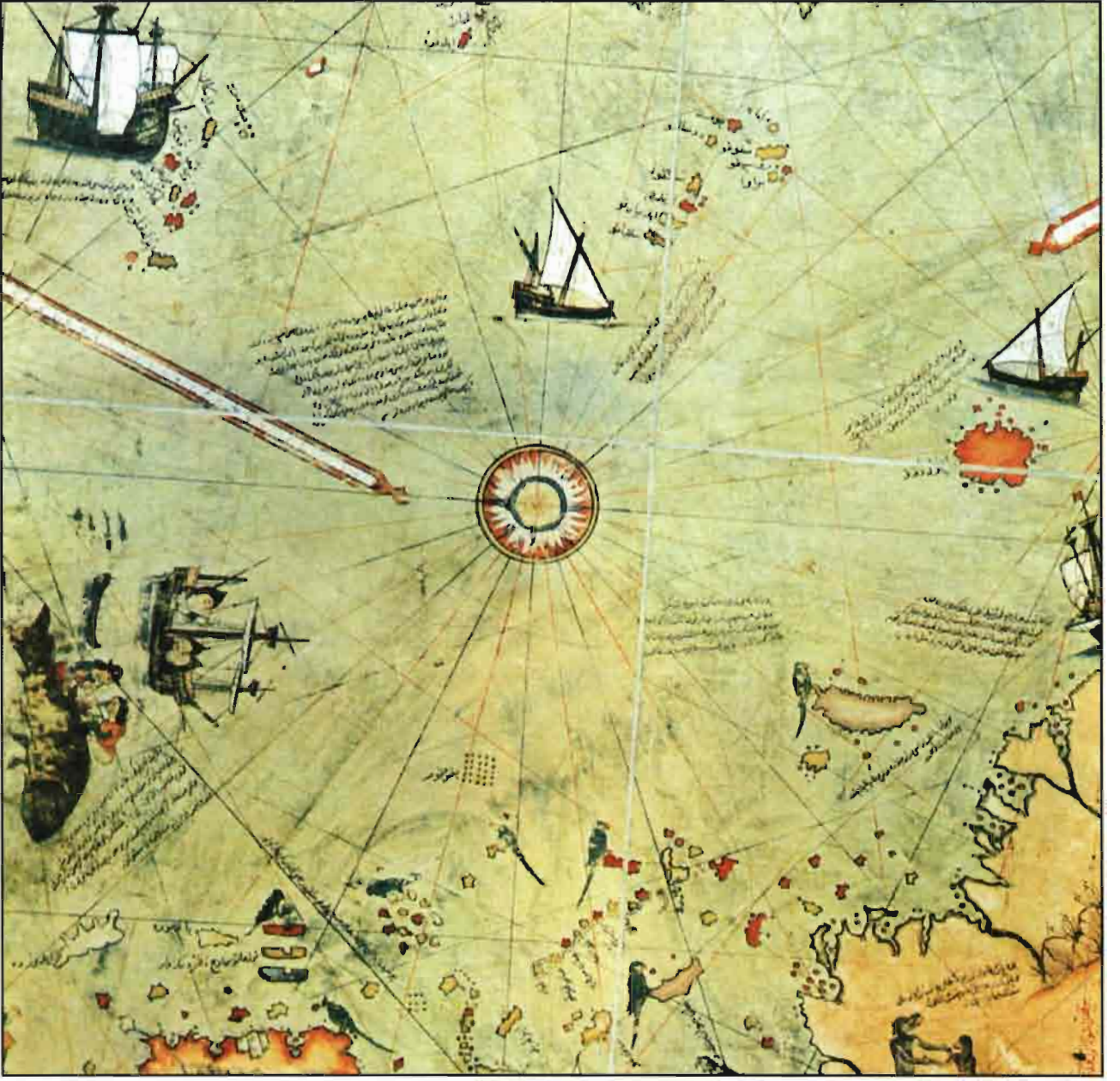
Jeofizik yılı olan 1957'de haritalar, hem Weston Gözlemevi yönetmeni, hem de Birleşik Devletler Donanması haritacısı olan Cizvit Rahibi Lineham'a verildi. Li-

neham, titiz araştırmalardan sonra haritaların akıl almaz ölçüde doğru olduklarını, üstelik o günlerde bile doğru dürüst keşfedilmemiş bölgeleri açıkça gösterdiklerini bildirdi. İşin en akıl almaz yanı haritalarda ayrıntılarıyla görülen Antarktika dağlarıydı. Çünkü bu dağlar 1952 yılında, ses yansıtıcı araçlarla keşfedilebilmişti. Daha önce varlıkları bilinmiyordu ve Antarktika tarih boyunca hep buzlarla kaplı kalmıştı!

Prof. Charles H. Hapgood ve matematikçi W. Strachan'ın son çalışmaları bize daha da tüyler ürpertici bilgiler getiriyor. Uydulardan çekilmiş dünya fotoğrafları, Pîrî Reis'in haritalarıyla karşılaştırılınca ortaya korkunç bir benzerlik çıkmış. Bilim adamları bu haritaların asıllarının çok yükseklerden çekilmiş fotoğraflar oldukları sonucuna varmışlar. Bunu nasıl açıklayabiliriz?

Bir uzay gemisi Kahire'nin tam üstünde, fakat çok yükseklerde uçarken fotoğraf makinesini aşağıya doğrultuyor. Film banyo edilince ortaya şöyle bir görüntü çıkıyor: Kahire merkez olmak üzere, 5000 kilometrelik bir dairenin içinde kalan bölgeler doğru olarak görünmekte. Çünkü bu bölgeler merceğin tam altına gelmiştir. Ancak resmin merkezinden uzaklaştıkça ülkeler ve kıtalar büzülmeye, gerçek biçimlerini yitirmeye başlıyorlar.

Neden?

Dünyanın küre biçiminde olması yüzünden, merkezden uzaklaştıkça kıtalar aşağı doğru uzamaktadır da ondan! Şöyle ki, Güney Amerika, uzunlamasına bir büzülme göstermektedir. Aynı büzülme, ne hikmetse Pîrî Reis'in haritalarında ve ABD uydularından çekilen fotoğraflarda da vardır. Çabucak karşılık bulunabilecek birkaç soru sorulabilir. Bu haritalar atalarımızın elinden mi çıkmıştır? Hayır! Çünkü yapılmaları için çok ileri bir tekniğin bulunması gerekiyordu... Havadan resim çekebilecek düzeye ulaşmış bir teknik!

Haritaların çizildiği dönemlerde böyle bir teknik bulunmadığına göre, ne yolla çizildiklerini nasıl açıklayacağız? Düşünce boyutlarımızı aştığı ve mantık kuralları-

na uymadığı için belki hiç aldırmayacağız. Ya da bütün cesaretimizi toplayarak haritaların, bir uzay gemisinden çekilen fotoğraflar aracılığıyla çizildiğini ileri süreceğiz.

Pîrî Reis'in haritaları, kuşkusuz asıllarının kopyasının kopyasıydı. Bununla birlikte, asılları olduğunu ve on sekizinci yüzyılda çizildiklerini kabul etsek bile, nasıl çizildikleri yolunda en ufak bir açıklama yapamayız. Çünkü onları çizen kimse ya da kimselerin, uçabilmeleri ve fotoğraf çekmesini bilmeleri gerekmektedir! Pîrî Reis'in de kalyonlarından başka bir aracı olmadığına göre...

Erich Von Däniken

Dilbilgisi

Eylemden Ad Yapan Ekler

-gı (-gi, -gu, -gü) eki

Eylemden ad yapar. Çok kullanılan bir ektir.

- sevmek → **sevgi** : Sana olan sevgim sonsuza kadar sürecektir.
bilmek → **bilgi** : Bilgi en büyük güçtür.
saymak → **saygı** : Biz akıllı ve namuslu insanlara saygı duyarız.
silmek → **silgi** : Öğretmen silgiyle tahtayı iyice sildi.
çizmek → **çizgi** : Bu ressamın çizgilerini çok beğeniyorum.
çalmak → **çalgi** : Halil'in düğününde gitar, keman, saz, flüt gibi her türlü çalgı aleti vardı.
dolmak → **dolgu** : Nermin Hanım çürük dişlerine dolgu yaptırdı.
sarmak → **sargı** : Doktor, hastanın kırık kolunu temiz bir sargı beziyle sardı.

-gı eki ünsüz benzeşmesi nedeniyle -ki ekine dönüşür.

basmak → baskı, bitmek → bitki, içmek → içki gibi.

-gın (-gin, -gun, -gün) eki

Eylemlerden ad ve ad soylu sözcükler türetir. Bu sözcükler çoğu zaman sıfat gibi kullanılır. Türkçede çok kullanılan bir ektir.

- bilmek → **bilgin** : Bütün bilginler bir araya gelse bir elmanın çekirdeğini bile yapamıyorlar.
gezme → **gezin** : Marko Polo, Dünyanın en büyük gezinlerinden biridir.
yanmak → **yangın** : İtfaiyeciler yangını büyük zorluklarla söndürdüler.
kızmak → **kızgın** : Kızgın baba elinde silâhla dışarı çıktı.
olmak → **olgun** : Olgun insanlar başkalarının da haklarına saygı gösterirler.
germek → **gergin** : Ekonomik sorunlar, patronu gergin bir adam yapmıştı.
düzmek → **düzgün** : Reklamla ağırlık verilince, şirkette işler düzgün gitmeye başladı.

-gin eki ünsüz benzeşmesi nedeniyle -kin ekine dönüşür:

seçmek → seçkin, şaşmak → şaşkın, pişmek → pişkin, basmak → baskın gibi.

-ıcı (-ici, -ucu, -ücü) eki

Eylemden ad ve ad soylu sözcükler türetir. Bu sözcükler genellikle meslek ve özellik belirtir. Oldukça işlek bir ektir.

- satmak → **satıcı** : Satıcılar pazarda yüksek sesle bağıryorlardı.
- öğrenmek → **öğrenci** : Her insan hayat okulunda bir öğrenci olmalıdır.
- koşmak → **koşucu** : Gençken hep iyi bir koşucu olmak isterdim.
- tüketmek → **tüketici** : Bilinçli tüketiciler, üreticileri kaliteli mal yapımına zorluyorlar.
- akmak → **akıcı** : Genç kadın akıcı bir üslûpla konuşuyordu.
- öldürmek → **öldürücü** : Yaz gelince her yerde öldürücü sıcaklar başladı.
- okumak → **okuyucu** : Son zamanlarda okuyucular daha çok öykü okuyorlar.
- bulaşmak → **bulaşıcı** : Yirmi birinci yüzyılda bulaşıcı hastalıkların çoğu yok oldu.

Alıştırılmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Enerji çevreye nasıl yayılır? .....
2. Her cisim etrafa ne yayar? .....
3. Oğuz, Yumni'yi hangi aletle arıyor? .....
4. Oğuz ile Yumni'yi kimler takip ediyor? .....
5. Pîrî Reis, kaçınıcı yüzyılda yaşamıştır? .....
6. Pîrî Reis'in haritasında hangi kıta gözüküyor? .....
7. Antarktika dağları ne zaman keşfedildi? .....
8. Pîrî Reis'in haritası uydu fotoğraflarıyla uyuyor mu? .....

2. Lütfen -gı ekiyle eylemlerden ad yapınız.

dizmek : dizgi	tepmek : tepki
saymak : say.....	katmak : kat.....
görmek : gör.....	bitmek : bit.....
sarmak : sar.....	sermek : ser.....
yazmak : yaz.....	örmek : ör.....
sezmek : sez.....	içmek : iç.....
vurmak : vur.....	bulmak : bul.....

3. Lütfen cevap veriniz.

Büyükklere karşı saygılı davranır mısınız? —> Evet, büyükklere karşı saygılı davranırım.

1. Görgü kurallarına dikkat eder misiniz? Evet, ...
2. Mahkûmların sorguları tamamlandı mı? Hayır, ...
3. Altıncı hissiniz ve sezgileriniz güçlü mü? Evet, ...
4. Bitki çaylarını severek içiyor musunuz? Hayır, ...
5. Hafta sonu resim sergisine gidebildiniz mi? Hayır, ...
6. Boş zamanlarınızda örgü örer misiniz? Evet, ...
7. Yazdığınız kitabın dizgileri bitti mi? Evet, ...
8. Vergilerinizi muntazam ödüyor musunuz? Evet, ...

6. Lütfen eylemlerden yapılan sözcükleri bulunuz.

1) ☐ öğrenci	2) ☐ çay	3) ☐ ağaç	4) ☐ parlak
☐ oda	☐ istek	☐ şaşkın	☐ atlet
☐ ev	☐ yatak	☐ orman	☐ koşucu
☐ konak	☐ kahve	☐ korkak	☐ odun
5) ☐ hemşire	6) ☐ akıcı	7) ☐ hastalık	8) ☐ dilek
☐ sargı	☐ deniz	☐ bulaşıcı	☐ melek
☐ doktor	☐ silgi	☐ kızgın	☐ kurak
☐ düzgün	☐ ucuz	☐ gözlük	☐ toprak

4. Lütfen -gın ekiyle eylemlerden sözcük yapınız.

durmak : dur gun	tutmak : tut kun
uymak : uy...	seçmek : seç...
susmak : sus...	düşmek : düş...
gezmek : gez...	küsmek : küs...
bıkmak : bık...	basmak : bas...
şaşmak : şaş...	olmak : ol...

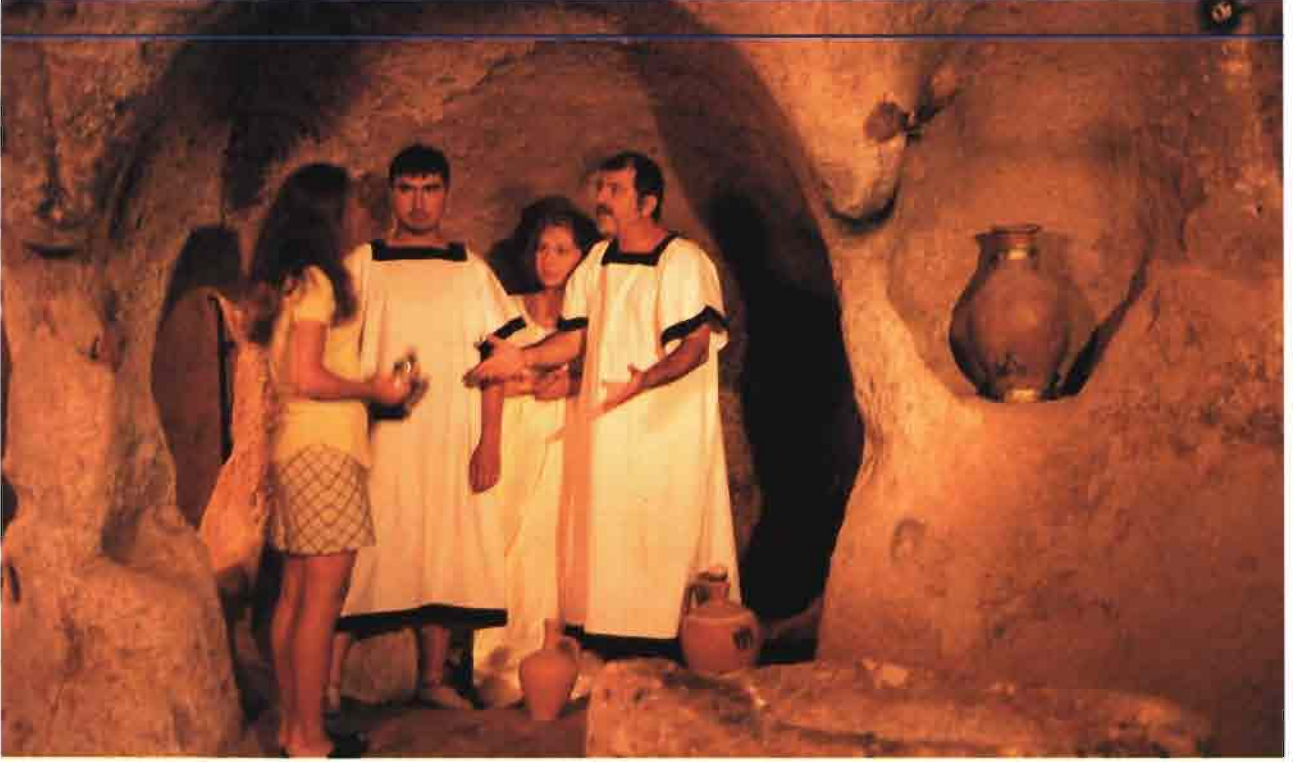

5. Lütfen cevap veriniz.

Dünyadaki en büyük gezgin kimdir? → Dünyadaki en büyük gezgin Marko Polo'dur.

1. Polisler şüpheli eve bask ın yaptılar mı?	.....
2. Evleneceğin adam ol gun biri mi?	.....
3. Çok çalışarak seç kin biri olmak ister misin?	.....
4. Böyle küsk ün olmak hoşuna gidiyor mu?	.....
5. Deniz bugün de dünkü kadar dur gun mu?	.....
6. Babanız çocuklarına düş kün biri mi?	.....
7. Her zaman böyle şaş kın mısın?	.....
8. Seçtiğin eş sana uyg un biri mi?	.....

Ders 12

Geri Dönüş

Okyanusların derinliklerinde bütün balıklara hükmeden büyük bir kral yaşıyordu. Bu kralın bir oğlu oldu. Kral, Balık Prens'in en iyi şekilde yetişebilmesi için Okyanustaki en iyi hocaları görevlendirdi. Balık prens, kısa zamanda okyanusun bütün sırlarını öğrendi. Ancak, o daha çok şey öğrenmek istiyor, okyanusların dışında yaşam olup olmadığını merak ediyordu. Çünkü, deniz kaplumbağaları, su yılanları gibi hem karada hem denizde yaşayan hayvanlar okyanusların dışında yaşam olduğundan söz ediyorlardı. Balık prens de okyanusların dışına çıkıp bu gizemli dünyayı gezmek istiyordu. Ama çok önemli bir sorun vardı. Balıklar suyun dışında yaşayamazdı.

Okyanusların derinliklerindeki büyük bir mağarada ünlü bir bilgin yaşıyordu. Bütün balıklar bu bilginin gider, sorunlarını anlatır, derinliklerine çözüm ararlardı. Balık Prens de öyle yaptı. Büyük bilgin gitti. Derinliklerine anlattı. Büyük bilgin onu dikkatle dinledi. Sonra güldü.

— Seni okyanusların dışına yollayacağım. Okya-

nusların dışında yaşam var. Bu yaşamı göreceksin. Ama döndüğün zaman bu bilgiler sana zarar verebilir. Hiç kimse anlattıklarına inanmaz. Seni deli sanırlar, dedi.

Balık Prens, her şeyi göze aldığını, her türlü tehlikeye karşı koymaya hazır olduğunu belirtti. Bilgin, Balık Prens'in kararlı tavrını görünce ona büyü bir elmas verdi.

— Bu elmasa on dilek dile. Onu da kabul olur. Ama on dilekten sonra elmasın büyü ve gücü kaybolur, dedi.

Balık Prens elması aldı. Bilgin ona okyanusların dışındaki yaşam hakkında günlerce ders verdikten sonra onu insan kılığına soktu ve yeryüzüne yolladı. Balık Prens dünyadaki yaşam hakkında haftalarca, aylarca inceleme yaptı.

Yeniden okyanusa döndüğünde gördüklerinin hepsini anne ve babasına anlatmak istedi. Ama anne ve babası onun aklını kaybettiğini sandılar. Balık Prens'i iyileştirmek için okyanusun en iyi hekimlerini çağırdılar.

Balık Prens, bu durum karşısında büyük bilginin söylediklerini hatırladı. Gördüklerini ve öğrendiklerini söylemekten bir süre için vazgeçti. Çünkü sudaki bir balığın yeryüzündeki yaşamı anlaması ve hayal etmesi gerçekten çok zordu, hatta imkânsızdı. Nitekim insanların çoğu da dünya dışında bir yaşam olduğuna inanmıyor, bu evreni minicik dünyadan ibaret sanıyorlardı.

Helen, zaman tüneline yer altı kentine döndüğünde Balık Prens'in durumuna düştü. Annesi, babası ve kardeşi Helen'i anlamakta güçlük çektiler.

- Emily :Helen neredeydin? Seni çok merak ettim.
 Helen :Ben de sizleri merak ettim.
 Bernaba :Hoş geldin kızım. Neredeydin?
 Helen :Buralardaydım. Ama çok değişik bir dünyadaydım.
 Solhess :Birdenbire kayboldun.
 Helen :Kaybolmadım bakın, işte yine buradayım.
 Bernaba :Yanında üç kişiyle birdenbire kayboldun. Onlar neredeler?
 Helen :Onlar da Kapadokya'dalar. Ama başka bir zamanda.
 Solhess :Nasıl başka bir zamanda?
 Helen :Anlatmak çok zor. Onlar burdalar. Fakat yirmi birinci yüzyıldalar. Yani, aramızda bin sekiz yüz yıllık bir zaman farkı var.
 Emily :Bu nasıl oluyor?
 Helen :Bilmiyorum. Bu zaman tüneli çok garip bir olay. Zaman içinde ileriye ve geriye gidip geliyorsunuz. Romalılardan ne haber?
 Bernaba :Son saldırıdan sonra bir daha gözükmediler? Zeus'un yolladığı yıldırımdan çok korktular.
 Helen :Baba, Zeus'un yıldırımını getirdim. Bu onların tabancası, bunu bana hediye ettiler. Öldürücü bir ışık çıkartıyor. Bu silâh elimizde olduğu sürece, Romalılar'dan korkmamıza gerek yok. Bundan sonra onlar bizden korksunlar.
 Solhess :Çok güzel alet. Gerçekten bütün Romalılar yıldırım çarpmış gibi korktu ve kaçtılar.
 Emily :O elindeki ne?
 Helen :Bu mu? Bu radyo müzik çalıyor.
 Bernaba :Bu kutu mu müzik çalıyor?
 Helen :Evet. Durun size göstereyim. Hay Allah radyonun pilini takmayı unutmuşum.

- Solhess :Pil mi? Pil ne?
 Helen :Bu alet pil ya da elektrikle çalışıyor. Burada elektrik yok.
 Emily :Elektrik ne?
 Helen :Elektrik, radyoları, televizyonları, bilgisayarları, lambaları çalıştırıyor. Görünmüyor ama, gücü çok fazla.
 Bernaba :Peki, başka neler gördün?
 Helen :Uçan daireye bindim. Balonla Kapadokya'yı havadan gezdim.
 Solhess :Balon, bir kuş mu?
 Helen :Balon balondur? Kocaman, yuvarlak, güneşten daha büyük. Havada uçuyor. İnsanlar da balona binip gökyüzünde dolaşıyor. Arabalar ise, kendiliğinden gidiyor.

- Emily :Arabalar nasıl kendiliğinden gidiyor?
 Helen :Bilmiyorum. Atlar yok. Eşekler yok. Arabalar kendiliğinden gidiyor.
 Bernaba :Bütün bunlar Kapadokya'da mı oluyor?
 Helen :Evet, ama bin sekiz yüz yıl sonra.
 Emily :Elli yıl içinde hepimiz öleceğiz. Sen, bin sekiz yüz yıl sonrasına ölmeden nasıl gittin?
 Helen :Bunu ben de bilmiyorum. Ama bu söylediklerim gerçek.
 Bernaba :Peki kızım. Haydi sen biraz yat, dinlen. Bu olaylar seni çok yormuş.
 Emily :Sen biraz yat, uyu, sonra senle konuşuruz.
 Helen :Doğru, çok yorgunum. Ama sizlerle olduğum için çok mutluyum. Ben biraz uyuyayım. Sonra size uçan dairede gördüklerimi anlatırım.
 Solhess :Helen çok değişmiş, çok tuhaf olmuş. Üzerindeki elbiseler de çok tuhaf.

12A İlk Adım

Dost, yanında sesli düşünebildiğimiz insandır. Gerçek dostluklar alçak gönüllülük, içtenlik, güven, sevgi ve saygı üzerine kurulur. Kibir, gurur ve kıskançlık, dostlukların en büyük düşmanıdır. Dostluğun, arkadaşlığın olmadığı yerde evlilikler de yürümez. Çünkü aşk ve sevgi ölümlü, ama dostluk ve arkadaşlık ölümsüzdür. Bu nedenle evlilikler, sevgi, saygı, güven, dostluk ve arkadaşlıkla beslenmelidir.

Çocuklar davranışlarında genellikle anne ve babalarını örnek alırlar. Birbirine güvenmeyen, sevgi ve saygı duymayan anne ve babalar, çocuklarına da kötü örnek olurlar. Aile bir toplumun çekirdeğidir. Aile sağlıklı olmazsa toplum da sağlıklı olmaz. Aile içinde yetişen bireyler sorunlarını topluma yansıtır, huzursuzluk yaratırlar.

Bizim insan olarak yaptığımız en büyük hata, her şeyi karşı taraftan beklememizdir. Herkes kendisini mutlu edecek bir eş, dost, arkadaş arar. Oysa başkalarından beklediğimiz davranışları önce biz, kendimiz göstermeliyiz. Bizler iyi bir dost, arkadaş, güvenilir, saygılı birer insan olmadan karşı taraftan bir şey beklemeye hakkımız yoktur.

Köksal : Buyurun, birini mi aradınız?

Elif : Köksal, lütfen. Özür dilerim, bilmiyordum.

Köksal : Neyi? Telefon numaramı mı?

Elif : Dalga geçme. Annenin hasta olduğunu...

Köksal : Şimdi nereden öğrendin?

Elif : Büyükbabam telefonda söyledi.

Köksal : Büyükbaban mı? O nereden biliyormuş?

Atasözleri

Ummadığın taş baş yarar.

Sırrını açma dostuna, oda söyler dostuna.

Değirmen iki taştan, muhabbet iki baştan.

Söyleyene bakma, söyletene bak.

Söz gümüşse sükût altındır.

Söz var iş bitirir, söz var baş yitirir.

Su uyur düşman uyumaz.

Derdini söylemeyen, derman bulamaz.

Elif : Bilmiyorum. Annen nasıl?

Köksal : İyi. Yarın mamografiye girecek. Göğsünde ur var.

Elif : Çok üzüldüm.

Köksal : Büyükbabanın adı ne?

Elif : Nazım.

Köksal : Nazım! Anlaşıldı!

Elif : Bir şey mi var?

Köksal : Yok, önemli değil. Japon dostumuz ne yapıyor? Yeterince ilgilenabiliyor musun onunla?

Elif : Lütfen kinayeli konuşma. Şunu bilmeni isterim. Sen benim için çok değerlisin. Birer kahve içelim mi?

Köksal : Sıcak su var.

Elif : Doktorun görüşü ne?

Köksal : Tahliller yapılmadan kesin bir şey söyleyemiyor. Belki parça alıp biopsi yapacaklar.

Elif : Morali nasıl annenin, bu çok önemli.

Köksal : İyi. Dün gece "Hekimoğlu'nu" söyledi. Babamın türküsünü. Ha, Burcu bilmiyor. Dersleri akşamın diye ona hiçbir şey söylemedik.

12B Bilgi, Zekâ, Akıl

Kralın on beş yaşında bir oğlu vardı. Kral, oğlunun iyi yetişmesini, diğer bilimlerin yanı sıra gizli bilimleri de öğrenmesini istiyordu. Sarayda gizli bilimler konusunda yetişmiş çok iyi ve ünlü bir hoca vardı. Bir gün onu yanına çağırarak düşüncesini açıkladı. Hoca, büyük bir memnuniyetle bildiği bütün gizli bilimleri genç prensi öğreteceğini söyledi.

Genç prens gizli bilimlerin derslerine devam etmeye başladı. Remil atmayı, fal bakmayı ve astrolojiyi öğrendi. Altı ay sonra kral, oğlunu denemek istedi. Hocaya, genç prensi yanına çağırarak oğluna:

– Haydi bakalım, neler öğrendin? Bana göster, dedi.

Genç prens, babasından bir şey saklamasını istedi. Kral yan odaya geçti. Parmağındaki yüzüğü çıkarak avucunun içine sakladı. Sonra oğlunun yanına gelerek avucunun içinde ne olduğunu sordu. Genç prens birçok hesaplar yaptıktan sonra:

– Baba, avucunun içinde sert bir cisim var, dedi.

Kral, bunu doğruladı. Genç prens:

– Baba, avucunun içindeki bu cismin ortası delik,

dedi.

Kral "Aferin oğlum, doğru söyledin." diye ona cesaret verdi. Genç prens biraz daha uğraştıktan sonra:

– Baba, senin avucundaki altın, gümüş cinsinden bir maden, dedi.

Kral çok sevinerek:

– Aferin oğlum, haydi avucumda ne var. Artık söyleyiver, dedi. Genç Prens, son bir kez daha dikkatle düşündükten sonra:

– Baba avucunun içinde değirmen taşı var, dedi.

Büyük bir hayal kırıklığına uğrayan kral hiddetle hocaya döndü:

– Bu ne rezalet! Altı aydan beri bu çocuğa böyle saçma sapan şeyler mi öğrettin? Hiç koskocaman değirmen taşı bir insanın avucuna sığar mı? dedi.

Hoca, büyük bir saygıyla,

– Değerli kralım, ben bütün bildiklerimi genç prensi öğrettim. Bilgiyi ben verdim, ama zekâ ve aklı yüce Tanrı verir, dedi.

Dilbilgisi

-k (-ak, -ek) eki

Eylemden ad ve ad soylu sözcükler türetir. Çok kullanılan bir ektir.

- durmak → **durak** : Belediye, otobüs duraklarının sayısını artırdı.
istemek → **istek** : İsteklerimizi sınırlı tutmazsak çok acı çekeriz.
dilemek → **dilek** : Dileklerimizin kabul olabilmesi için samimi bir çaba göstermeliyiz.
yatmak → **yatak** : Sert yataklar bel sağlığı için daha yararlıdır.
korkmak → **korkak** : Bu savaş, korkakların savaşı değildir.
konmak → **konak** : Boğaziçi'deki konakların çoğu, ahşaptan yapılmış bir biblo gibidir.
kurumak → **kurak** : Ormanlar yerlerini kurak arazilere bıraktı.
parlamak → **parlak** : Bu gencin geleceğinin parlak olduğunu düşünüyorum.

Eylemden Ad Yapan Ekler

-m (-ım, -im, -um, -üm) eki

Eylemden ad türetir. Çok işlek bir ektir.

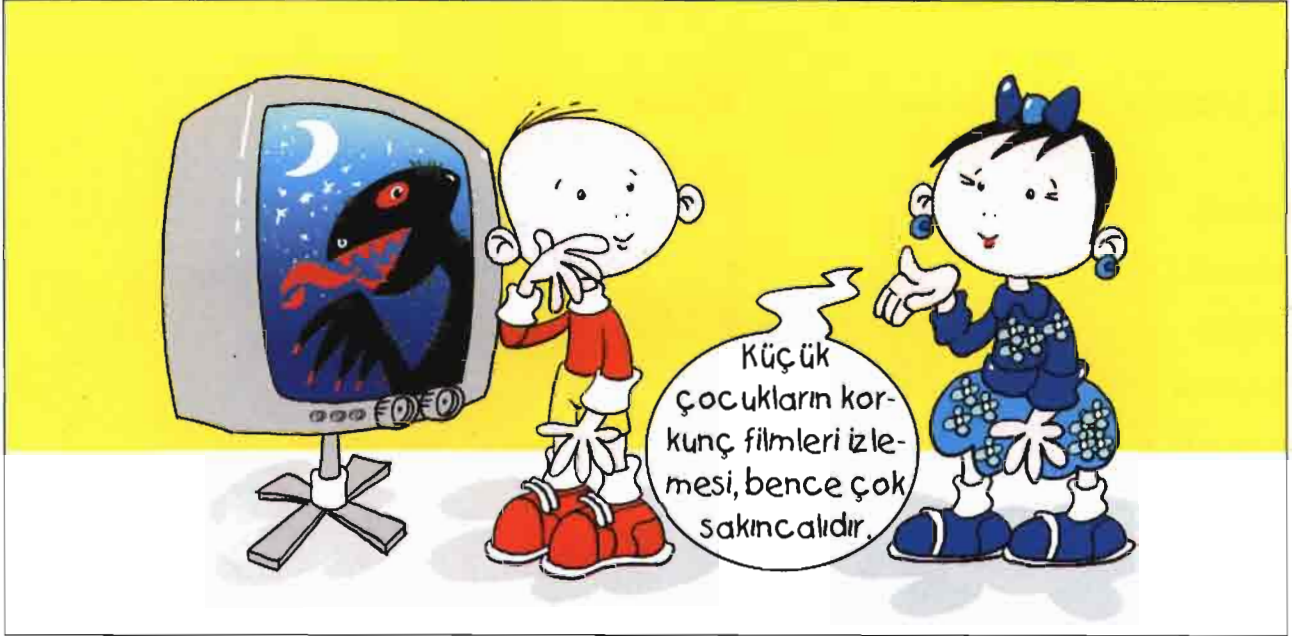
- anlamak → **anlam** : Sözlerinize bir anlam veremiyorum.
özmek → **özlem** : Bu mektupla önce, size olan özlemimden söz etmek istiyorum.
bakmak → **bakım** : Her ay arabanın bakımını mutlaka yaptırmalıyız.
toplamak → **toplam** : Borcunuz toplam on beş milyon lira yapıyor.
doğmak → **doğum** : Doğum yapan kadınlar, en az iki yıl çocuklarından ayrılmamalıdır.
seçmek → **seçim** : Bu kez bizim partimiz seçimlerden galip olarak çıkacaktır.
çözmek → **çözüm** : Küçük beyinler sorun, büyük beyinler çözüm üretirler.
basmak → **basım** : Kitabın basımı tamamlanınca sana iki tane yollarım.

-nç (-inç, -ünç, -ünç) eki

Eylemden ad ve ad soylu sözcükler yapar. Oldukça işlek bir ektir.

- korkmak → korkunç : Küçük çocukların korkunç filmleri izlemesi, bence çok sakıncalıdır.
 bilmek → bilinç : Bilinçli insanlar önce sağlıklarına dikkat ederler.
 kazanmak → kazanç : Bu yılki ekinlerden iyi bir kazanç sağladık.
 gülmek → gülünç : Dikkatli konuşun ve lütfen gülünç duruma düşmeyin.
 sevmek → sevinç : Seni görünce içime büyük bir sevinç doluyor.
 ödemek → ödünç : Kaleminizi bir dakika için ödünç alabilir miyim?
 iğrenmek → iğrenç : Bu iğrenç iftiralarından bıktım artık.
 övmek → övünç : Siz, ülkemizin gurur ve övünç kaynağı oldunuz.

-n (-ın, -in, -un, -ün) eki

Eylemden ad türetir. Çok kullanılan bir ektir.

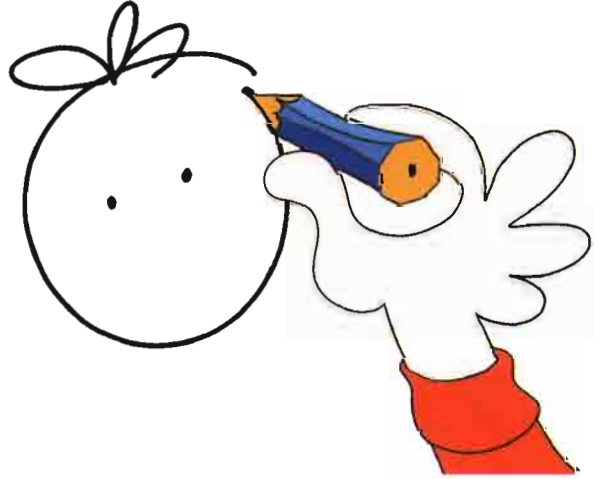
- basmak → basın : Basın mensupları her şeyden önce gerçeğe sadık kalmalıdır.
 sormak → sorun : Sorunlar oturmakla değil, çalışmakla çözülür.
 yaymak → yayın : Bütün yayınlarımızı bir katalogda toplamak istiyoruz.
 tütmek → tütün : İyi sigara yapabilmek için iyi tütün bulmak gerekir.
 ekmek → ekin : Bu yıl ekinler çok güzel oldu.
 dizmek → dizin : Kitabın arkasına bir dizin koymayı düşündüm.
 yığmak → yığın : Kapının yanında pek çok kâğıt yığını vardı.
 gelmek → gelin : Her genç kız gelin olup, gelinlik giymek ister.

Alıştırmalar**1. Lütfen cevap veriniz.**

1. Balıklar dünyadaki yaşama inanıyorlar mı? .....
2. Sizce insanlar denizdeki balıklara benziyorlar mı? .....
3. Helen yer altı kentine neler götürüyor? .....
4. Anne ve babası Helen'e inanıyorlar mı? .....
5. Elif, Ayla Hanımın hastalığını kimden öğreniyor? .....
6. Elif Köksal'ı nerede ziyaret ediyor? .....
7. Kral, avucunun içinde ne saklıyor? .....
8. Bilgi mi yoksa zekâ ve akıl mı önemli? .....

2. Lütfen -m eki ile eylemden sözcükler yapınız.

bilmek : bilim	yazmak : yazım
çözmek : çöz.....	kavramak : kavram.....
çizmek : çiz.....	anlamak : anl.....
yaşamak : yaş.....	yapmak : yap.....
tanımak : tan.....	dilmek : dil.....
doğmak : doğ.....	sevmek : sev.....
oturmak : otur.....	eğitmek : eğit.....

3. Lütfen cevap veriniz.

Bilim mi önemli akıl mı? —> Bilim daha önemli.

1. Sorunların çözümünü bulabildin mi? .....
2. Bu ressamın çizimlerini beğeniyor musun? .....
3. Bugün doğum gününü nerede kutlayacağız? .....
4. Türkçenin yazım kuralları zor mu? .....
5. Sizce seçimleri hangi parti kazanacak? .....
6. Siz yaşam dolu bir insan mısınız? .....
7. Sevim, edebiyat ödevlerini yaptı mı? .....
8. Yatırımlarınızı hangi bankada topluyorsunuz? .....

4. Lütfen eylemlerden yapılan sözcükleri bulunuz.

1) ☐ gazete ☐ basın ☐ düğün ☐ gelin	2) ☐ bilinç ☐ sevinç ☐ kitap ☐ insan	3) ☐ burun ☐ karın ☐ bakım ☐ anlam	4) ☐ yatak ☐ çarşaf ☐ yastık ☐ istek
5) ☐ dilek ☐ bilek ☐ kürek ☐ korkak	6) ☐ film ☐ seçim ☐ çözüm ☐ bilet	7) ☐ kazanç ☐ tüfek ☐ gülünç ☐ gözlük	8) ☐ susuz ☐ düşman ☐ sorun ☐ yayın

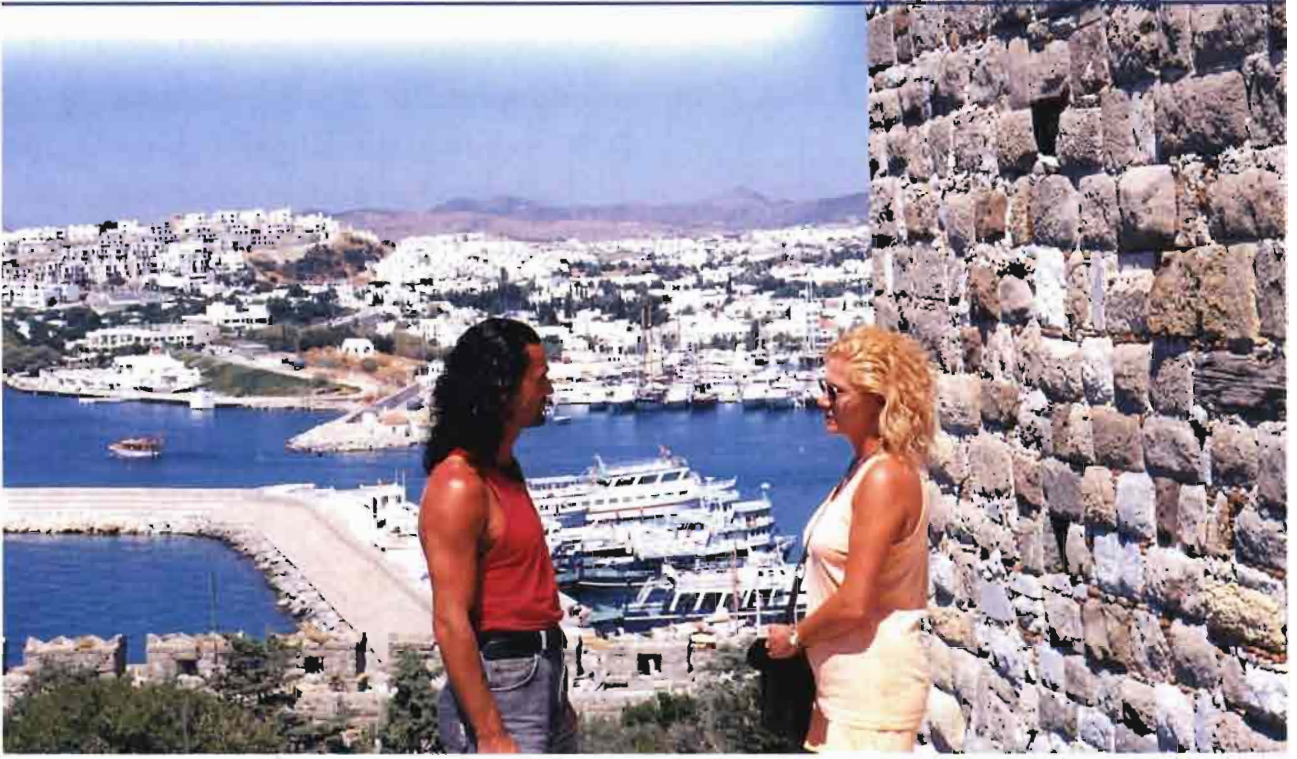

5. Lütfen cümleleri kutulardaki uygun sözcüklerle tamamlayınız.

- Bugün tamirciye giderek arabanın
- Krallar halkın dilek ve isteklerine
- Korkaklar en ufak zorlukta
- Düşmanlarımız bizleri daha güçlü yapmak
- Başbakan ülke sorunlarına acilen
- Yenilgileri de zaferler gibi normal

önem vermelidir.
çözüm bulmalıdır.
bakımını yaptırdım.
bizleri yalnız bırakırlar.
kabul etmeliyiz.
için yaratılmışlardır.

Ders 13

Bodrum

Yumni, kuyumcuyu soyduktan sonra Marmaris'in yüksek tepelerinde bulunan çam ormanları içinde uzun süre yürüdü. Zirveye gelince durdu. Geriye baktı. Kendisini takip eden bir kimse olup olmadığını araştırdı. Peşinden gelen, ya da onu takip eden kimse yoktu. Geceyi orman-da geçirdi.

Sabahleyin, günün ilk ışıklarıyla uyandı. Tertemiz çam ormanlarının havasını ciğerlerine doldurdu. Rahatladı, yorgunluğu hiç kalmamıştı. Orman havası gençlik ve dinçlik veriyordu. Denize baktı. Güneş suda yıkanmış, yavaş yavaş dağların üzerinde yükseliyor, denizdeki altın renkli yakamozlar göz kamaştırıyordu. Sahilde duran yatlara baktı. Bu yatlara atlayıp uzaklara, çok uzaklara gitmek istiyordu. Ormanda biraz gezindi. İncir ve badem ağaçlarından meyve topladı. Yatların bulunduğu sahile indi.

Yatların her biri bir başka yere gidiyordu. Bazı yatlar günlük gezilere çıkıyor, bazıları da daha uzak yerlere gidiyordu. Yumni, nereye gideceğine hemen karar veremedi. Bu arada gözü genç bir bayana takıldı. Anlaşılan o da yat gezisine katılmak istiyordu. Genç kadın

yatlardan birine bindi. Yalnızdı. Yumni de onu takip ederek aynı yata bindi. Bu yat Türkiye'nin en batı noktası olan Bodrum'a gidiyordu. Yumni için yatın nereye gittiği önemli değildi. Bir an önce buralardan uzaklaşmak istiyordu.

Yatta genç kadınla tanıştı. Genç kadının adı Gönül'dü. Gönül Hanım, genç yaşta eşini bir kalp krizi sonucu kaybetmiş ve yalnız kalmıştı. Bodrum'a giderek biraz dinlenmek, stresten uzaklaşmak istiyordu.

Yumni, bu kadına karşı garip bir yakınlık duydu. Aynı yakınlığı Gönül Hanım da Yumni'ye karşı duymuştu. Bu nedenle yatta yolculuk keyifli ve dinlendirici geçti. Bodrum'a gelince Gönül Hanım, ona kaleyi gezdirmek istedi. Bodrum kalesi on beşinci yüzyılda Rodoslu şövalyeler tarafından yapılmış ve Bodrum'un simgesi haline gelmişti. Kalede önce su altı müzesini gezdiler.

Bu arada Oğuz, radyestezi aleti sayesinde Yumni'nin bulunduğu yeri tespit etti. Budi'yle birlikte kaleye geldiler. Gönül Hanım ile Yumni'nin Su altı Müzesine girdiklerini gördüler. Bir ağacın arkasına gizlenerek onları beklemeye başladılar.

Gönül : Bodrum, dalgıçlarıyla ünlüdür. Buranın yerli halkı, eskiden beri sünger çıkarır. Ayrıca Bodrum çevresinde pek çok batık gemi bulunur. Bu bölümde, batık gemilerden ve denizden çıkarılan diğer eşyalar sergileniyor. Evet, nasıl buldunuz gezegenimizi?

Yumni : İnsan sizin gezegeninizde kendini huzurlu hissediyor. Bizim gezegende hep savaştan bahsediliyor. Burada insanlar barış ve huzur içinde.

Gönül : Her zaman öyle değil. Burada da savaşlar oluyor.

Yumni : Artık savaşlardan bıktım. Nefret ediyorum. Savaşlarda ya öleceksin ya da öldüreceksin. İkisi de hoş değil.

Yumni ile Gönül su altı müzesinden çıkarlar. Kale-den Bodrum'u seyredeler.

Gönül : Sizi tanıdığımı çok sevindim. Çok ilginç bir insansınız.

Yumni : Bodrum benden daha ilginç. Hiç bu kadar güzel bir yer görmemiştim. Bu kale ne zaman yapılmış?

Gönül : Bu kale 15. yüzyılda yapılmış. Bulunduğumuz yerin adı İtalyan kulesidir.

Budi, Ayşe'yi alarak kaleye geri döner.

Budi : Onu yakalamayacak mıyız?

Yumni ve Gönül Hanım, Su altı Müzesinden çıkarlar. Budi ile Oğuz, ağacın arkasında, görünmeden onları izlemeye devam ederler.

Budi : Yumni bu kadını nereden tanıyor?

Oğuz : Bilmiyorum. Burada tanışmış olmalılar.

Budi : Pek samimi hâlleri var.

Oğuz : Bana da öyle geliyor. Yumni çok değişmiş. Kısa pantolon, renkli tişört ve spor ayakkabısıyla tam bir turiste benzemiş.

Budi : Su altı müzesinden çıktılar.

Oğuz : Sen Ayşe'yi alırsın, ben de Yumni'yi takip edeceğim.

Oğuz : Yakalayacağız ama burada olmaz. Müzedeki insanlar durumu hemen polise bildirirler. Onu yalnızken yakalamalıyız.

Ayşe : Ya kaçarsa!

Oğuz : Hiçbir yere kaçamaz. Onun yalnız kalmasını bekleyelim.

Budi : Bu kadın ondan ayrılmaz.

Oğuz : Biz de evlerinde ya da otelde uyumalarını bekleriz. Sabaha karşı baskın yapar, onu uykuda yakalarız. Bu işi mutlaka sessiz hâletmeliyiz. Geliyorlar.

13A Dölger Balığının Ölümlü

Sait Faik Abasıyanık (1906-1954)

Sait Faik, Türk edebiyatında önemli bir yeri olan öykü yazarıdır. Türkçe öğretmenliği, muhabirlik yaptı ve ticaretle uğraştı. Hayatının büyük bir bölümünü İstanbul'da geçirdi.

Sait Faik, öykülerinde sade bir dil kullandı. Genellikle İstanbul ve çevre-

sindeki insanların öykülerini yazdı. Sonsuz insan ve doğa sevgisini öykülerine yansıttı. Doğayla insanı iç içe verdi.

Pek çok öykü kitabı, üç romanı ve bir şiir kitabı vardır.

"Dölger Balığının Ölümlü" onun en güzel öykülerinden biridir.

Hepsinin gözleri güzeldir. Hepsinin canlıyken pulları kadın elbiselerine, kadın kulaklarına, kadın göğüslerine takılmaya değer. Nedir o elmaslar, yakutlar, akikler, zümrütler, şunlar bunlar?..

Mümkünü olsaydı da balolara canlı balık sırtlarının yanar döner renkleriyle gidebilselerdi bayanlar; balıkçılar milyon, balıklar şan-ü şeref kazanırdı. Ne yazık ki soluverir ölür ölmez, öyle ki, üzülmüş bebeklere döner balık sırtının pırıltıları. Benim, size ölümünü hikâye edeceğim balığın öyle pırıltılı, yanar döner pulları yoktur. Pulu da yoktur ya zavallının. Hafifçe, belirsiz bir yeşil renkle esmerdir. Balıkların en çirkinidir. Kocaman, dişsiz, ak ve şeffaf naylondan bir ağzı vardır: Sudan çıkar çıkmaz bir karış açılır. Açılır da bir daha kapanmaz.

Vücudu kirlice, esmer renkte, demiş miydim? Yamyassıdır, demiş miydim? Tam ortalık yerinde, her iki yanda sağlıklı sollu iki başparmak izi diyebileceğimiz koyu lekeler vardır, demiş miydim...

Rum balıkçılarının Hirisopsaros (Hiristos balığı) dedikleri bu balık, vaktiyle korkunç bir deniz canavarı imiş. İsa doğmadan evvel, Akdeniz'e dehşet salmış. Bir

Finikeli denize düşmeye görsün! Devirdiği Kartacalı çektirmesinin, Beniisrail balıkçı kayığının sayısı sayılamamış. Akdeniz'in en gözüpek insanından, hayvandan, fırtınadan, yıldırımdan, yağmurdan, belâdan, işkenceden yılmaz korsanı; dölger balığının adından bembeyaz kesilirmiş.

İsa, yalın ayak başı kabak, dölger balıklarının yüzlercesinin kaynaştığı denize doğru yürümüş. En kocamanını, uzun parmaklı elleriyle tutup sudan çıkarmış. İki elinin başparmağı arasında sımsıkı tutmuş, eğilmiş, kulağına bir şeyler söylemiş...

O gün bu gündür dölger balığı, denizlerin görünüşü pek dehşetli, fakat huyu pek uysal, pek zavallı bir yaratığıdır. Birçok yerlerinde çiviye, kesere, eğriye, kerpetene, testereye, eğeye benzer çıkıntıları, kemikle kılçık arası dikenleri vardır. Dölger balığı adı bunlardan dolayı ona takılmış olmalı.

Bütün bu alât ü edevatın dört yanını, şeffaf naylondan diyebileceğimiz işlemeli bir zar çevirmektedir. Kuyruğa doğru bu incecik zar azıcık kalınlaşır, rengi koyulaşır, bir balık kuyruğunun biçimini alır.

Oltaya tutuldu muydu, dünyasına, sulara küsüverir. Nasıl bir korku içine düşer kimbilir? Onun için dünya bomboştur artık. Oltadan kurtulsa da fayda yoktur. Suyun yüzüne yamyassı serilir. Kocaman gözleriyle insana mahzun mahzun bakar durur. Sandala aldığınız zaman dakikalarca onun sesini iştirsiniz. Ya sesini! Bir o, bir de kırlangıç balığı sandalda ölünceye kadar iki de bir feryada benzer, soluğa benzer acı bir ses çıkarır. İnce zardan ağzını bir kere ağlara vurmasın, küstüğünün resmidir dülger balığının.

Bir gün, balıkçı kahvesinin önündeki yarısı kırmızı, yarısı beyaz çiçek açan akasyanın dalına asılmış bir dülger balığı gördüm. Rengi denizden çıktığı zamanki esmer renkteydi önce, vücudunda hiç kımıldama yoktu. Taş kadar cansızdı. Yalnız aletlerinin etrafını çeviren incecik, ipekten bile yumuşak zarları oynayıp duruyordu. Böyle bir oynama hiç görmemiştim. Evet, bu bir oyundu. Bir görünmez iç rüzgârının oyunuydu. Vücutta, görünüşte hiç titreme yoktu. Yalnız bu zarlar zevkli bir ürperişte tatlı tatlı titiyorlardı. İlk bakışta insana zevkli, eğlenceli bir şeymiş gibi gelen bu titreme, hakikatte bir ölüm dansıydı. Sanki dülger balığının ruhu, rüzgâr rüzgâr, bu incecik zarlardan çıkıp gidiyordu; bir dirhem kalmamacasına.

Hani bazı yaz günleri hiç rüzgâr yokken, deniz üstünde bir meneviş peydahlanır. İşte öyle bir cazip titremeydi bu. İnsanın içini zevkle, saadetle dolduruyordu. Ancak, balığın ölmek üzere olduğu düşünülürse, bu titremenin anlamı hafifçe acıya yorulabilirdi. Ama insan yine de bu anlama almamaya çalışıyordu. Belki de bu, harikulâde tatlı bir ölümdü. Belki de balık, hâlâ, suda, derinliklerde bulunduğunu sanıyordu. Karnı tok, sırtı pektir. Akşam olmuştur. Deniz dibinin kumları gıcıklayıcıdır. Altta dişi yumurtaları, yukarılarda erkek tohumları sallanıyor, sallanıyor, sallanıyordu. Vücudunu bir şehvet âni sarmıştır... Birdenbire dehşetli bir şey gördüm: Balık tuhaf bir şekilde, ağır ağır ağarmaya, rengini atmaya, bembeyaz kesilmeye giden bir hâl almaya başlamıştı. Acaba bana mı öyle geliyor? "Sahiden rengini mi atıyor" demeye, dikkatli bakmaya lüzum kalmadan, yanılmadığımı anladım.

Kenarları süsleyen zarların oyunu çabuklaşmaya; balık da, gitgide, saniyeden saniyeye pek belli bir hâlde beyazlanmaya başladı. İçimde dülger balığının yüreğini dolduran korkuyu duydum. Bu, hepimizin bildiği bir korku idi: Ölüm korkusu.

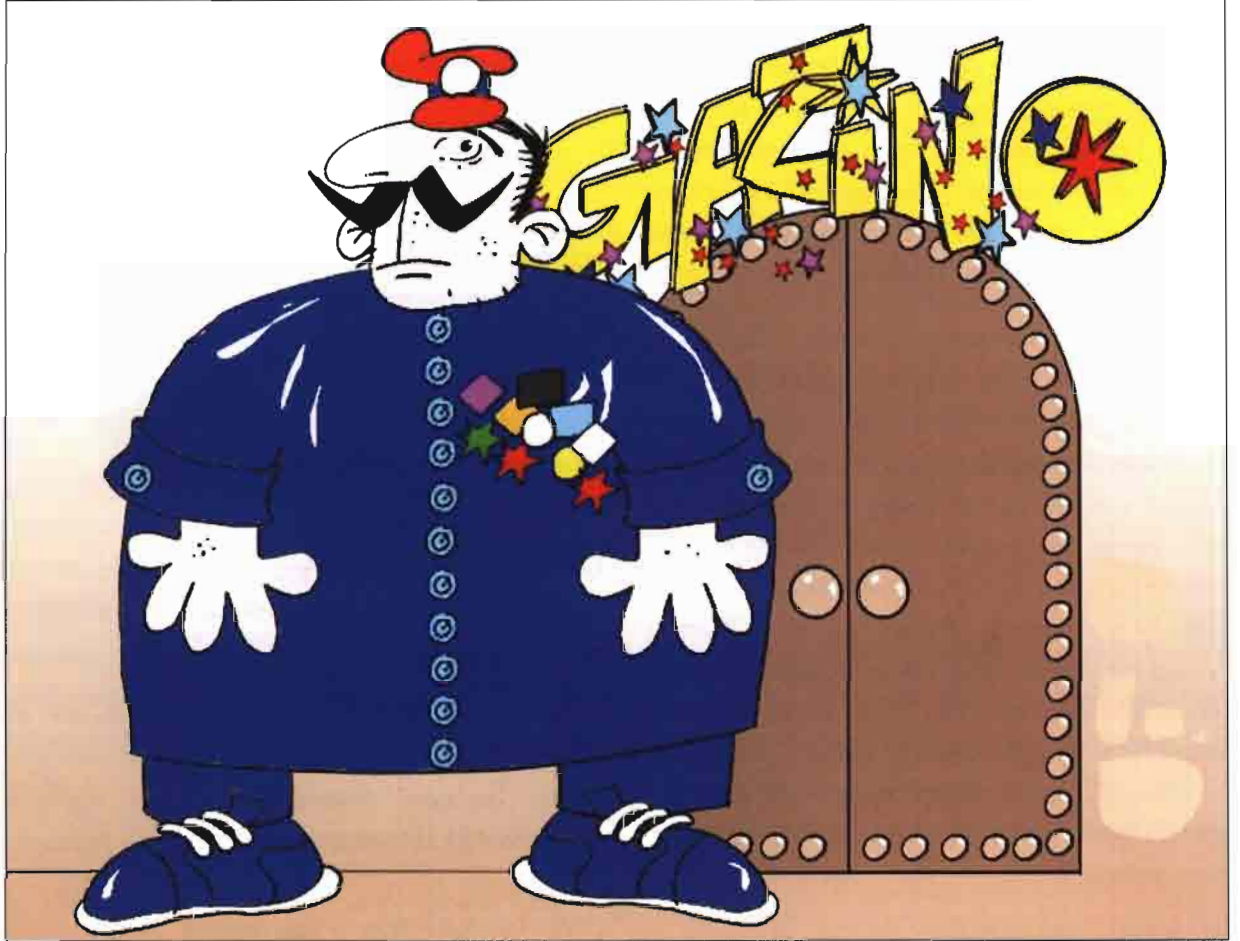
Artık her şeyi anlamıştı. Denizlerin dibi âlemi bitmişti. Ne akıntılara yassı vücudunu bırakmak, ne karanlık sulara, koyu yeşil yosunlara gömülmek... Ne sabahları birdenbire yukarılardan derinlere inen, serin aydınlıkta uyanırmak günün mavi ile yeşil oyunları içinde kuyruk oynatmak, habbeler çıkarmak, yüze doğru fırlamak... Ne yosunlara, canlı yosunlara yatmak, ne akıntılarda aletlerini yakamozlara takarak yıkanmak vardı. Her şey bitmişti.

Dülger balığının ölüm hâli uzun sürüyor. Sanki bu balık şu hava dediğimiz gaz suya alışmaya çalışmaktadır. Hani biraz dışını sıkırsa alışması bile mümkündür gibime geldi.

Bu iki saat süren ölüm hâlini, dört saate, dört saati sekiz saate, sekiz saati yirmi dört saate çıkardık mıydı; dülger balığını aramızda bu işle uğraşırken görüvereceğiz sanıyorum.

Onu atmosferimize, suyumuzla alıştırdığımız gün, bayramlar edeceğiz. Elimize görünüşü dehşetli, korkunç, çirkin ama aslında küser huylu, pek sakın, pek korkak, pek hassas, iyi yürekli, tatlı ve korkak bakışlı bir yaratık geçirdiğimizden böbürlenerek onu üzme için elimizden geleni yapacağız. Şaşıracak, önce katlanacak. Onu şair, küskün, anlaşılmayan birisi yapacağız. Bir gün hassaslığını, ertesi gün sevgisini, üçüncü gün korkaklığını, sükûnunu kötüleyecek, canından bezdireceğiz. İçinde ne kadar güzel şey varsa hepsini, birer birer söküp atacak. Acı acı sırtarak İsa'nın tuttuğu belinin ortasındaki parmak izi yerlerini, mahmuzları, kerpeteni, eğesi, testeresi ve baltasıyla kazıyacak. İlk çağlardaki canavar hâlini bulacak.

Bir kere suyumuzla alışmaya görsün. Onu canavar hâline getirmek için hiçbir fırsatı kaçırmayacağız.

Dilbilgisi**Eylemden Ad Yapan Ekler****-man (-men) eki**

Eylemlerden ad ve ad soylu sözcükler yapar.

azmak	—>	az man	: Gazinonun kapısında insan az man ı biri duruyordu.
öğretmek	—>	öğret men	: Bayan öğret men usulca sınıfa girdi.
okutmak	—>	okut man	: Okut man lar genellikle üniversitelerde dil dersleri verirler.
seçmek	—>	seç men	: Seçimlerde, seç men ler en çok televizyondan etkileniyorlar.
yönetmek	—>	yönet men	: Yönet men , bu kez hayatının en güzel filmini yapmak istiyordu.
göçmek	—>	göç men	: Göç men kuşlar her yaz buraya gelirler.
şişmek	—>	şiş man	: Sana çok yemek yeme, şiş man bir adam olursun demedim mi?
gözetmek	—>	gözet men	: Yarınki sınavlarda gözet men olarak görevlendirildim.
saymak	—>	say man	: Ücretinizi say mandan alabilirsiniz.
danışmak	—>	danış man	: Bakan, doğru karar verebilmek için konuyu önce danış man larıyla tartıştı.
eğitmek	—>	eğit men	: İyi bir eğit men doğru yolu göstermez, doğru yoldan bizzat gider.

-ntı (-ıntı, -inti, -untu, -üntü) eki

- akmak → **akıntı** : Nehirdeki **akıntı** bizi bilmediğimiz yerlere sürükledi.
- dökmek → **döküntü** : Evdeki bütün **döküntü**leri çöplüğe atmaya karar verdik.
- görmek → **görüntü** : Şu tepeden Antalya'nın güzel **görüntü**lerini alabiliriz.
- kırmak → **kırıntı** : Ekmek **kırıntı**larının hepsini kediye verdim.
- çıkmaq → **çıkıntı** : Tam düşeceğim sırada kayadaki bir **çıkıntı**ya tutundum.
- çalmak → **çalıntı** : Hırsızlar **çalıntı** malların hepsini depoya saklamışlardı.
- söylemek → **söylenti** : Aslı olmayan **söylentiler**e inanarak sağlıklı iş yapamayız.
- yaşamak → **yaşantı** : Bu **yaşantı** biçimi bizleri çok yordu.

-r (-ar, -er, -ır, -ür) eki

- çalmak → **çalar** : Erken uyanmak için eve bir **çalar** saat aldım.
- yazmak → **yazar** : Yeni **yazarlar**ı mı, eski **yazarlar**ı mı okumalıyız?
- dönmek → **döner** : Öğle vakti birer **döner** yedik.
- gelmek → **gelir** : **Gelir**, giderden fazla olmazsa şirketler iflâs eder.
- çıkmaq → **çıkır** : **Çıkara** dayalı dostluklar uzun ömürlü olmaz.
- okumak → **okur** : Bir **yazar**, **okur**larına saygı duymalı, onlara güzel şeyler sunmalıdır.
- düşmek → **düşünür** : Pek çok ünlü **düşünür** Akdeniz ikliminde yetişmiştir.
- akmak → **akar** : **Akar** su pis tutmaz. (Türk Atasözü)

Alıştırılmalar

1. Lütfen cevap veriniz.

1. Yumni, yatla nereye gidiyor? .....
2. Yumni, yatta kiminle karşılaşılıyor? .....
3. Bodrum kalesi ne zaman yapılmıştır? .....
4. Yumni, Bodrum kalesini kiminle geziyor? .....
5. Eskiden balıkçılar en çok hangi balıktan korkarlarmış? .....
6. Dülger balığını kim uysal hâle getirmiş? .....
7. Yazar, dülger balığını nerede görüyor? .....
8. Dülger balığı karada ne kadar sürede ölüyor? .....

2. Lütfen cümleleri tamamlayınız.

1. Klâsik yazarları bitirdikten sonra, doğru yoldan gitmeli.
2. Öğretmen doğru yolu göstermemeli, çağdaş yazarları okumalı.
3. Bakan bütün danışmanlarını acilen madenleri bulabiliriz.
4. Yumni kuyumcuyu soyduktan sonra iyi bir yönetim olmaz.
5. Radyestezi sayesinde yer altındaki toplantıya çağırıldı.
6. Bilgi ve adaletin olmadığı yerde ormanda geceledi.

3. Lütfen eylemlerden yapılan sözcükleri bulunuz.

1) ☐ gelir ☐ ücret ☐ gider ☐ müdür	2) ☐ maaş ☐ sayman ☐ sınıf ☐ okutman	3) ☐ yazar ☐ kitapçı ☐ kebabçı ☐ döner	4) ☐ birer ☐ utanç ☐ öğretmen ☐ derslik
5) ☐ filozof ☐ düşünür ☐ ressam ☐ çizer	6) ☐ seçmen ☐ binbaşı ☐ sorun ☐ kiracı	7) ☐ bina ☐ bulgu ☐ sözlük ☐ ödünç	8) ☐ akıllı ☐ gözetmen ☐ danışman ☐ yaşlı

4. Lütfen cevap veriniz.

Bana arabayı ödünç verebilir misin? —> Hayır, arabamı ödünç veremem.

- En çok hangi düşünürü seversin? .....
- Öğle vakti birer döner yiyelim mi? .....
- Aylık giderlerin kaç lira tutuyor? .....
- Ayda ortalama kaç lira gelirin var? .....
- Uyanmak için çalar saat kullanıyor musun? .....
- En çok hangi yazarları okuyorsun? .....
- Kişisel çıkarlar mı, ülke çıkarları mı daha önemli? .....
- Öğretmen mi, öğrenci mi olmak daha iyi? .....

5. Lütfen cevap veriniz.

Göçmen kuşlardan hangilerini tanırırsınız? —> Göçmen kuşlardan leylekleri tanırım.

- Beğendiğiniz en iyi yönetmen kimdir? .....
- Maaşlarınızı saymandan mı alıyorsunuz? .....
- Nehirde akıntıya karşı yüzebilir misiniz? .....
- Söylentilere çabuk inanır mısınız? .....
- Evinizde çok döküntü var mı? .....
- Ülkenizde kaç seçmen var? .....
- Hızlı bir yaşantıdan hoşlanır mısınız? .....
- İnsanlarda görüntü mü, akıl mı daha önemlidir? .....

Bir Kızılderili Mektubu

Kızılderili reisi Seattle'in, 1854'te, kendisinden toprak satın almak isteyen ABD cumhurbaşkanına yazdığı mektuptan bir parçadır bu.

Beyaz Saray'daki Büyük Beyaz Reis!

"Gökyüzünü, toprağın sıcaklığını nasıl satın alabilirsiniz ya da satabilirsiniz? Bunu anlamak, bizler için çok güç. Bu toprakların her parçası halkım için kutsaldır. Çam ağaçlarının parıldayan iğneleri, vızıldayan böcekler, ak kumsallı kıyıları, karanlık ormanlar ve sabahları çayırları örten buğu, halkının anılarının ve geçirdiği yüzlerce yıllık deneylerinin bir parçasıdır. Ormanların, ağaçların damarlarında dolaşan su, atalarımızın anılarını taşır. Biz buna inanırız. Beyazlar için durum böyle değildir. Bir beyaz ölüp, yıldızlar evrenine göçtüğü zaman, doğduğu toprakları unuttur. Bizim ölümlerimizse, doğduğu toprakları unutmaz. Çünkü Kızılderili, gerçek anasının toprak olduğunu bilir.

Washington'daki Büyük Beyaz Reis bizden toprak almak istediğini yazıyor. Bu bizim için çok büyük bir özveri olur. Büyük Beyaz Reis, bize, rahat yaşayacağımız bir yerin ayrılacağını, bize babalık edeceğini, biz Kızılderililerinse, O'nun çocukları olacağımızı söylüyor. Bu önerinizi düşüneneceğiz ama; yine de önerinizi kabul etmemizin kolay olmayacağını itiraf etmek zorundayım. Çünkü, topraklar bizler için kutsaldır. Derelerin ve ırmakların suyu, bizim için yalnızca akıp giden su değildir; atalarımızın kanıdır aynı zamanda. Bu toprakları size satarsak; bu suların ve toprakların kutsal olduğunu çocuklarımıza öğretmeniz gerekecek. Biz, dereleri ve ırmakları, kardeşimiz gibi severiz. Siz de aynı sevgiyi gösterebilecek misiniz kardeşlerimize?

Biliyorum; beyazlar bizim gibi düşünmezler. Beyazlar için bir parça toprağın, ötekenden ayrımı yoktur. Beyaz adam, topraktan almak istediğini almaya bakar ve sonra yoluna devam eder. Çünkü toprak, Beyaz adamın dostu değil, düşmanıdır. Beyaz adam, topraktan istediğini alınca, başka serüvenlere atılır. Beyaz adam, anası olan toprağa ve kardeşi olan gökyüzüne, alınıp satılacak, işlenecek, yağmalanacak bir şey gözüyle bakar. Onun bu ihtirasıdır ki; toprakları çölleştirerek ve her şeyi yiyip bitirecektir.

Beyaz adamın kurduğu kentleri de anlayamayız biz Kızılderililer. Bu kentlerde huzur ve barış yoktur. Beyaz adamın kurduğu kentlerde bir çiçeğin taçyapraklarının açarken çıkardığı sesler, bir kelebeğin uçarken çıkardığı kanat sesleri duyulmaz.

Belki vahşi olduğum için anlayamıyorum; ben ve halkım için önemli olan şeyler oldukça başka. İnsan; bir su birikintisinin çevresinde toplanmış kurbağaların, ağaçlardaki kuşların ve doğanın seslerini duymadıkça, yaşamın ne anlamı, ne değeri olur? Biz Kızılderiliyiz ve anlamıyoruz. Biz Kızılderililer, bir su birikintisinin yüzünü yalayan rüzgârın sesini ve kokusunu severiz. Çam ormanlarının kokusunu taşıyan ve yağmurlarla yıkanıp gelmiş meltemleri severiz.

Hava önemlidir bizler için. Ağaçlar, hayvanlar ve insanlar aynı havayı solur. Beyaz adam için, bunun da önemi yoktur. Ancak size bu toprakları satacak olursak; havanın temizliğine önem vermeyi de öğrenmemiz gerekecek. Çocuklarınıza havanın kutsal bir şey olduğunu, havanın temizliğine önem vermek gerektiğini öğretmelisiniz. Hem nasıl kutsal olmasın hava? Atalarımız doğdukları gün ilk soluklarını; ölürlerken de son soluklarını bu havayla solumuşlardır.

Toprak satmamız için yaptığınız öneriyi inceleyeceğim. Eğer önerinizi kabul edecek olursak; bizim de bir koşulumuz olacak. Beyaz adam, bu topraklar üstünde yaşayan tüm canlılara saygı gösterecek. Ben bir vahşiyim ve başka düşünmüyorum... Yaylalarda cesetleri kokan binlerce buffalo (yabani sığır) gördüm. Beyaz adam, trenle geçerken vurup vurup öldürüyordu. Dumanlar püskürten demir atın bir buffalodan daha değerli olduğuna aklım ermiyor. Biz Kızılderililer, yalnızca yaşayabilmek için öldürürüz hayvanları... Tüm hayvanları öldürecek olursanız, nasıl yaşayabilirsiniz? Canlıların yok edildiği bir dünyada, insan ruhu, yalnızlık duygusundan ölür gibi geliyor bize. Unutmayın; bugün canlıların başına gelen, yarın insanın başına gelecektir. Çünkü, bunlar arasında bir bağ vardır.

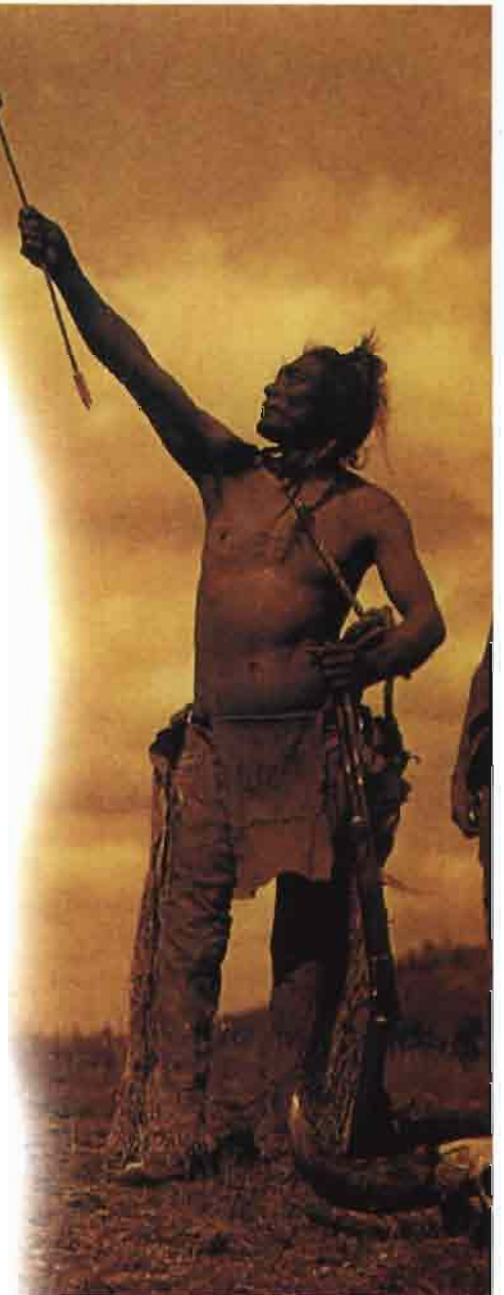
Şu gerçeği iyi biliyorum: Toprak insana değil, insan toprağa aittir. Ve bu dünyadaki her şey; bir ailenin bireylerini birbirine bağlayan kan gibi ortaktır ve birbirine bağlıdır. Bu nedenle de; dünyanın başına gelen her felâket, insanoğlunun da başına gelmiş demektir.

Bildiğimiz bir gerçek daha var: Sizin Tanrınız, bizimkinden başka bir Tanrı değil, aynı Tanrı'nın yaratıklarıdır. Beyaz adam, bir gün belki bu gerçeği anlayacak ve kardeş olduğumuzun ayrımına varacaktır. Siz, Tanrımızın başka olduğunu düşünmekte özgürsünüz. Ama Tanrı, hepimizi yaratan Tanrı için, Kızılderili ile Beyazın arasında fark yoktur. Ve Kızılderili

gibi Tanrı da, toprağa değer verir. Toprağa saygısızlık, Tanrı'nın kendisine saygısızlıktır.

Beyaz adamı bu topraklara getiren ve ona, Kızılderiliyi boyunduruk altına alma gücü veren Tanrı'nın kaderini anlamıyorum. Tıpkı, buffaloların öldürülüşünü, ormanların yakılışını, toprağın kirletilişini anlamadığım gibi...

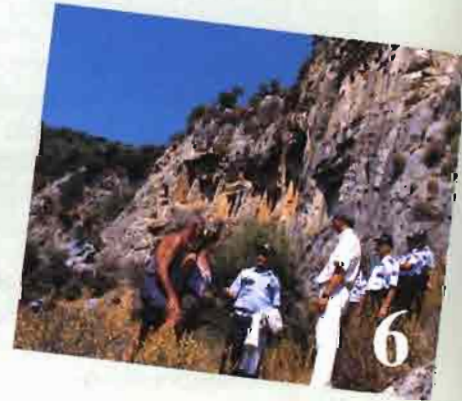
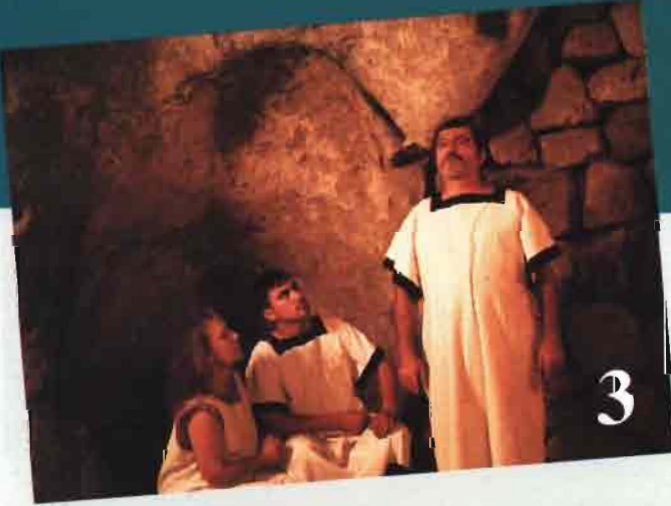
Bir gün bakacaksınız; gökteki kartallar, dağları örten ormanlar yok olmuş; yaban atları evcilleştirilmiş ve her yer, insanoğlunun kokusuyla dolmuş. İşte o gün insanoğlu için, yaşamın sonu ve varlığını sürdürebilme başlangıcı gelip çatmış olacak..."

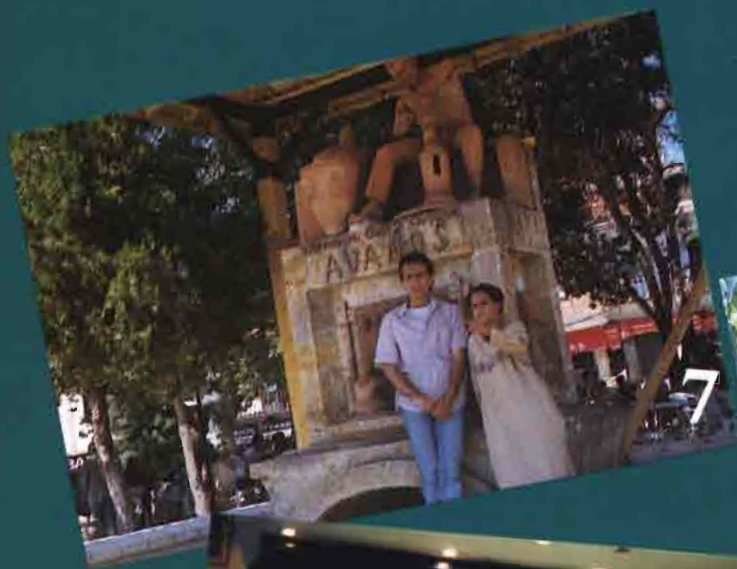
TEKRAR OYUNU

Oyunun Kuralları

1. Bir kişi sayı saysın.
1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13 ...
2. Başka bir kişi "DUR!" desin.
3. Bu sayının bulunduğu resmi tiyatro biçiminde oynayın ya da anlatın.

Dilbilgisi: Genel Tekrar**ULAÇ**

Eylemden türeyen ve belirteç görevini yapan sözcüklere **ulaç** denir. Ulaçlar ortaçlardan daha çok kullanılırlar. Bu nedenle daha önceki derslerde gördüğümüz ulaçları kısaca yeniden gözden geçirmekte yarar vardır. Ulaçlar anlamları yönünden dört bölüme ayrılırlar.

- *Bağlama ulaçları*
- *Durum ulaçları*
- *Zaman ulaçları*
- *Sebeplere ulaçları*

Bağlama Ulaçları

Bağlama ulaçları genellikle bir cümlede geçen iki eylemi birbirine bağlar. Çoğu zaman **ve** bağlacı yerine kullanılır:

-p (-ıp, -ip, -up, -üp):

Ayşe bavulunu **hazırlayıp** Dalyan'a gitti.
Ayşe balıkçıyla **görüştüp** röportaj yaptı.

Durum Ulaçları

Eylemin belirttiği işin durumunu gösterir. Durum ulaçların birçok çeşidi vardır:

-arak (-erek):

Uçan daire denize **düşerek** mavi sulara kayboldu.
Gazeteciler, Dalyan'a **gelerek** olayları incelediler.

-a...-a (-e...-a):

Küçük çocuk **ağlaya ağlaya** eve gitti.
Sarhoş adam **düşe kalka** denize doğru gidiyordu.

-madan (-meden):

Noel Baba Kilisesini **görmeden** eve gitmek istemiyorum.
Çok **düşünmeden** karar vermek doğru değildir.

-ken:

Kahvaltı **yaparken** çay içerim.
Araba **kullanırken** radyo dinlerim.

-dığı hâlde:

Bu ek, durum ve karşılık veren ulaçlar yapar:
Hasan, çok **çalıştığı hâlde** bir türlü zengin olamadı.
Balıkçı, hasta **olduğu hâlde** Ayşe'ye yardımcı oldu.

Zaman Ulaçları

Zaman ulaçları eylemin belirttiği işin yapıldığı zamanı gösterir.

-dığı anda (-dığı zaman):

Bu işi **bitirdiğinizde** hemen paranızı ödeyeceğim.
Stadyumda yarış **başladığı zaman**, herkes heyecandan ayağa kalktı.

-dikça (-dikçe, -dukça, -dükçe):

İnsanlar **yaşadıkça** pek çok şey öğreniyorlar.

Antik kentleri **gezdikçe** eski uygarlıklar hakkında bilgi ediniyoruz.

-dıktan sonra:

Kaplumbağalar yumurtadan **çıktıktan sonra**, hızla denize doğru koşarlar.

İnsanlar **öldükten sonra** eşya kullanmazlar.

-alı (-eli):

Geziye çıktık **çıkalı** tam beş kilo verdim.

Buraya geldim **geleli** bir kez bile sinemaya gidemedim.

-ınca (-ince, -unca, -ünce):

Eskiden insanlar **ölünce**, onları eşyalarıyla birlikte mezara gömerlerdi.

Ormanlar **azalınca**, bütün dünyada kuraklık başladı.

-ıncaya kadar:

Bugün paramız **bitinceye kadar** eğleneceğiz.

Ölünceye kadar kitap okumak istiyorum.

-r...-maz (-ır...-mez):

Kaplumbağalar yumurtadan **çıkır çıkmaz** denize koşarlar.

Mektubu **yazar yazmaz** hemen sana yollarım.

Sebeplere Ulaçları

*Eylemin belirttiği işin, hangi nedenden dolayı olduğunu gösteren ulaçlara **sebeplere ulaçları** denir.*

-dığından:

Burada kaplumbağalar **yaşadığından**, burası koruma altına alındı.

Çok **yorulduğumdan** daha fazla çalışamayacağım.

Ulaçlı Bileşik Eylemler

Ulaçlarla *vermek, bilmek, kalmak, gelmek* eylemlerinin birleşmesinden oluşan eylemlere **ulaçlı bileşik eylemler** denir. Bu eylemler üçe ayrılır.

- *Yeterlik eylemi*
- *Tezlik eylemi*
- *Sürerlik eylemi*

Tezlik Eylemi

Bir eylemin **-i ulacı** ve *vermek* eylemi ile birleşiminden oluşan bileşik eylemlere **tezlik eylemi** denir. Tezlik eylemi, bir işin, çabuk ve kolay yapıldığını belirtir: yazıvermek, çekivermek gibi.

Sürerlik Eylemi

Bir eylemin **-a (-e) ulacı** ile *durmak, kalmak, görmek, gelmek* eylemlerinin birleşmesinden oluşan eyleme **sürerlik eylemi** denir. Sürerlik eylemi, yapılan bir işin sürekli ve devamlı olduğunu bildirir. Sürerlik eylemi Türkçede çok fazla kullanılmaz.

-a (-e) + durmak:

Sen mektubu **yazadur**, ben hemen geliyorum.

Siz Topkapı Sarayına **gidedurun**, biz biraz sonra geliriz.

-a (-e) + kalmak:

Sona kalan **donakalır**. (Türk atasözü)

Bakakalırım giden geminin ardından. (O. Veli Kanık)

-a (-e) + gelmek:

Yıllardan beri bu gelenekler ülkemizde **uygulanagelmıştır**.

Köyümüzde bu masal yıllarca **söylenegelmiştir**.

-ıp (-ip, -up, -üp) durmak, kalmak:

Yaşlı adam, sokağın ortasında **bağırıp duruyordu**.

Küçük çocuk, annesinden ısrarla dondurma **isteyip duruyordu**.

YAPIM EKLERİ

Sözcüklerin kök ya da gövdelerine gelerek sözcüğe yeni bir anlam kazandıran ekler **yapım ekleri** denir. Yapım ekleri hem adlara, hem eylemlere gelerek yeni sözcükler yapar. Türkçede yapım ekleri dörde ayrılır:

- *Addan ad yapan ekler*
- *Addan eylem yapan ekler*
- *Eylemden ad yapan ekler*
- *Eylemden eylem yapan ekler*

Addan Ad Yapan Ekler

Adların kök ya da gövdelerine gelerek yeni bir ad ya da ad soylu sözcük yapan ekler **addan ad yapan ekler** denir. Bu ekler genellikle adlardan yeni ad, sıfat ve belirteçler yapar. Addan ad yapan eklerden bazıları şunlardır:

-lık (-lik, -luk, -lük) eki:

Türkçede çok kullanılan bir ektir. **-cı** meslek ekinden sonra gelerek meslek kavramı veren sözcükler yapar.

boyacı → boyacılık : Üç yıldan beri boyacılık yapıyorum.

dişçi → dişçilik : Dişçilik saygın ve güzel bir meslektir.

-lık eki **-cı** eki olmayan diğer meslek adlarına da gelir:

terzi → terzilik : Hazır giysilerden sonra terzilik mesleği giderek azaldı.

doktor → doktorluk : Doktorluk, onurlu ama gecesi gündüzü olmayan bir meslektir.

Meslek derecelerini gösterir.

onbaşılik asistanlık hizmetçilik

çavuşluk doçentlik memurluk

-lık eki **-cı** ekiyle birlikte bağılılık ve özellik bildiren sözcükler yapar:

sağ —> sağcılık ilericilik ülkücülük
sol —> solculuk gericilik Türkçülük

-cı ekiyle yapılan alışkanlık ve süreklilik bildiren sözcüklere gelir:

yalancı —> yalancılık: Yalancılık iyi bir huy değildir.
kavgacı —> kavgacılık: Kavgacılık, insanın başını er geç belâya sokan bir huydur.

-lık eki:

Adlardan yer adı bildiren sözcükler yapar.

ağaç —> ağaçlık : Ağaçların çok olduğu yer.
kitap —> kitaplık : Kitapların bulunduğu yer.

-lık eki adlara gelerek somut adlar yapar:

insan —> insanlık : İnsanlık, kendimiz kadar başkalarını da düşünmektir.
çocuk —> çocukluk : Bütün anılar unutulur, ama çocukluk anıları asla unutulmaz.

-lık eki sıfatlara gelerek soyut adlar yapar:

büyük —> büyüklük : Büyüklük insanın kişiliğinde olmalıdır.
güzel —> güzellik : Vücut güzelliği gelir, geçer. Ruh güzelliği kalıcıdır.

-lık eki adlara gelerek aidiyet anlamı veren sıfatlar yapar:

yaz —> yazlık : Yazlık elbiselerimi temizlikçiye verdim.
kış —> kışlık : Kışlık elbiselerimi dolaba yerleştirdim.

-lık eki sayı adlarına gelerek o sayının toplu olarak bulunduğunu gösteren sözcükler yapar:

iki —> ikilik : ikilik paketler
dört —> dörtlük : dörtlük gruplar

-lık eki alet adlar yapar:

tuz —> tuzluk : Masadaki tuzluğu bana verir misin?
kulak —> kulaklık : Yaşlanınca iyi işitebilmek için kulaklık kullanmaya başladım.

-lık eki renk adlarına gelir:

ay —> aylık : Memurlar aylık alabilmek için ay başlarını sabırsızlıkla beklerler.
yıl —> yıllık : Tam otuz yıllık askerim, hayatımda bu kadar ilginç bir olaya rastlamadım.

-lık eki ikilemeler yapar:

varlık yokluk : Bugünlerde varlık yokluktan çok sağlığımızı düşünüyoruz.
bağlık bahçelik : Bağlık bahçelik yerlere gidip biraz dinlenmek istiyorum.

Addan Eylem Yapan Ekler

Bazı ekler adlara gelerek bu adlardan eylem yaparlar. Ancak, bu kural bütün adlar için geçerli değildir.

-la (-le) eki:

Ad soylu sözcüklere gelerek addan eylem yapar. Türkçede çok kullanılan bir ektir.

selâm → selâmlamak : Askerler komutanlarını selâmladılar.

zayıf → zayıflamak : Zuhal, bir ayda altı kilo birden zayıfladı.

-lan (-len) eki:

Adlara gelerek eylem yapan bir ektir. Türkçede sık kullanılır:

neşe → neşelenmek : Bu olaylar beni çok neşelendirdi.

hoş → hoşlanmak : Seni ilk gördüğüm andan beri hoşlanıyorum.

-cı (-ci, -cu, -cü) eki:

Bu ek, adlara gelerek genellikle meslek adları yapar. Çok kullanılan bir ektir.

boya → boyacı   odun → oduncu   ekmek → ekmekçi

-cı adlara ve sıfatlara gelerek alışkanlık ve süreklilik gösteren sözcükler yapar. Bu sözcükler birer meslek adı göstermez. Ancak bir işin sürekli yapıldığını belirtir:

yalan → yalancı : Sürekli yalan söyleyen

-laş (-leş) eki:

Adlara ve ad soylu sözcüklere gelerek genellikle işteş ve dönüşlü çatılar kurar:

selâm → selâmlaşmak : İki kişi önce karşılıklı selâmlaştılar.

mektup → mektuplaşmak : Sevdiğimiz insanlarla mektuplaşmak bize mutluluk verir.

Eylemden Ad Yapan Ekler**-gı (-gi, -gu, -gü) eki:**

Eylemden ad yapar. Çok kullanılan bir ektir.

sevmek → sevgi : Sana olan sevgim sonsuza kadar sürecektir.

bilmek → bilgi : Bilgi en büyük güçtür.

-gın (-gin, -gun, -gün) eki:

Eylemlerden ad ve ad soylu sözcükler türetir. Bu sözcükler çoğu zaman sıfat gibi kullanılır. Türkçede çok kullanılan bir ektir.

bilmek → bilgin : Bütün bilginler bir araya gelse bir elmanın çekirdeğini bile yapamazlar.

gezmek → gezgin : Marko Polo, Dünyanın en büyük gezginlerinden biridir.

-gin eki ünsüz benzeşmesi nedeniyle **-kin** ekine dönüşür:

seçmek → seçkin, şaşmak → şaşkın, pişmek → pişkin, basmak → baskın gibi.

-ıcı (-ici, -ucu, -ücü) eki:

Eylemden ad ve ad soylu sözcükler türetir. Bu sözcükler genellikle meslek ve özellik belirtir. Oldukça işlek bir ektir.

satmak → satıcı : Satıcılar pazarda yüksek sesle bağıyorlardı.
öğrenmek → öğrenci : Her insan hayat okulunda bir öğrenci olmalıdır.

-k (-ak, -ek) eki:

Eylemden ad ve ad soylu sözcükler türetir. Çok kullanılan bir ektir.

istemek → istek : İsteklerimizi sınırlı tutmazsak çok acı çekeriz.
durmak → durak : Belediye, otobüs duraklarının sayısını artırdı.

-m (-ım, -im, -um, -üm) eki:

Eylemden ad türetir. Çok işlek bir ektir.

anlamak → anlam : Sözlerinize bir anlam veremiyorum.
özlemek → özlem : Bu mektupla önce, size olan özlemimden söz etmek istiyorum.

-nç (-inç, -inç, -unç, -ünç) eki:

Eylemden ad ve ad soylu sözcükler yapar. Oldukça işlek bir ektir.

bilmek → bilinç : Bilinçli insanlar önce sağlıklarına dikkat ederler.
kazanmak → kazanç : Bu yılki ekinlerden iyi bir kazanç sağladık.

-n (-ın, -in, -un, -ün) eki:

Eylemden ad türetir. Çok kullanılan bir ektir.

basmak → basın : Basın mensupları her şeyden önce gerçeğe sadık kalmalıdır.
sormak → sorun : Sorunlar oturmakla değil, çalışmakla çözülür.

-man (-men) eki:

Eylemlerden ad ve ad soylu sözcükler yapar.

öğretmek → öğretmen : Bayan öğretmen usulca sınıfa girdi.
okutmak → okutman : Okutmanlar genellikle üniversitelerde dil dersleri verirler.

-ntı (-ıntı, -inti, -untu, -üntü) eki:

akmak → akıntı : Nehirdeki akıntı bizi bilmediğimiz yerlere sürükledi.
dökmek → döküntü : Evdeki bütün döküntüleri çöplüğe atmaya karar verdik.

-r (-ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür) eki:

yazmak → yazar : Yeni yazarları mı, eski yazarları mı okumalıyız?
dönmek → döner : Öğle vakti birer döner yedik.

DİLBİLGİSİ TERİMLERİ DİZİNİ (INDEX OF GRAMMAR TERMS)

- a (-e) + durmak: 36, 122
-a (-e) + gelmek: 36, 122
-a (-e) + kalmak: 36, 122
-a ... -a (-e ... -a): 11, 120
Addan Ad Yapan Ekler (Affixes Forming Nouns Out of Nouns): 52, 122
Addan Eylem Yapan Ekler (Affixes Forming Verbs Out of Nouns): 88, 124
Addan Eylem Yapan Ekler (Affixes Forming Verbs Out of Nouns): suffix -lık eki: 70, 78
Adlara Gelen Çekim Ekleri (Inflexion Suffixes Added to Nouns): 44
Adlara ve Eylemlere Gelen Çekim Ekleri (Inflexion Suffixes Added to Nouns and Verbs): 45
-al (-el) eki: suffix -al (-el) 89
-alı (-eli): 19, 121
-arak (-erek): 11, 120
Bağlama Ulaçları (Agglutinative Gerunds): 10, 120
-cı (-cı, -cu, -cü) eki: suffix -cı (-cı, -cu, -cü) 53, 124
Çekim Ekleri (Inflexion Suffixes): 44
Çoğul Eki: Inflexion Suffix: -lar (-ler): 45
-dığı halde: 11, 120
-dığında (-dığı zaman): 18, 120
-duğundan: 121
-dikça (-dikçe, -dukça, -dükçe): 18, 121
-dıktan sonra: 18, 121
Durum Ulaçları (Gerunds of State): 11, 120
Ekler (Affixes): 37
Eylemden Ad Yapan Ekler (Affixes Forming Nouns Out of Verbs): 96, 104, 112, 124
Eylemden Sonra (After Verbs): -lar (-ler): 45
Eylemlere Gelen Çekim Ekleri (Inflexion Suffixes Added to Verbs): 45
-gı (-gi, -gu, -gü) eki: Suffix -gı (-gi, -gu, -gü): 96
-gın (-gin, -gun, -gün) eki: Suffix -gın (-gin, -gun, -gün): 96, 124
-ıcı (-ici, -ucu, -ücü) eki: Suffix -ıcı (-ici, -ucu, -ücü): 97, 125
-ınca (-ince, -unca, -ünce): 19, 121
-ıncaya kadar: 19, 121
-ıp (-ip, -up, -üp) durmak, kalmak: 36, 122
İlgi Eki: Pronominal Suffix: -ki: 45
İyelik Ekleri: Possessive Suffixes: -im, -in, -i, -imiz, -iniz, -leri: 44
-k (-ak, -ek) eki: Suffix: -k (-ak, -ek) 104, 125
-ken: 11, 120
-la (-le) eki: Suffix: -la (-le) 88, 124
-lan (-len) eki: Suffix: -lan (-len) 89, 124
-laş (-leş) eki: Suffix: -laş (-leş) 89, 124
-lık (-lik, -luk, -lük) eki: Suffix: -lık (-lik, -luk, -lük) 122, 123
-m (-ım, -im, -um, -üm) eki: Suffix: -m (-ım, -im, -um, -üm) 104, 125
-madan (-meden) 11, 120
-man (-men) eki: Suffix: -man (-men) 112, 125
-n (-ın, -in, -un, -ün) eki: Suffix: -n (-ın, -in, -un, -ün) 105, 125
-nç (-ınç, -inç, -unç, -ünç) eki: Suffix: -nç (-ınç, -inç, -unç, -ünç) 105, 125
-ntı (-ıntı, -inti, -untu, -üntü) eki: Suffix: -ntı (-ıntı, -inti, -untu, -üntü) 113, 125
-p (-ıp, -ip, -up, -üp): 10
-r (-ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür) eki: Suffix: -r (-ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür) 113, 125
-r ... -maz (-r ... -mez): 19, 121
Sebeup Ulaçları: Purposes Suffixes 19, 121
Soru Eki (Interrogative Particle): mı (mi, mu, mü): 45
Sürerlik Eylemi (Durative Verb): 36, 121
Tezlik Eylemi (Verb of Haste): 26, 121
Tezlik Eyleminin Çekimi (Conjugation of Verb of Haste): 26
Türkçenin Yapısı ve Ekler (Structure of Affixes of Turkish Language): 52
Ulaç (Gerund): 10, 120
Ulaçlı Bileşik Eylem (Compound Verb): 26, 121
Yapım Ekleri (Morphemes): 52, 122
Zaman Ulaçları (Gerunds of Time): 18, 120